

**OBRTNO-PODJETNIŠKA
ZBORNICA SLOVENIJE**

Zahteve slovenske obrti in podjetništva 2014

Za zagon slovenskega gospodarstva

Naložba v vašo prihodnost

OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Izdala: Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Ljubljana, maj 2014

Uredila: Danijel Lamperger, mag. Maja Rigač

Izvodov: 2500

Tisk: M tis d.o.o.

Pisne predloge so posredovali:

območne obrtno-podjetniške zbornice:

OOZ Celje, OOZ Hrastnik, OOZ Jesenice, OOZ Koper, OOZ Kranj, OOZ Lenart, OOZ Ljubljana Šiška, OOZ Ljubljana Moste Polje, OOZ Ljubljana Vič, OOZ Maribor, OOZ Radovljica, OOZ Nova Gorica, OOZ Novo mesto, OOZ Sežana, OOZ Šmarje pri Jelšah, OOZ Trbovlje, OOZ Vrhnika, OOZ Zagorje ob Savi;

Klub mojstrov Slovenije;

Sklad obrtnikov in podjetnikov;

strokovne sekcije in odbor pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije:

sekcija avtoserviserjev, sekcija za domačo in umetnostno obrt, sekcija fotografov, sekcija frizerjev, sekcija za gostinstvo in turizem, sekcija gradbincev, sekcija instalaterjev-energetikov, sekcija lesnih strok, sekcija kleparjev in krovcev, sekcija plastičarjev, sekcija za promet, sekcija tekstilcev, sekcija vzdrževalcev tekstilij, odbor pogrebnih dejavnosti;

in posamezniki:

Dušan Bavec, Zdenka Bedekovič, Tomaž Bernik, Iris Ksenija Brković, Mitja Korunovski, Danijel Lamperger, Goran Lesničar Pučko, Mateja Loparnik Učakar, Božena Macarol, Vlasta Markoja, mag. Janja Meglič, Valentina Melkić, Iztok Mohorič, Bojan Pečnik, Igor Pipan, Staša Pirkmaier, Adrijana Poljanšek, Miran Rade, mag. Maja Rigač, Janko Rozman, Sabina Rupert, Pavel Sedovnik, Barbara Vrhovnik, mag. Katarina Železnik Logar.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

334.712(497.4)(082)

ZAHTEVE slovenske obrti in podjetništva 2014 : za zagon slovenskega gospodarstva /
[uredila Danijel Lamperger, Maja Rigač]. - Ljubljana : Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije,
2014

ISBN 978-961-6560-48-1

I. Lamperger, Danijel
273506304

»Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov, 1. razvojne prioritete: Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti 1.4. prednostne usmeritve »Pospeševanje razvoja novih zaposlitvenih možnosti Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013.«

KAZALO

10 NAJ ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2014.....	5
SEZNAM ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2014.....	6
UVOD.....	10
I. SIVA EKONOMIJA.....	12
II. UGODNEJŠE DAVČNO OKOLJE.....	16
III.ZA UČINKOVITEJŠO IZTERJAVO- ZA VEČJO PLAČILNO DISCIPLINO.....	32
IV. TRG DELA, POKOJNINSKI in ZDRAVSTVENI SISTEM.....	47
V. PROBLEMATIKA ČEZMEJNEGA OPRAVLJANJA STORITEV.....	55
VI. ODPRAVA ADMINISTRATIVNIH OVIR.....	57
VII. SPODBUDNO POSLOVNO OKOLJE IN DOSTOP DO VIROV FINANCIRANJA	62
VIII. VARSTVO OKOLJA	65
IX. POMEN POKLICNEGA IN STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA.....	70
X. UKREPI ZA POSAMEZNE DEJAVNOSTI.....	72
XI. URESNIČITEV ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2013.....	88
XII. SEZNAM PREDPISOV, KI JIH JE POTREBNO SPREMENITI.....	90

10 NAJ ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2014

1. Zmanjševanje dela na črno in obsega sive ekonomije (vsak račun šteje)
2. Razbremenitev stroškov dela
3. Spremembe Zakona o delovnih razmerjih
4. Učinkovita izvršba
5. Ureditev insolvenčne zakonodaje tudi v korist najmanjših gospodarskih subjektov-dolžnikov/upnikov
6. Celovita prenova sistema javnega naročanja
7. Čezmejno opravljanje storitev
8. Sprememba pavšalne obdavčitve
9. Zagotovitev spodbudnega poslovnega okolja
10. Učinkovito črpanje evropskih sredstev

SEZNAM ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2014

I. SIVA EKONOMIJA

1. Uvedba posebne »motivacijske« davčne olajšave pri dohodnini za določene namene »vsak račun šteje«
2. Sprememba Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno
3. Sprememba Zakona o kmetijstvu in Uredbe o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji

II. UGODNEJŠE DAVČNO OKOLJE

4. Možnost oblikovanja oslabitev "slabih" terjatev ob njihovem nastanku v celotnem neizterljivem znesku
5. Nujnost možnosti proste izbire sistema plačane ali zaračunane realizacije pri ugotavljanju davčne osnove zasebnikov
6. Dvig praga obdavčitve na podlagi normiranih odhodkov do 100.000 evrov prometa in priznavanje normiranih odhodkov v višini 80 % od ustvarjenega prometa v gospodarskih dejavnostih
7. Poenostavitev računovodskih pravil in ugotavljanja davčne osnove za mikro in mala podjetja
8. Zmanjšanje stroškov dela in sprememba lestvice za dohodnino
9. Odprava različne obravnave upravičenih oseb za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika po načelu univerzalnega pravnega nasledstva in na davčno nevtralen način
10. Odprava nepravilnega prenosa rešitev o obdavčitvi dobička družbe z neomejeno odgovornostjo iz nemškega v slovenski pravni red
11. Uskladitev vključevanja stroškov raziskav in razvoja za namene uveljavljanja davčne olajšave v višini 100 odstotkov
12. Razširitev možnosti uveljavljanja davčnih olajšav iz dejavnosti
 - Olajšave za vlaganja v opremo
 - Olajšave za prvi vstop v podjetništvo
 - Olajšave za zaposlovanje
13. Možnost kontinuirane identifikacije za DDV pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo
14. Problematika zahtevka za vračilo DDV davčnega zavezanca, ki je bil izbrisan iz registra zavezancev za DDV
15. Uveljavitev znižane stopnje DDV tudi za brezalkoholne pijače pri gostinskih storitvah in storitvah cateringa
16. Oprostitev obračunavanja davka na motorna vozila za pogrebna vozila
17. Možnost zmanjšanja obveznosti z naslova DDV ob začetku izvršilnega postopka
18. Uvedba standardnega obračuna DDV za vso EU
19. Uvedba systemskega nadzora nad obračunavanjem DDV od izdelkov prodanih na avtomatih
20. Spremembe obdavčitve nepojasnjenega premoženja
21. Opomin pred davčno izvršbo

III. ZA UČINKOVITEJŠO IZTERJAVO - ZA VEČJO PLAČILNO DISCIPLINO

22. Omejiti delovanje samostojnih podjetnikov in družb, ki nimajo odprtega transakcijskega računa
23. Register transakcijskih računov pri AJPES naj vključuje tudi javno objavo transakcijskih računov gospodarskih subjektov v tujini
24. Nekrite naročilnice kot kaznivo dejanje
25. Odstop terjatve državi
26. Prijave neporavnanih finančnih obveznosti v e-pobot vse do realizacije in nadzor nad prijavo v obvezni pobot

27. Pospešitev postopkov izterjave in njihova učinkovitost
28. Ugovori v izvršilnem postopku
29. Olajšanje vlaganj predlogov za izvršbo na podlagi verodostojne listine na dolžnikove nepremičnine in izvršba na terjatve dolžnika
30. Prisilna poravnava
31. Stečajni postopki naj bodo krajši
32. Upravitelji insolvenčnih postopkov
33. Izenačitev stečaja samostojnega podjetnika s stečajem gospodarske družbe
34. Pravne posledice izbrisa pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije
35. Uvedba instituta »najnižja realna cena« v postopkih javnega naročanja, zagotovitev izbire kvalitetnega izvajalca
36. Bančne garancije v javnih naročilih:
 - nesorazmerno multipliciranje zahtev po bančnih garancijah in drugih zavarovanj v okviru enega javnega naročila
 - daljše garancije od zakonsko predpisane garancijske dobe
 - garancije zavarovalnic kot inštrument zavarovanja, npr. kot garancija za garancijski rok
37. Zavarovanja plačil izbranim ponudnikom - garancije za plačilo izvedenih del/storitev bi morali izdajati tudi naročniki
38. Delne in prenosljive bančne garancije
39. Zagotovitev dostopnosti javnih naročil tudi manjšim gospodarskim subjektom in poenostavitev postopkov
40. Plačila podizvajalcem
41. Nujno potrebna Izjava o plačanih vseh zapadlih obveznosti do podizvajalcev za ugotavljanje ekonomske in finančne sposobnosti ponudnika
42. Reference in dostopnost javnih naročil tudi manjšim gospodarskim subjektom
43. Ustanovitev službe s strani pristojnega ministrstva za nadzor nad razpisno dokumentacijo po uradni dolžnosti
44. Gospodarna in učinkovita poraba javnih sredstev
45. Spregled pravne osebnosti; pogoji za odgovornost družbenikov za obveznosti družbe
46. Preprečitev poslovanja preko slamnatih podjetij, z namenom, da dolgovi ostanejo neporavnani
47. Soglasje lastnika nepremičnine za registracijo sedeža podjetnika oziroma podjetja – poslovnega naslova na tej nepremičnini

IV. TRG DELA, POKOJNINSKI in ZDRAVSTVENI SISTEM

48. Socialna varnost za vse kategorije zavarovancev
49. Zaposlovanje in ukrepi aktivne politike zaposlovanja
50. Upokojeni s.p.
51. Neobveščanje zavoda o prejemkih nižjih od 200 evrov
52. Spregled obvestilne dolžnosti delodajalca glede prijave zaposlenih invalidov v zavarovanje
53. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje
54. Sklad obrtnikov in podjetnikov
55. Zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje
56. Odškodninska odgovornost delodajalcev v zvezi z regresnimi zahtevki
57. Določitev najnižje prispevne stopnje za samostojne podjetnike na 60 % povprečne letne bruto plače
58. Ukinitve obligacije zaposlovanja invalidov za prevoznike in druge dejavnosti

V. PROBLEMATIKA ČEZMEJNEGA OPRAVLJANJA STORITEV

59. Ukinitve vizumov za slovenska podjetja, ki zaposlujejo državljane tretjih držav
60. Problematika delovnih dovoljenj za tuje delavce
 - Nadzor nad tujimi ponudniki storitev v Sloveniji

VI. ODPRAVA ADMINISTRATIVNIH OVIR

61. Razumna deregulacija vstopa v dejavnost in deregulacija poklicev
62. Postopki za pridobitev dovoljenja za graditev in graditev objektov
63. Zagotovitev plačila nadomestila za avtorske pravice za vse kolektivne organizacije (SAZAS, ZAMP in IPF) preko skupne položnice
64. Varnost in zdravje pri delu

VII. SPODBUDNO POSLOVNO OKOLJE IN DOSTOP DO VIROV FINANCIRANJA

65. Vključitev obrtno-podjetniškega zborničnega sistema med pomembne institucije podpornega podjetniškega okolja
66. Opravljanje obrtne dejavnosti brez obrtnega dovoljenja
67. Vsak gospodarski subjekt član ene izmed reprezentativnih zbornic
68. Dostop do ugodnih virov financiranja za mikro in mala podjetja
69. Finančne spodbude cestnim prevoznikom za varčno, varno in ekološko delo v cestnem prevozništvu
70. Zagotovitev prostega dostopa in prevoda standardov, ki so podlaga za izvajanje predpisov

VIII. VARSTVO OKOLJA

71. Uredba o predelavi nenevarnih odpadkov v trdo gorivo
72. Uredba o odpadkih
73. Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo
74. Okoljske dajatve
75. Določiti letno dajatev na lastništvo vozila in sočasno ukiniti izjavo o lokaciji vozila
76. Prijava nepremične opreme, ki vsebuje ozonu škodljive snovi ali fluorirane toplogredne pline
77. Odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest

IX. POMEN POKLICNEGA IN STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA

78. Sodelovanje pri postopni vzpostavitvi socialnega partnerstva na terciarnem nivoju izobraževanja
79. Sodelovanje pri celovitem sistemskem urejanju normativnih, vsebinskih in finančnih pogojev za morebitno postopno ponovno uvajanje vajeništva v slovenski izobraževalni sistem
80. Promocija obrtnih poklicev
81. Zagotovitev sredstev za sofinanciranje izvajanja mojstrskih izpitov

X. UKREPI ZA POSAMEZNE DEJAVNOSTI

82. Problematika domače in umetnostne obrti v Sloveniji
83. Sprememba pravil glede omejitve voženj tovornih vozil
84. Znižanje glob za prekrške voznikov, prevoznikov ter odgovornih oseb
85. Povečanje dovoljenih tež in preučitev možnosti večjih dolžin pri prevozih tovora
86. Sprememba zakonskega določila, ki predpisuje zaseg vozil prevoznikov
87. Sprememba Zakona o motornih vozilih in podzakonskih aktov
88. Ureditev subvencioniranja nakupa domače hlodovine ter zaščita izvoza hlodovine
89. Sprememba Zakona o gostinstvu
90. Sprememba zakona, ki omejuje uporabo tobačnih izdelkov
91. Sprememba zakona, ki omejuje porabo alkohola, in ustrezna ureditev nadzora
92. Odprava nelojalne konkurence javnih podjetij
93. Sprejeti nov zakon, ki ureja pokopališko, pogrebno dejavnost in urejanje pokopališč ter kamnoseških storitev
94. Odpraviti neskladja v lokalnih skupnostih pri pogojih za podelitev koncesij in prepovedati izvajanje pokopaliških in kamnoseških storitev z javnimi delavci
95. Za enake storitve višje tarife in večji stroški za podjetnike kot za občane
96. Spremeniti Zakon o varstvu potrošnikov
97. Neživiljenjska ureditev plačila obresti na prejeto predplačilo po Zakonu o varstvu potrošnikov
98. Zagotovitev pravice do obveščeniosti
99. Ureditev razmer na področju plačevanja avtorskih pravic in s tem povezana sprememba Zakona o avtorski in sorodnih pravicah
100. Ureditev področja neposrednega trženja s pomočjo elektronskih komunikacij

UVOD

Že vrsto let opozarjamo, da je velik del malega gospodarstva v resnih težavah. K temu ni pripomogla samo kriza, kateri še ni videti izhoda, temveč tudi Vlada, saj ta gospodarstvo še dodatno obremenjuje. Zavedamo se, da je potrebno plačevati davke, prispevke, vendar ne razumemo početja Vlade, da v teh kriznih časih gospodarstvu nalaga nove in nove obremenitve. Poudarjamo, da taki ukrepi prizadenejo registrirane subjekte, ki že vplačujejo v državno blagajno in tako polnijo državni proračun. Medtem ko se neregistrirani subjekti, t.i. šušmarji, vsem dajatvam, tako starim kot novim, največkrat spretno izognejo in z neplačevanjem davkov in prispevkov, nič ne prispevajo v državno blagajno, našim članom, obrtnikom in podjetnikom pa predstavljajo nelojalno konkurenco.

Med našimi glavnimi zahtevami še vedno ostajajo zmanjševanje obsega sive ekonomije (uvedba zahteve »vsak račun šteje«), razbremenitev stroškov dela, ki izhajajo v veliki meri iz visoke obdavčitve dela v nizkih dohodkovnih razredih in visokih prispevkih. Zaradi tega so stroški dela neprimerljivo višji v primerjavi z državami, s katerimi Slovenija konkurira na tujih trgih. Slovensko gospodarstvo na tak način ne more večati svoje konkurenčne sposobnosti na tujih trgih. Zmanjšanja stroškov dela ne zahtevamo na račun znižanja plač delavcev in poslabšanja socialnega položaja delavcev, ampak na račun znižanja davkov, prispevkov in drugih dajatev. Zahtevamo spremembe na področju trga dela, izvršbe, insolvenčne zakonodaje, pavšalne obdavčitve, čezmejnega opravljanja storitev ter celovito prenovo sistema javnega naročanja in rešitev sodnih zadev v razumnih rokih.

Pričakujemo poenostavitve in razbremenitve tudi na področju vodenja poslovnih knjig, kar nenazadnje narekuje tudi pobuda Evropske komisije iz leta 2011 glede poenostavitve računovodskih pravil malih gospodarskih subjektov v okviru EU.

Panoge, ki so perspektivne ali pa so v času krize doživele največji upad, je potrebno prioritarno obravnavati in za njih zagotoviti instrumente, ki bodo vzpodbudili njihov ponovni zagon. Za vsa podjetja je potrebno ustvariti prijazno in spodbudno poslovno okolje ter stabilne zakonske okvire, da se bo podjetništvo lahko razvijalo in rastlo.

Ponovno se pojavlja težnja po uvedbi dualnega sistema izobraževanja oziroma vajeništva, ki nakazuje možnost za postopno odpravo strukturnih nesorazmerij na trgu dela, ustrezno dolgoročno zagotavljanje potrebnih strokovnih kadrov za zaposlovanje in za vodenje novih gospodarskih subjektov, povezanih s področjem obrti in podjetništva. Prav gotovo pa je to lahko tudi eden od odgovorov za celovito reševanje prevelike brezposelnosti (pre)izobraženih mladih populacij, ki jih z različnimi pobudami (npr. Zveza za vajeništvo) med svojimi članicami želi reševati EU in h kateri je pristopila tudi Slovenija. Ob tem želimo opozoriti na nujnost sodelovanja OZS in delodajalcev pri celovitem sistemskem urejanju normativnih, vsebinskih in finančnih pogojev za ponovno uvajanje vajeništva v slovenski izobraževalni sistem.

Pobude za ponovno uvajanje dualnega sistema se uveljavljajo v času, ko se je s prostovoljnimi članstvom v zbornici zmanjšalo možnosti strokovnega in socialno-partnerskega sodelovanja zbornic na področju načrtovanja, programiranja in izvajanja nalog in pristojnosti s področja izobraževanja. Zato dodajamo še dejstvo, da je uspešno delujoče vajeništvo v nekaterih članicah tesno povezano z močno strokovno podporo, ki jo nacionalnemu sistemu izobraževanja nudijo prav zbornice z obveznim članstvom. Tako je na mestu opozorilo, da si kakovostnega, dolgoročnega in uspešnega uvajanja vajeništva v slovenski sistem ni mogoče zamisliti brez finančnih ukrepov, ki bodo ohranili in okrepili vlogo sedaj prostovoljnih zbornic pri izvajanju javnih pooblastil in povezanih nalog.

Pri sogovornikih na strani države pogrešamo drznost, inovativnost ali vsaj prenos dobrih praks iz uspešnih držav in obžalujemo stalnico, da se že prenormirano zakonodajo ves čas spreminja in

dodatno nalaga bremena, namesto da bi se naredilo korenite sistemske spremembe zakonodaje, ki bi bila enostavnejša in učinkovitejša. V tej smeri gre tudi naša zahteva »vsak račun šteje«, ki jo predlagamo že vrsto let in temelji na davčnih razbremenitvah oziroma olajšavi na podlagi predloženih računov za določene namene (npr.: stroške vzdrževanja, gradnje in nakupa stanovanjskega fonda posameznikov, določene druge storitve). S tem bi pri ljudeh spodbudili zbiranje računov, kar bi pripomoglo k zmanjševanju sive ekonomije na področju, za katere je namenjena olajšava.

Pogrešamo učinkovitejše medresorsko usklajevanje ter celovit in sistematičen pristop pri pripravi sprememb zakonodaje. Prav iz tega razloga pozdravljamo ustanovitev Sveta za obrt in podjetništvo pri ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo, ki ga je minister Dragonja ustanovil na našo pobudo. Svet razumemo kot središče, kjer se bodo izpostavili in reševali problemi, ki jih imamo obrtniki in mali podjetniki. Upamo, da bomo s Svetom uspeli združiti oziroma povezati resorje med seboj, in tako prispevati k učinkovitosti pri uvajanju sprememb in reševanju problematike, pomembne za obrt in malo podjetništvo.

Glede na raziskavo Eurobarometra iz leta 2013, je 74 odstotkov evropskih malih podjetnikov menilo, da EU ustvarja preveč birokracije, nacionalni zakonodajalci pa se pri sprejemanju svojih, zapletenih predpisov izgovarjajo na zahteve EU direktiv. Tudi po mnenju naših članov sta "prenormiranost" in previsoke dajatve glavna vzroka za to, da slovenska mala podjetja nikakor ne morejo rasti, temveč že nekaj let počasi stagnirajo. Nenehno spreminjajoče se zakonske zahteve na ravni EU in Slovenje pomenijo za mala podjetja veliko izgubo ustvarjalne energije, ki gre namesto v razvoj stroke, v boj z birokratskimi ovirami in zapletenimi predpisi, ki ne omogočajo niti osnovne pravne varnosti. Od Vlade RS in slovenskih poslancev v Evropskem parlamentu zahtevamo in utemeljeno pričakujemo, da se bodo tudi na ravni EU pri sprejemanju pomembnih direktiv za obrt in male podjetnike borili za interese slovenskega malega gospodarstva.

Opozarjamo tudi na pomembno vlogo Vlade pri pripravi in usklajevanju nacionalnih razvojnih politik in pri čim boljšem črpanju sredstev Evropske unije. Glede na trenutno situacijo v Sloveniji bodo evropska sredstva še nekaj časa najpomembnejši vir financiranja za investicije. Zato se ne sme več ponoviti začasna zaustavitev evropskih sredstev, kot se je nazadnje zgodilo marca letos, saj bi to pomenilo zastoj velikega dela razvojne politike v Sloveniji v prihodnjih letih. To vpliva na gospodarstvo, na podjetja, ki bi bila ves čas v pogonu, v vlogi izvajalcev oziroma podizvajalcev del. Črpanje sredstev EU na področju okoljske in prometne infrastrukture je že sedaj najslabše v primerjavi s preteklimi leti (pod 40 odstotki).

Zahteve slovenske obrti in podjetništva pripravljamo že od leta 1991. Sprašujemo se, koliko časa jih bomo še ponavljali, koliko vlad se bo moralo še zamenjati, dokler ne bo ena končno spoznala, da so naši predlogi v korist države in gospodarstva. Kljub temu še vedno trdno verjamemo, da imajo naše zahteve svoj smisel, da vsebujejo koristne in praktične rešitve, ki so lahko podlaga ukrepom za pospešitev gospodarske rasti in zaposlovanja. Zlasti v teh časih Vlada RS in slovenska obrt ter podjetništvo nista na dveh različnih bregovih, zato je še toliko bolj pomembno, da pri pripravi strateških razvojnih dokumentov in zakonodaje, ki vpliva na obrt in malo podjetništvo, sodelujejo predstavniki Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije.

Skupni projekt reševanja gospodarske krize lahko uspešno izvedemo le z roko v roki, na podlagi izmenjave znanj, izkušenj, dobrih praks in s tem dosežemo uresničljiv cilj, ki smo si ga vsi zadali, to je izhod iz finančne, gospodarske in moralne krize Slovenije.

I. SIVA EKONOMIJA

Obseg sive ekonomije v Sloveniji je med razvitejšimi evropskimi državami med najvišjim, kar seveda pomeni, da za to obstajajo vzroki, ki omogočajo tako visok odstotek sive ekonomije.

Med najpomembnejše vzroke, ki vzpodbujajo sivo ekonomijo, uvrščamo naslednje:

- velika plačilna nedisciplina, pri kateri so najbolj prizadeta mikro in mala podjetja, ter velika nelikvidnost celotnega gospodarstva;
- neustrezna davčna politika, ki nima stimulativnih vzvodov za prehod iz ilegalne v legalno ekonomijo, ni stimulativna za vlaganja in razvoj, prav tako pa nima stimulativnih elementov na področju dohodninske zakonodaje;
- banke ne spremljajo gospodarstva – finančni krč;
- še vedno rigiden trg dela;
- največje število brezposelnih, ki se je v času finančne in gospodarske krize še povečalo;
- v prevelikem obsegu dovoljene gospodarske dejavnosti gospodinjestev, neprofesionalne dejavnosti in lastno delo;
- posebni položaji določenih subjektov in vrsta izjem v zakonskih predpisih, ki po eni strani omogočajo, da se določene aktivnosti izvedejo brez plačila dajatev ali pa da se lahko opravljajo pod ugodnejšimi pogoji, ki ustvarjajo nelojalno konkurenco vsem tistim, ki podobne aktivnosti opravljajo na pridobiten način;
- premajhen in neučinkovit nadzor nad ilegalnimi dejavnostmi kakor tudi legalnih subjektov, ki nelojalno konkurirajo na trgu;
- izredno pozitiven odnos prebivalstva do sive ekonomije oziroma dela na črno, kar je pokazal izid referendum o Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno v letu 2011.

Če primerjamo obseg sive ekonomije v Sloveniji z državami, ki so nastale na območju nekdanje skupne države, je ta v Sloveniji precej nižji, saj je v vseh ostalih državah od 35 do 40 odstotkov BDP. Popolnoma drugačno sliko dobimo, če primerjamo obseg sive ekonomije z našimi sosednjimi državami članicami EU. Ta primerjava pokaže, da je sive ekonomije največ prav pri nas, najmanj pa v Avstriji, ki z 8,5 odstotka BDP spada v skupino držav z najmanjšim obsegom sive ekonomije na svetu.

Prevelik obseg sive ekonomije v Sloveniji potrjujejo tudi različne raziskave o obsegu sive ekonomije tako v naši državi kakor širše po svetu, pri čemer so podatki za Slovenijo žal dokaj neugodni, saj se ta obseg v daljšem obdobju giblje med 23 in 28 odstotki bruto domačega proizvoda (BDP). Podatki o obsegu sive ekonomije se med različnimi raziskavami sicer razlikujejo, vendar je ob tem potrebno upoštevati po katerih izmed znanih metod so bila merjenja sive ekonomije opravljena. Prav zanimiv razkorak najdemo v podatkih za leto 2003, ko je Evropska komisija za Slovenijo objavila podatek 17 odstotkov BDP, medtem ko je druga raziskava, ki jo je vodil dr. Friedrich Schneider, pokazala 28,2 odstotka BDP. Podrobnejši pregled obeh raziskav pokaže, da so bila merjenja opravljena s popolnoma različnima metodama, pri čemer je Evropska komisija uporabila t. i. direktno metodo, ki velja med strokovnjaki za najmanj zanesljivo in nepopolno in se praviloma ne uporablja za merjenje sive ekonomije na nivoju celotne države, na drugi strani pa je dr. Schneider za meritev uporabil kombinacijo dveh indirektnih metod, ki po ocenah strokovnjakov dajejo zanesljivejše ocene o obsegu sive ekonomije. Po podatkih iz raziskav dr. Schneiderja znaša obseg sive ekonomije v Sloveniji v zadnjih desetih letih **od 27,4 do 28,9 odstotka BDP.**

V Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije se, skupaj s člani, dobro zavedamo vseh posledic (tako pozitivnih kot negativnih) sive ekonomije, zato se že vrsto let poglobljeno ukvarjamo s tem problemom, in to predvsem s tistimi dejavnostmi, ki neposredno posegajo na področje dela obrti in malih podjetnikov ter s tem ustvarjajo nelojalno konkurenco legalnemu delu gospodarstva.

Zato v nadaljevanju podajamo naslednje ukrepe oziroma predloge:

1. Uvedba posebne »motivacijske« davčne olajšave pri dohodnini za določene namene po načelu »vsak račun šteje«

OZS vztraja pri svojem predlogu za uvedbo posebne davčne olajšave pri dohodnini za določene namene po načelu »vsak račun šteje« (npr. stroške vzdrževanja, gradnje in nakupa stanovanjskega fonda posameznikov, določene druge storitve), vendar le na podlagi verodostojnih listin. S tem bi spodbudili zbiranje računov za te namene, kar bi občutno pripomoglo k zmanjševanju sive ekonomije na področju, za katere je namenjena ta olajšava.

Iz pogovorov in pisnih odgovorov Vlade RS na zahteve OZS glede uvedbe te olajšave izhaja, da je temeljni problem za sprejetje olajšave po principu »vsak račun šteje« morebitni negativni vpliv na informativni izračun dohodnine, ki je po mnenju Ministrstva za finance dobrodošla pridobitev in jo je potrebno ohraniti. S tem se OZS strinja. Zato Vladi RS predlagamo takšno rešitev, ki bo omogočala uveljavljanje predlagane olajšave tudi v sistemu informativnega izračuna dohodnine.

Sedanjo aplikacijo v sistemu e-davki je možno nadgraditi z vnosnim poljem za vnos računov za posamezne davčno priznane namene, ki bi jih davčni zavezanci zaradi uveljavljanja davčnih olajšav lahko celo sami vnašali v sistem e-davki do konca odmernega leta. Skupni seštevke računov bi se izpisal v informativnem izračunu in upošteval pri izračunu dohodnine v skladu s sprejetimi zakonskimi merili (npr. v določenem odstotku osnove za dohodnino).

Navajamo preprost primer delovanja te olajšave v praksi:

Davčni zavezanec bi v letu 2015 v sistem e-davki vnesel za 3.500 evrov računov za davčno priznane namene. Njegova letna osnova za dohodnino v letu 2015 bi znašala 15.000 evrov. Če bi bila olajšava priznana v višini 20 % osnove za dohodnino, bi to pomenilo 3.000 evrov priznane »motivacijske« olajšave na podlagi predloženih računov. Zavezanci za dohodnino bi bili motivirani za zbiranje računov, poslovni subjekti bi jih vestneje izstavljali, država pa bi od njih prejela več davka. Sistem je enostaven in popolnoma izvedljiv ob določeni informacijski podpori, ki tehnološko ni velik problem.

Pomisleki odgovornih na Ministrstvu za finance, da bi bilo na posamezno fizično osebo prenesena prevelika odgovornost za davčni nadzor nad poslovnimi subjekti, ki so dolžni izstavljeti račune, so neutemeljeni. Prav tako menimo – nasprotno od Ministrstva za finance, da predlagani sistem ne bi pomenil radikalnega posega v funkcijo nadzora, temveč bi - nasprotno pomenil dobrodošlo in nadvse koristno sodelovanje vseh davčnih zavezancev z Davčno upravo RS s ciljem vzpostavitve pravičnejšega sistema obdavčitve, ki bo temeljil na dejansko izstavljenih računih in na nagradi tistih, ki te račune zahtevajo. Podoben medsebojni nadzor davčnih zavezancev je že nekaj let uzakonjen v sistemu DDV-ja, brez kakršnihkoli pomislekov, da bi tak način nadzora posegal v pravice zavezancev za DDV.

2. Sprememba Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno

Poudariti je treba, da se delo na črno v veliko primerih izvaja v zasebnih prostorih, domovih, garažah, ... npr. frizerska, kozmetična dejavnost, od tega zlasti manikura, pedikura in ličenje. Tako subjekt, ki ima na primer registrirano kozmetično dejavnost plačuje vse dajatve, prispevke delavcev, je podvržen pregledu zdravstvene inšpekcije (izpolnjevati mora vse zahteve v skladu s Pravilnikom o minimalnih sanitarno zdravstvenih pogojih za opravljanje dejavnosti higienske nege in drugih podobnih dejavnosti – sterilizacijski načrt, obvestila o zdravstvenih tveganjih in omejitvah ...) in pregledu tržne inšpekcije; skratka deluje popolnoma legalno. Medtem ko drug subjekt opravlja dejavnost kar doma, v zasebnih prostorih, ne izdaja računov, ne plačuje dajatev, mu ni potrebno izpolnjevati strogih zahtev glede sterilizacije.

Predlagamo, da nadzorni organi kontrolirajo izvor storitve (obvezno shranjevanje računov za opravljena dela še vsaj 5 let po opravljeni storitvi), npr. dokazljivost, da je dela pri gradnji izvedel za to ustrezno registriran izvajalec.

Opozarjamo, da imamo bistveno preširoko dovoljene aktivnosti gospodinjstev (sosedska pomoč, sorodstvena pomoč, prostovoljno delo), v sklopu katerih se skriva precejšen obseg sive ekonomije. Predlogi OZS za zmanjšanje obsega sive ekonomije so:

- **sosedske in sorodstvene pomoči** ne smemo dovoliti, da se opravlja na vseh tistih področjih, ki so nevarna za zdravje in premoženje oseb, kakor tudi glede negativnih vplivov na okolje. Izkušnje kažejo, da se veliko dela na črno skriva pod institutom medsebojna sosedska pomoč in se na ta način tudi uspešno izogiba kakršnekoli nadzoru;
- **prostovoljsko delo**, ki je v celoti izvzeto iz določb tega zakona je po naši oceni neprimerno, saj se prav v tej obliki omogoča vrsto aktivnosti, ki pomenijo za posameznike pridobitev materialnih koristi (kadar nastane vzajemnost prostovoljne pomoči med dvema ali več osebami). Zato predlagamo, da se prostovoljsko delo posebej prouči in ustrezno omeji oziroma izvzame kot izjema;
- ker vrste **osebnega dopolnilnega dela** niso določene z zakonom, temveč v podzakonskem aktu, predlagamo, da se že v zakonu zapiše splošna napotilna norma v smeri, da se dopusti opravljati le tista dela, ki praviloma zaradi ekonomike niso zanimiva za opravljanje kot redna dejavnost;
- **omogočanje dela na črno**: da se v definicijo vključi tudi zaposlovanje na črno, saj se v praksi pogosto dogaja, da naročniki vedo, da pravne osebe in samostojni podjetniki izvajajo nekatera dela (storitve) s pomočjo delavcev zaposlenih na črno, a kot naročniki niso sankcionirani, saj zanje v teh primerih (čeprav vedo ali so bili opozorjeni, da izvajalci zaposlujejo na črno) sankcij ni.
- **kazen za posameznika (šušmarja) in posameznika, ki naroči ali oglašuje delo na črno** mora biti izenačena s subjekti, ki so registrirani za opravljanje pridobitnih dejavnosti, saj je pridobljena materialna korist identična v enem in drugem primeru. Prav tako naj bodo izenačene kazni za izvajalca in naročnika dela na črno. Posebej ostro je potrebno sankcionirati povratnike.

3. Sprememba Zakona o kmetijstvu in Uredbe o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Stališče OZS je, da dopolnilna dejavnost na kmetiji ne sme predstavljati nelojalne konkurence registriranim dejavnostim oziroma podjetnikom, ki opravljajo dejavnosti, skladno z Zakonom o gospodarskih družbah ter področno zakonodajo in predpisi. Če se na kmetiji opravlja dopolnilna dejavnost, mora biti ta povezana izključno z osnovno kmetijsko oziroma gozdarsko dejavnostjo, iz izključno iz lastnih surovin, obseg mora biti omejen. Dopolnilna dejavnost ne sme v obsegu presežati osnovne kmetijske dejavnosti. Hkrati se mora tudi vsaka dopolnilna dejavnost opravljati pod pogoji in skladno z zahtevami področne zakonodaje.

Popolnoma na novo je potrebno določiti pristojnosti za nadzor in v zakonodajo umestiti določila, ki omogočajo nadzor dopolnilne dejavnosti na kmetiji in ustrezne globe. V obstoječih predpisih (Zakon o kmetijstvu, Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji) ni ustreznih določil, ki bi omogočali ustrezen nadzor in globe v primeru prekoračenja dovoljenega obsega, ne vodenja evidenc, ni možnosti odvzema dovoljenja razen za razlog, ki ga ni mogoče prekoračiti. Potrebno je uvesti sledljivost in zmanjšati dovoljen letni dohodek iz dopolnilnih dejavnosti, ki je tako visok, da ga skoraj ni mogoče preseči.

Za vse fizične osebe, ki dosegajo prihodke z opravljanjem dejavnosti, naj se uvede enoten način ugotavljanja in obdavčevanja njihovih prihodkov, ne glede na vrsto dejavnosti. To je predvsem mišljeno za tiste, ki poleg osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti opravljajo še druge dejavnosti (gostinstvo, mesarska in pekovska dejavnost, cvetličarstvo, nudenje prenočišč ipd.), s katerimi konkurirajo davčnim zavezancem, ki so jim te dejavnosti glavna dejavnost in so obdavčeni na podlagi dejanskih prihodkov.

II. UGODNEJŠE DAVČNO OKOLJE

Sistemske rešitve na področju davčne zakonodaje morajo biti v skladu z EU in slovensko strategijo za izhod iz gospodarske in finančne krize; torej takšne, da se z njimi ne povečuje stroškov poslovanja podjetij. To pomeni, da morajo biti tisti davki in dajatve, ki postanejo kot strošek poslovanja, sorazmerno nizki (dohodnina, davek na poslovne prostore, takse..).

V Sloveniji je nujno potrebno zmanjšati brezposelnost, odpiranje novih delovnih mest pa je treba podpreti s primernimi ukrepi, ki bodo gospodarstvu omogočali zaposlovanje. Trenutnih brezposelnih ni možno v hitrem času prekvalificirati za delo v visoko tehnološko zahtevnih panogah, zato bodo še nekaj časa delovali v proizvodnih in storitvenih panogah, ki jim uspešno konkurirajo nekatere neevropske države. Te dejavnosti pa že klečijo pod težo davčnih in drugih bremen, ki jim jih nalaga država, zato je treba tovrstno uničujoče izčrpavanje malih poslovnih subjektov takoj ustaviti.

V ta namen imamo na voljo številne tuje primere dobrih praks, za primer pa navajamo latvijskega. Leta 2009 je bila Latvija v hudi recesiji, imela je 17 % stopnjo brezposelnosti, velik pritisk na socialne transfere, pot v podjetniške vode pa je veljala za nezanimivo. S programom za podporo malim podjetjem (LCCI program) so v nekaj letih ustvarili pogoje za odpiranje in rast malih podjetij, za njihovo financiranje (tudi tvegani kapital), uvedli so malim podjetjem prijazno obdavčitev (SE friendly tax sistem – micro company tax/mikropodjetniški davek). Latvijska Vlada si je zastavila vprašanje, ali je bolje imeti številne brezposelne osebe na socialnih transferih in na področju sive ekonomije, ali je bolje spodbujati samozaposlovanje pod ugodnimi pogoji. Dojeli so, da bodo skozi nižje, malim podjetjem prijaznejše davke, proračunski prilivi višji in res je bilo tako. Uvedba mikropodjetniškega davka in začasnih oprostitev plačevanja prispevkov za socialno varnost je obrodila dobre sadove.

Zavedamo se, da je temelj urejenega davčnega sistema njegova nevtralnost, vendar pa je v kriznih časih nujno vsaj delno odstopiti od tega načela. Prav v času krize morajo imeti davki **tudi stimulativen učinek**, k njihovi vseobsežnosti in nevtralnosti pa se teži v času velike gospodarske rasti.

Pomemben vidik oživitve in spodbujanja nastajanja novih podjetij v teh časih predstavljajo davčne olajšave, ki so še vedno preozko in prezapleteno opredeljene, zato delujejo premalo stimulatивно. Premajhen posluš za potrebe gospodarstva se kaže predvsem na področju olajšav za investiranje, zapletena in koristnikom neprijazna je tudi metodologija uveljavljanja olajšav za raziskave in razvoj. Predvsem na področju gradbeništva bi bilo potrebno poiskati rešitve za ponovno rast in širitev panoge, ki je v zadnjih letih povsem zamrla. Hkrati pa bi bilo zaradi vedno večjega odstotka brezposelnosti potrebno razširiti olajšave za zaposlovanje na vse osebe, prijavljene v evidencah Zavoda RS za zaposlovanje, saj prav v zadnjem času beležimo rekordne stopnje brezposelnosti tako v Sloveniji kot tudi na ravni Evropske unije.

Po mnenju članov OZS je največji problem "prenormiranost" oziroma prevelika množica predpisov, ki se nenehno spreminjajo, s katerimi se nalagajo podjetnikom vedno nove, višje obveznosti. Praviloma so v naglici sprejeti predpisi nejasni, slabo in nepremišljeno zasnovani, zaradi česar imajo podjetniki številne težave pri njihovi interpretaciji in uporabi.

Tak, zapleten in nekoristen način delovanja, terja preveč časa in s tem tudi denarja. Na primer, podjetnik, ki ima pet zaposlenih in ni član OZS, mora imeti poleg računovodje, še kopicu svetovalcev - podjetniškega, davčnega, delovnopravnega, delovnoarstvenega ipd. Če ne porabi denarja za svetovalce (ali za članarino OZS, kjer ima na razpolago svetovalni tim), ga bo slej ko prej za plačilo kazni na podlagi številnih, v praksi neobvladljivih zapovedi, prepovedi, pogojev in zahtev.

Mnogi obrtniki in podjetniki ne vedo, da precej birokratskih ovir in številnih dajatev izhaja iz direktiv EU, zato bi si Slovenija morala prizadevati tudi ravni EU, da se direktive, ki so jih dolžni spoštovati mali poslovni subjekti poenostavijo in postanejo podjetjem "prijazne". Tudi na ravni EU je čutili, da pri sprejemanju direktiv prevladujejo interesi posameznikov. Kot tipičen primer lahko navedemo direktivo EU s področja DDV, ki uvršča med osebne storitve, ki so lahko obdavčene z nižjo davčno stopnjo le frizerske storitve, ne pa tudi kozmetičnih in ostalih delovno intenzivnih storitev, kot na primer zlatarstvo, čevljarke storitve ipd. Prav tako v direktivi EU s področja DDV ni predvidena nižja stopnja obdavčitve za rokodelske izdelke, ki so del nesovne kulturne dediščine in kot takšni zaščiteni tudi na podlagi Konvencije UNESCO o zaščiti nesovne kulturne dediščine, ki jo je leta 2008 podpisala tudi Slovenija.

I. Zahteve, ki so povezane s spremembami Zakona o dohodnini in Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb:

4. Možnost oblikovanja oslabitev "slabih" terjatev ob njihovem nastanku v celotnem neizterljivem znesku

OZS se zaveda, da so lahko računovodska in davčna pravila povsem različna, prepričani pa smo, da morajo biti vse razlike med računovodskimi in davčnimi pravili za izkazovanje prihodkov in odhodkov v davčnih predpisih pravične in poštene do davčnih zavezancev. Zato vztrajamo pri naši trditvi, da oblikovanje oslabitev terjatev za davčne namene v 21. členu Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb v teh časih ni pravično rešeno, zato OZS ponovno zahteva spremembo 21. člena Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb v delu, ki se nanaša na oblikovanje popravkov terjatev zaradi dvomljivih in spornih terjatev na tak način, da bi se tudi za potrebe ugotavljanja osnove za davek od dohodkov iz dejavnosti zasebnikov in pravnih oseb upoštevala enaka pravila kot za druge namene (SRS, ZDDV-1).

Ministrstvo za finance, kot snovalec teh zakonskih rešitev se očitno še premalo zaveda, da so mali poslovni subjekti v Sloveniji (ne glede na statusno-pravno obliko njihovega poslovanja) obdavčeni po načelu zaračunane prodaje, kjer oslabitve terjatev niso primerno davčno priznane, dokler ni pravnomočno končan postopek prisilne poravnave, stečaja ali sodnega postopka. To pomeni, da je obdavčena razlika med njihovimi prihodki, ki morda nikoli ne bodo postali prejemi in odhodki, ki jih morda sami ne bodo nikoli poravnali. Osnova za davek od dohodkov, ki je razlika med prihodki in odhodki, je v bistvu neka obračunska kategorija, ki ni povezana s prejemi in izdatki davčnega zavezanca. Če pomislimo tudi na to, da je takšna »fiktivna«, z denarnimi tokovi nepovezana davčna osnova obdavčena progresivno, si lahko mislimo, v kakšno finančno stisko padejo mali poslovni subjekti, če ne prejmejo plačil.

Še zlasti pri progresivno obdavčenih obrtnikih in samostojnih podjetnikih, se je predpisani sistem priznavanja oslabitev terjatev za davčne potrebe iz 21. člena Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb izkazal kot skrajno neustrezen, na kar kažejo tudi številni stečaji malih poslovnih subjektov, ki so bili državi dolžni ves davek, ne da bi sami prejeli od svojih dolžnikov kupnino. Takšni poslovni subjekti namreč vstopajo v sintetično progresivno dohodninsko obdavčitev brez ustrezne možnosti izključitve zapadlih neporavnanih spornih in dvomljivih terjatev iz svoje davčne osnove.

Zato bi bilo nujno potrebno spremeniti veljavno ureditev tako, da bi bila davčnim zavezancem za davek od dohodkov iz dejavnosti (pa tudi mikro in malim družbam), ki so obdavčeni na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov dana ena izmed dveh predlaganih možnosti:

- izenačitev davčnih pravil za oblikovanje oslabitev/popravkov terjatev z računovodskimi pravili, ki temeljijo na Slovenskih računovodskih standardih ali
- izenačitev načina oblikovanja oslabitev terjatev s sistemom, ki velja na področju DDV. To bi pomenilo, da bi lahko samostojni podjetniki (tudi pravne osebe) oslabili terjatve za davčne potrebe na enak način kot lahko za potrebe obračuna DDV, kjer lahko zmanjšajo svojo davčno osnovo takoj, ko je začet postopek stečaja oz. v primeru prisilne poravnave.

5. Nujnost možnosti proste izbire sistema plačane ali zaračunane realizacije pri ugotavljanju davčne osnove zasebnikov

Ker obdavčitev neporavnanih zneskov terjatev in njihova takojšnja vključitev v davčno osnovo malim poslovnim subjektom povzroča velike likvidnostne težave, OZS tudi letos vztraja, da se davčna pravila priznavanja oslabitev terjatev izenačijo z računovodskimi pravili.

V nasprotnem OZS zahteva uvedbo sistema dohodninske obdavčitve dohodkov iz dejavnosti, ki bo primerljiv s sistemom obdavčitve zasebnikov na Hrvaškem, v Avstriji, Nemčiji, Veliki Britaniji, na Švedskem in Finskem. Krivično je namreč, da obrtniki in samostojni podjetniki nimajo tudi možnosti izbire enostavno zastavljenega, s tujino primerljivega sistema plačane realizacije, hkrati pa se jim na ustrezen način ne priznajo oslabitve slabih terjatev.

Če pogledamo kot primer Avstrijo in Hrvaško, so v obeh državah samostojni podjetniki obdavčeni na podlagi Zakona o dohodnini (davek na dohodek) po sistemu plačane realizacije, osnovo za obdavčitev pa ugotavljajo v preprostih poslovnih knjigah. Če želijo biti obdavčeni po zaračunani realizaciji, lahko izberejo sistem obdavčitve, ki velja za pravne osebe (Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb). V tem primeru vodijo poslovne knjige na enak način kot pravne osebe in tudi sistem obdavčitve je povsem enak. Nikjer v EU pa ni potrebno samostojnim podjetnikom upoštevati obeh davčnih zakonov, ki obdavčujeta dohodek samostojnih podjetnikov in pravnih oseb, kot je to pri nas v Sloveniji.

OZS zahteva, da se tudi v slovensko davčno zakonodajo vnesejo primerljive rešitve z možnostjo izbire ugotavljanja davčne osnove po sistemu plačane ali zaračunane prodaje.

6. Dvig praga obdavčitve na podlagi normiranih odhodkov do 100.000 evrov prometa in priznavanje normiranih odhodkov v višini 80 % od ustvarjenega prometa v gospodarskih dejavnostih

OZS je že v preteklosti zahtevala uvedbo pavšalne obdavčitve pri malih poslovnih subjektih, ki bi temeljila na lažjem spremljanju in obračunavanju njihovih davčnih obveznosti, saj imajo v Sloveniji prav mali poslovni subjekti zelo zapleten sistem računovodskega poročanja in davčnega obračunavanja, ki je v tujini običajen le pri večjih poslovnih subjektih. Kot primer uporabe enostavnejših, malim poslovnim subjektom prilagojenih računovodskih in davčnih predpisov lahko navedemo Hrvaško, Avstrijo, Nemčijo, Veliko Britanijo, ZDA, kjer je za male poslovne subjekte predpisan enostavnejši način evidentiranja poslovnih dogodkov in davčnega obračunavanja.

V Sloveniji samostojni podjetniki posamezniki uporabljajo na področju računovodstva in obdavčitve bolj zapleteno in obširno davčno zakonodajo ter računovodska pravila od srednjih in velikih gospodarskih družb. To trditev utemeljujemo z zapleteno subsidiarno uporabo računovodskih pravil in davčnih predpisov. Posebni računovodski standard 39 – Računovodstvo samostojnega podjetnika posameznika, namreč dopolnjujejo v delih, ki jih posebni standard ne ureja, Splošni računovodski standardi, te pa neposredno Mednarodni računovodski standardi. Za ugotavljanje osnove davka od dohodkov iz dejavnosti se neposredno in v celoti uporabljajo rešitve, ki veljajo pri pravnih osebah na podlagi Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, razen če Zakon o dohodnini ne določa načina ugotavljanja davčne osnove ali uveljavljanja davčnih olajšav na drugačen način.

Ponovno poudarjamo, da je samostojni podjetnik, kot oseba, ki sprejema poslovne odločitve in zanje tudi odgovarja, dolžan poznati vse predpise s področja računovodstva in obdavčitve, ki veljajo za pravne osebe, poleg tega pa mora upoštevati tudi posebne predpise, ki veljajo zgolj zanj. Pri tem velikost družbe ni pomembna, kar pomeni, da velja zapletena subsidiarna uporaba predpisov in standardov tudi za najmanjšega med njimi, vključno s tistimi, ki uporabljajo sistem enostavnega knjigovodstva. Edina razlika med obema sistemoma je namreč le v uporabi različnih tehnik zajemanja podatkov, ne pa v predpisih. Takšna ureditev je povsem nevzdržna.

Pavšalna obdavčitev malih samostojnih podjetnikov in malih ter mikro gospodarskih družb, ki je začela veljati za obe vrsti poslovnih subjektov s 1. 1. 2013, je ustrezna le za dejavnosti z nizkim odstotkom dejanskih odhodkov (intelektualne in dopolnilne dejavnosti), nikakor pa ni ustrezna za redne proizvodne, servisne in storitvene dejavnosti, kjer je delež porabljenega materiala dosti višji. Še zlasti je neprimeren za tiste, ki zaposlujejo.

Za obrtnike in podjetnike (ki poslujejo preko statusne oblike s.p. ali gospodarske družbe) veljavni sistem »pavšalne obdavčitve« ne pomeni poenostavitve ugotavljanja davčne osnove, saj zaradi višjih stroškov, ki jih ustvarijo pri opravljanju gospodarske dejavnosti, ki jih nato vključene v prodajno ceno zaračunajo kupcem, hitro presežejo prihodkovni limit v višini 50.000 evrov, pre nizko pa je določen tudi odstotek normirano določenih odhodkov v sedanji višini 70 odstotkov. Oba parametra negativno vplivata na bodočo rast podjetja in na zaposlovanje, saj mora podjetje, ki raste in zaposluje, že takoj po prvem letu poslovanja preiti na zapletenejši način ugotavljanja davčne osnove na podlagi dejanskih odhodkov, poznavanje zapletenih pravil pa mu vzame precej kreativne energije, sicer namenjene razvoju dejavnosti in zaposlovanju.

Zato predlagamo, da se samostojnim podjetnikom in gospodarskim družbam, ki zaposlujejo vsaj enega zaposlenega, v času zaposlitve te osebe prag prihodkov za možnost uveljavljanja pavšalne obdavčitve dvigne iz 50.000 na 100.000 evrov, odstotek normiranih odhodkov pa iz 70 na 80 odstotkov.

V prihodkovni prag 50.000 in 100.000 evrov naj se v obeh primerih ne všttevajo prihodki iz naslova občasnih transakcij z nepremičninami (na primer prodaja nepremičnine, ki je osnovno sredstvo ali naložbena nepremičnina podjetja), kar pomeni izenačitev s pravili določanja prihodkov za vstop v sistem DDV.

Zahteva OZS po višjem limitu prometa v višini vsaj 100.000 evrov in višjem odstotku normirano priznanih odhodkov v višini 80 odstotkov okviru gospodarskih dejavnosti izhaja tudi iz spletne ankete, ki jo je opravila OZS v mesecu januarju 2014. Rezultati ankete kažejo, da jih več kot polovica vprašanih podpira tako rešitev.

7. Poenostavitev računovodskih pravil in ugotavljanja davčne osnove za mikro in mala podjetja

OZS zahteva (ne glede na možnost izbire obdavčitve na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov) tudi siceršnjo poenostavitev računovodskih pravil in davčnih predpisov pri tistih malih poslovnih subjektih, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih in ne normiranih odhodkov. Trenutno veljavna pravila in predpisi s področja vodenja poslovnih knjig fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost (zasebniki, obrtniki), zelo zapletena, nepregledna in zaradi njihove subsidiarne uporabe tudi nejasna, kar ne omogoča njihovim uporabnikom niti osnovne pravne varnosti. Pri tem ni pomembno, ali vodi zasebnik poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva ali po sistemu dvostavnega knjigovodstva. V obeh primerih so namreč pravne podlage in strokovna pravila za računovodsko izkazovanje gospodarskih kategorij enaka, prav tako tudi poročanje DURS in AJPES; razlika med obema sistemoma knjigovodstva je le v poenostavljeni tehniki knjiženja v sistemu enostavnega knjigovodstva, ki pa jo dodatno zaplete najmanj 5 do 7 vrst poslovnih knjig, v katere je zasebnik dolžan vpisovati posamezne poslovne dogodke (tudi 5 vpisov v 5 različnih knjig za en poslovni dogodek).

Dne 25. 10. 2011 je Evropska komisija sprejela pobudo za poenostavitev računovodskih pravil malih poslovnih subjektov v okviru EU. Na podlagi te pobude naj bi se na ravni EU revidirale direktive o računovodstvu in direktive o preglednosti, ki bodo prinesle poenostavitev računovodskih pravil za mala in srednja podjetja. Po navedbah komisije bi to pomenilo potencialne prihranke v višini 1,7 milijarde evrov letno ter zmanjšanje obremenjujočih obveznosti poročanja za podjetja, vključno z malimi in srednjimi podjetji.

V duhu teh sprememb, ki bodo obvezne za vse države članice, predlagamo poenostavitev računovodskih pravil tako, da bo poseben Računovodski standard vseboval vsa računovodska pravila s celovitimi strokovnimi rešitvami za mikro in mala podjetja (samostojnih podjetnikov in gospodarskih družb), tako da bi ti subjekti našli vsa pravila za zunanje in notranje računovodsko poročanje na enem mestu.

Smiselno predlagani rešitvi na področju računovodstva naj se po vzoru avstrijskega in hrvaškega Zakona o davku na dohodek tudi v Zakon o dohodnini vključijo celovita pravila ugotavljanja davčne osnove za davek iz dejavnosti pri samostojnih podjetnikih, napotitev na Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb pri ugotavljanju njihove davčne osnove pa naj se iz Zakona o dohodnini črta.

8. Zmanjšanje stroškov dela in sprememba lestvice za dohodnino

OZS odločno zahteva zmanjšanje stroškov dela zaposlenih, ki izhajajo v veliki meri iz visoke obdavčitve dela v nizkih dohodkovnih razredih.

Lestvica za dohodnino sicer vsebuje primerljive stopnje obdavčitve z drugimi državami EU, medtem ko dohodninski razredi niso primerljivi z drugimi državami, saj so občutno prenizki. Če primerjamo slovenske dohodninske razrede z dohodninskimi lestvicami primerljivih držav, lahko ugotovimo, da slovenski davčni zavezanci s sorazmerno nizkimi dohodki (v primerjavi z njihovimi italijanskimi, avstrijskimi, nemškimi, poljskimi, češkimi in latvijskimi kolegi) prehitro zapadejo v visoko progresivno stopnjo dohodninske obdavčitve. Zaradi tega so stroški dela neprimerljivo višji v primerjavi z državami, s katerimi Slovenija konkurira na tujih trgih, njihove neto plače pa so sorazmerno nizke. Slovensko gospodarstvo na tak način ne more večati svoje konkurenčne sposobnosti na tujih trgih.

Previsoka dohodninska obdavčitev v sorazmerno nizkih dohodkovnih razredih ima naslednje negativne posledice za dvig konkurenčnosti in gospodarsko rast:

- Samostojni podjetniki zapadejo že pri doseženi davčni osnovi nad 19.000 evri v 41 odstotno progresivno obdavčitev, kar je najvišja stopnja obdavčitve tolikšnega zneska dohodka iz dejavnosti v okviru EU (vir: [taxrates/ wikipedia](#)). Zaradi tako visoke stopnje obdavčitve v nizkih dohodkovnih razredih v Sloveniji mali samostojni podjetniki ne morejo vlagati v razvoj in rast podjetja, zato jih dosti obtiči na mestu, kar je slabo z vidika gospodarskega razvoja Slovenije.
- Visoka dohodninska obdavčitev sorazmerno nizkih stroškov dela, v višjih dohodkovnih razredih pa je ta obdavčitev na sploh neprimerljiva z dohodnino v naštetih državah. To povzroča majhno konkurenčno sposobnost slovenskega gospodarstva v tujini in težje zaposlovanje strokovnjakov z visokimi osebnimi prejemki, saj je njihov neto »izplen« neprimerljivo slabši od primerljivih držav.
- Za delodajalca je bruto strošek dela previsok, delavci pa kljub vsemu prejemajo zaradi previsoke obdavčitve nizke neto plače.
- Nestimulativen način nagrajevanja delavcev, saj je potrebno od 13. in 14. plače ter od izplačila udeležbe zaposlenih na dobičku obračunati progresivno dohodnino in enake prispevke za socialno varnost kot od rednih plač, kar je nevzdržno in neprimerljivo s podobnimi tujimi ureditvami (zgled Avstrija, ki obračunava od 13. in 14. plače le 6,5 % davek).

OZS zato na podlagi navedenega zahteva sprejem naslednjih ukrepov, ki bodo zmanjšali stroške dela in hkrati povzročili večjo gospodarsko rast:

- Uvedbo več dohodninskih razredov s postopnejšim dvigom stopenj obdavčitve v posameznih razredih, zaradi česar se bodo zmanjšali stroški dela, delavcu pa bo ostal višji neto osebni prejemek, kar je nujno z vidika povečanja domače potrošnje in višje gospodarske rasti. Te višje dohodke bodo zaposleni porabili za nakup blaga in storitev in ob tem plačali DDV ter dobiček, ki bo obdavčen preko davka od dohodkov.
- Uvedbo cedularne obdavčitve vseh dohodkov iz dejavnosti samostojnih podjetnikov, ugotovljenih na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov v višini največ 20 odstotkov, namesto sedanje progresivne obdavčitve. Davčna obveznost samostojnih podjetnikov mora biti predvidljiva. Pri progresivni obdavčitvi je nesprejemljivo to, da podjetnik do zadnjega

dne v koledarskem letu niti ne ve, kakšna bo njegova stopnja obdavčitve in s tem tudi davčna obveznost, vse to pa negativno vpliva na planiranje poslovanja in finančnih tokov

- Ob obračunu in izplačilu 13. in 14. plače naj se obračuna le cedularni davek v višini največ 25 %, brez prispevkov za socialno varnost, ta dva osebna prejemka naj se tudi ne vključujeta v progresivno letno dohodninsko obdavčitev (enako kot pri pasivnih dohodkih). Če se lastnik družbe odpove delu svojega dobička in ga nameni izplačilu zaposlenim, mora biti stopnja obdavčitve enaka, kot pri njemu – to je največ 25 %. Nevzdržno je namreč, da se pri izplačilu udeležbe na dobičku zaposlenih obračunavajo enake dajatve kot od drugih dohodkov iz delovnega razmerja.

9. Odprava različne obravnave upravičenih oseb za prenos podjetja na podjetnika prevzemnika po načelu univerzalnega pravnega nasledstva in na davčno nevtralen način

Pri prenosih podjetja na podjetnika prevzemnika se uporablja dvoje predpisov za zagotavljanje kontinuitete poslovanja po prenosu, in sicer Zakon o gospodarskih družbah in Zakon o dohodnini, vendar oba vsebujeta različna merila glede upravičenih oseb, kar v praksi povzroča nelogične in nedopustne razlike.

V 72. A členu ZGD-1 so našteje upravičene osebe, na katere je možen prenos podjetja na podlagi univerzalnega pravnega nasledstva. V skladu z rešitvami v tem členu podjetnik lahko za časa svojega življenja prenese podjetje na zakonca ali osebo, s katero živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti, ki ima po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, enake pravne posledice kakor zakonska zveza, ali s katero živi v registrirani istospolni partnerski skupnosti, otroke, posvojence, starše, posvojitelje, vnuke, brate in sestre (v nadaljnjem besedilu: podjetnik prevzemnik).

Na podlagi 1. točke 4. odstavka 51. člena Zdoh-2 davčni zavezanec lahko zahteva, da se za odtujitev oziroma pridobitev sredstev pri ugotavljanju davčne osnove ne šteje: prenehanje opravljanja dejavnosti zavezanca s prenosom podjetja ali dela podjetja zavezanca na drugo fizično osebo zaradi smrti, trajne nezmožnosti za delo ali upokojitve v skladu z veljavnimi predpisi, zakonca, otroka, posvojenca ali pastorka (v nadaljnjem besedilu: novi zasebnik).

OZS zahteva, da se vključi v 1. točko 4. odstavka 51. člena ZDoh-2 med upravičene osebe do davčno nevtralnega prenosa zaradi upokojitve tudi prenos podjetja na osebo, s katero prenosnik živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti, ki ima po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, enake pravne posledice, kakor zakonska zveza, na osebo, s katero prenosnik živi v registrirani istospolni skupnosti, prav tako pa tudi na starše, posvojitelje, vnuke, brate in sestre.

Popravi naj se tudi nejasno besedilo 1. točke 4. odstavka 51. člena ZDoh-2, ker je že v objavljenem besedilu v Uradnem listu RS, št. 117/2006 nastala napačna slovnična besedna zveza v tem členu, ki v praksi povzroča napačne interpretacije (...s prenosom podjetja ali dela podjetja zavezanca na drugo fizično osebo zaradi smrti, trajne nezmožnosti za delo ali upokojitve v skladu z veljavnimi predpisi, zakonca, otroka, posvojenca ali pastorka (v nadaljnjem besedilu: novi zasebnik). Med besedama »predpisi« in »zakonca« je namreč izpadla naslednja besedna zveza: »ali s prenosom podjetja ali dela podjetja zavezanca na...«.

V Poročevalcu DZ RS iz leta 2006 je bila v Predlogu Zakona o dohodnini ta besedna zveza slovnično pravilna, glasila pa je:

»1. prenehanje opravljanja dejavnosti zavezanca s prenosom podjetja ali dela podjetja zavezanca na drugo fizično osebo zaradi smrti, trajne nezmožnosti za delo ali upokojitve v skladu z veljavnimi predpisi (v nadaljnjem besedilu: novi zasebnik) ali s prenosom podjetja ali dela podjetja zavezanca na zakonca, otroka, posvojenca ali pastorka (v nadaljnjem besedilu: novi zasebnik) in so izpolnjeni naslednji pogoji:«

V sprejetem zakonskem besedilu 51. člena je prišlo do očitne napake in s tem tudi do nasprotja z namenom zakonodajalca, zato OZS zahteva odpravo napačne besedne zveze.

10. Odprava nepravilnega prenosa rešitev o obdavčitvi dobička družbe z neomejeno odgovornostjo iz nemškega v slovenski pravni red

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo smo že večkrat opozorili na nejasne in napačno razumljene določbe Zakona o gospodarskih družbah (členi 94 do 97), iz katerih je lahko razumeti, da se ustvarjeni (in neizplačani) čisti dobiček, ki ga ustvari d.n.o. avtomatično pripiše h kapitalu te družbe (ki ima za razliko od nekaterih drugih evropskih držav, v Sloveniji status pravne osebe). Po mnenju Ministrstva za finance je potrebno ustvarjen, vendar neizplačan dobiček obdavčiti takoj, ko je ustvarjen, ne glede na to, da ni prenesen v zasebno sfero lastnikov družbe. Takšno tolmačenje zakonodaje in posledično tudi obdavčitev, ki izhaja iz teh napačnih razlag je nevzdržna in napačna iz več razlogov.

Citirane zakonske določbe so neposredno prepisane v naš Zakon o gospodarskih družbah iz nemške zakonodaje, kar je lahko dobro, vendar pa snovalec zakona pri tem ni upošteval bistvenih statusnih razlik med družbo z neomejeno odgovornostjo v Nemčiji in Sloveniji. Temeljna razlika med našo in nemško ureditvijo družbe z neomejeno odgovornostjo je namreč v tem, da ima v Nemčiji družba z neomejeno odgovornostjo status fizične osebe (podobno kot pri nas samostojni podjetnik), zato je po nemški zakonodaji avtomatičen pripis doseženega neizplačanega dobička h kapitalnim deležem lastnikov logičen, pri nas pa ne zaradi statusnih razlik med nemško in slovensko d.n.o.. V slovenskem pravnem redu ima namreč d.n.o. status pravne osebe, zato je lastnina družbe ločena od lastnine njenega lastnika. Pripis dobička h kapitalu d.n.o. je torej možen le na podlagi takšne odločitve njenih lastnikov.

Z napačno interpretacijo ZGD-1 in na tej podlagi tudi avtomatično obdavčitvijo celotnega ustvarjenega neto dobička družbe z neomejeno odgovornostjo z davkom na dividende, ne da bi bile te izplačane, Ministrstvo za finance postavlja v povsem neenakopraven položaj dve pravni osebi (d.n.o. in d.o.o.), ki bi se morali medsebojno razlikovati le glede odgovornosti družbenikov za obveznosti družbe.

Tako škodljiva in kontradiktorna pravna ureditev družbe z neomejeno odgovornostjo je tudi ustavnopravno sporna, predvsem pa je škodila tistim, ki so se odločili za ustanovitev družbe z neomejeno odgovornostjo in s tem tudi za prevzem jamstva z vsem svojim osebnim premoženjem za poslovne rizike te družbe.

Po našem mnenju kot tudi mnenju večine strokovnjakov kritične presoje tudi ne vzdrži trditev, da določba 94. člena ZGD-1 določa, da se dobiček v osebni družbi »de iure« pripiše lastniškemu deležu družbenika, ne glede na voljo oziroma sprejete sklepe družbenikov. Iz obrazložitve pojasnila DURS je mogoče sklepati, da je davčni organ nekritično in le deloma sledil komentarju prof. M. Kocbeka - Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah (izdaji leta 2002 in 2006/2007). Imenovani avtor, ob komentarju k sedanjemu 94. členu ZGD-1 (v prejšnji različici komentarju k 95. členu ZGD) zapiše, da ta člen določa posebnost izračunov deležev pri dobičku (izgubi) družbenika v d.n.o. in računovodske operacije samega pripisa dobička (odpisa izgub), češ da lahko družbena pogodba določi drugačno ureditev zgolj slednje računovodske »tehnikalije«.

Poudarjamo, da v zgoraj omenjenemu komentarju čl. 79 (v prejšnji različici čl. 80) prof. Kocbek izrecno poudari naslednje: »Družbeniki so svobodni pri urejanju svojih pravnih razmerij v družbi. Členi 81 do 98 se uporabljajo le v primeru, če družbeniki teh vprašanj niso uredili s pogodbo.«

Iz opisane obrazložitve tako jasno izhaja, da so zakonska določila glede pravnih razmerij med družbeniki v celoti dispozitivne narave, torej tudi določba glede pripisa dobička. Avtor pojasni, da so omenjene določbe zgolj okvir-zakonska shema pravnih razmerij med družbeniki. Ker OZS verjame navedbam priznanega strokovnjaka in je zato tudi prepričana o napačni interpretaciji tega problema s strani davčnega organa, vztraja pri pravični rešitvi svoje zahteve.

DAVČNE OLAJŠAVE

11. Uskladitev vključevanja stroškov raziskav in razvoja za namene uveljavljanja davčne olajšave v višini 100 odstotkov

Na področju uveljavljanja olajšav za vlaganja v raziskave in razvoj še vedno ugotavljamo naslednje:

- da je metodologija uveljavljanja teh olajšav v tujini prilagojena tudi manjšim podjetjem, torej v nasprotju z rešitvami v Sloveniji, kar pomeni, da je nujno tudi pri nas predpisati za mikro in mala podjetja enostavnejši način uveljavljanja teh olajšav;
- da Pravilnik o uveljavljanju olajšav za raziskave in razvoj še vedno ne določa, da bi bili za namene uveljavljanja davčnih olajšav za vlaganja v R&R v osnovo vključeni enaki stroški, kot so priznani v primeru, ko so ti projekti financirani iz državnih pomoči. Takšna ureditev je krivična do vseh, ki financirajo raziskave in razvoj iz lastnih sredstev. Če nekdo financira R&R projekt iz prejetih nepovratnih državnih pomoči, se mu namreč pri črpanju teh sredstev prizna vse neposredne in posredne stroške raziskav in razvoja, prejemnik pa je državi dolžan poročati le o namensko porabljenih sredstvih, ne pa tudi o doseženih ciljih, zaradi katerih je prejel državno pomoč.

V gospodarstvu, kjer se financira dejavnost R&R iz lastnih sredstev si je težko predstavljati, da bi tovrstni projekti, ki jih podjetja sama financirajo, ne imela pozitivnih rezultatov, pri projektih, financiranih iz državnih pomoči, pa pozitivni rezultati niso pomembni, pomembno je le namensko črpanje sredstev. In kljub vsemu država tistim, ki financirajo lastno R&R dejavnost sami, ne priznava enake strukture stroškov za namene olajšav, tehtna presoja upravičenosti teh razlik pa bi pokazala, da so neupravičene.

Prav zato OZS ponovno vztraja pri svoji zahtevi, da se davčnim zavezancem, ki financirajo R&R projekte iz lastnih, in ne državnih sredstev, priznajo pri uveljavljanju davčnih olajšav enake vrste stroškov, kot pri projektih, ki so financirani iz državnih pomoči.

12. Razširitev možnosti uveljavljanja davčnih olajšav iz dejavnosti

V Sloveniji smo imeli do konca leta 2004 v Zakonu o dohodnini predpisane olajšave za začetnike. Te so bile kasneje ukinjene z utemeljitvijo, da vsebuje nov Zakon o dohodnini tudi nov način pokrivanja izgube v višini 100 odstotkov dosežene davčne osnove, zaradi česar naj začetniške olajšave ne bi bile več potrebne.

V letu 2013 je zakonodajalec sprejel spremembe Zakona o dohodnini in Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, na podlagi katerih je odslej možno pokrivanje izgube le v višini 50 % ugotovljene davčne izgube, kar povzroča zlasti malim poslovnim subjektom na začetku njihove poslovne poti številne probleme.

Prav zato predlagamo nekaj novih olajšav, z namenom oživitve rasti malih podjetij:

• Olajšave za vlaganja v opremo

OZS zahteva razširitev olajšav za vlaganja iz 55.a člena Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb in 66. a člena Zakona o dohodnini na določeno opremo in vlaganja, ki so bila v preteklosti brez pravih argumentov izključena iz nabora možnih davčnih olajšav, s čimer so se zmanjšala vlaganja v določene vrste naložb, kar pa je posledično povzročilo tudi manjšo gospodarsko rast.

Predlagamo uvedbo naslednjih davčnih olajšav za vlaganja:

- **v vse pohištvo in pisarniško opremo**, ki se nahaja v poslovnih prostorih in poslovnih stavbah in služi opravljanju dejavnosti, brez zastarelega »realsocialističnega« ločevanja opreme na koristno oziroma potrebno in manj koristno ali nepotrebno. Zaradi takšnih nesmislov trenutno ni predmet olajšav našeta oprema, ki je v proizvodnih, storitvenih in trgovskih poslovnih prostorih in se neposredno uporablja za opravljanje teh dejavnosti, kar je nedopustno (npr. oprema gostiln in restavracij - mize, stoli, vrtni stoli, sedežne garniture, nočitvene zmogljivosti – postelje, ležišča, omare, police za shranjevanje izdelkov in materiala itd.) in za vlaganja v opremo, ki je opredeljena kot pisarniška oprema, vendar je potrebna za opravljanje dejavnosti (fotokopirni stroji, telefoni, rezalniki papirja itd.). Sodobni tehnološki in poslovni procesi namreč terjajo vedno več »možganskega dela«, ki se ga opravlja za pisalnimi mizami, pri tem pa uporablja različno pisarniško opremo in tehnologijo (ne zgolj računalniške opreme), katere uporaba je nujna za normalno izvajanje dejavnosti;
 - **možnost uveljavljanja olajšav za vlaganja v nakup tovornih motornih vozil**, ki ustrezajo najmanj emisijskim zahtevam EURO V in avtobusov, ki ustrezajo zahtevam EURO IV naj se podaljša še za dve leti – do konca leta 2015. Zaradi krize in pomanjkanja denarnih sredstev so avtoprevozniki prisiljeni kupovati cenejša vozila, ki ustrezajo emisijskim zahtevam EURO V (avtobusi EURO IV), zato je nujno podaljšanje možnosti koriščenja te olajšave še za dve leti. Po letu 2015 veljajo olajšave za tovorna vozila z motorji EURO VI in avtobusi EURO V.
- ### • Olajšave za investicije in zagon gradbeništva

Zaradi kritičnih razmer v slovenskem gradbeništvu v preteklih letih bi bilo potrebno poiskati učinkovite rešitve za oživitev gradbene panoge in dvig konkurenčnosti. Večina evropskih držav je to že storila s sprejetjem različnih ukrepov za širitev poslovanja in zagotovitev novih delovnih mest v gradbeništvu. Poleg neposrednega povečanja sredstev za investicije v gradbene projekte, sta Nemčija in Finska

med drugim uvedli oziroma povečali davčne olajšave za vlaganja v obnovo stavb, medtem ko sta se Italija in Belgija osredotočili na povečanje davčnih olajšav za investicije v energetske učinkovitost stavb

Tudi v Sloveniji bi bilo potrebno sprejeti in izvesti optimalne ukrepe za ponoven zagon gradbeništva. Eden izmed načinov bi lahko bila uvedba davčne olajšave za investicije v gradbeništvo, ki bi se nanašale na vlaganja v opredmetena osnovna sredstva. V skladu z Zakonom o gospodarskih družbah opredmetena osnovna sredstva v bilanci stanja vključujejo zemljišča in zgradbe, proizvodne naprave in stroje, druge naprave in opremo ter opredmetena osnovna sredstva v pridobivanju. Davčne olajšave bi veljale tako za nepremičnine kot tudi za premičnine v gradbeni dejavnosti in bi se uveljavljale na podoben način kot sedanje olajšave za investiranje iz 55.a člena Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb oziroma 66.a člena Zakona o dohodnini, vendar bi bile razširjene na vsa opredmetena osnovna sredstva.

- **Olajšave za prvi vstop v podjetništvo**

OZS zahteva, da se za spodbujanje nastajanja novih podjetij in za stimuliranje prehoda iz ilegalne v legalno ekonomijo ponovno uvede davčna olajšava za prvi začetek opravljanja dejavnosti, in sicer za prvo leto poslovanja v višini 100 odstotkov, za drugo leto poslovanja pa v višini 50 odstotkov.

V preteklosti smo v Sloveniji že imeli primerno olajšavo za podjetnike začetnike, ki je bila ukinjena z argumentom, da jo nadomešča nov sistem pokrivanja izgube v višini 100 odstotkov izkazane izgube. Ker je od leta 2013 dalje možnost pokrivanja izgube »skrčena« le na 50 odstotkov davčne osnove, je nujno ponovno uvesti olajšave za prvi vstop v podjetništvo, saj so se te izkazale v preteklosti za zelo učinkovite. V času njihove veljavnosti je namreč nastalo in obstalo večje število malih podjetnikov in gospodarskih družb.

- **Olajšave za zaposlovanje**

Obstoječa določila Zakona o dohodnini kot tudi Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, predvidevajo olajšavo samo za zaposlitev oseb iz ciljne skupine - mlajših od 26 in starejših od 55 let. Z odpravo tega določila OZS predlaga širitev olajšave za zaposlovanje na zaposlitev vseh brezposelnih oseb. Ob nadaljnjem obstoju vseh drugih določil bi se spodbudilo zaposlovanje vseh brezposelnih oseb, ob tem bi postali razpisi Zavoda RS za zaposlovanje (»Zaposli me«) namenjeni delodajalcem, nepotrebni, saj so postopki zaposlovanja na podlagi navedenih razpisov še vedno po nepotrebem dolgotrajni in zamudni, prejeta sredstva pa dostikrat nenamensko porabljena.

Zato je nujno vključiti v oba zakona novost, na podlagi katere se prizna davčna olajšava tudi v primeru, ko zavezanec na novo zaposli osebo, ki je bila pred zaposlitvijo vsaj šest mesecev prijavljena v evidenci brezposelnih oseb pri Zavodu RS za zaposlovanje in v obdobju zadnjih 24 mesecev ni bila zaposlena pri tem zavezancu ali njegovi povezani osebi, pri tem pa lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 70 odstotkov plače te osebe.

II. Zahteve, ki so povezane s spremembami Zakona o davku na dodano vrednost:

13. Možnost kontinuirane identifikacije za DDV pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo

Pri formalnem statusnem preoblikovanju samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo se podjetje samostojnega podjetnika preoblikuje v gospodarsko družbo. V praksi je to tako, da naslednji dan AJPES izbrše podjetnika iz poslovnega registra na dan pred vpisom nove družbe v sodni register. Do konca leta 2011 je poslovni subjekt lahko DURS predložil izpis iz sodnega registra tudi v nekaj dneh po vpisu statusnega preoblikovanja vanj in je DURS ne glede na to novo družbo identificiral za DDV za nazaj – z datumom registracije nove družbe. Že nekaj časa pa ni več možno nove družbe identificirati za DDV z datumom za nazaj na dan registracije, temveč šele od dejanskega dne identifikacije za DDV, kar pa je lahko kar nekaj dni kasneje. V vmesnem času nova družba ni identificirana za DDV, kar pomeni, da se je prekinila njena kontinuiteta identifikacije, posledično bi oba poslovna subjekta (prenosni in prevzemni) lahko izgubila vsa upravičenja, ki sta jih pridobila iz preteklega poslovanja. Še večji problem je zaračunavanje DDV v tem vmesnem obdobju in davčne posledice za prejemnika računa, če bi bil DDV na njem vseeno zaračunan, identifikacije pa še ne bi bilo.

Podoben problem z identifikacijo za DDV nastane tudi pri prenosu podjetja samostojnega podjetnika na podjetnika prevzemnika.

OZS zahteva ureditev ustreznih pravnih podlag (npr. spremembe Pravilnika o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost), ki bi poslovnim subjektom, ki se formalno statusno preoblikujejo oziroma prenašajo dejavnost na podjetnika prevzemnika, dovoljevale neprekinjeno identifikacijo za DDV tudi po prenosu oziroma preoblikovanju, na podlagi univerzalnega pravnega nasledstva.

14. Problematika zahtevka za vračilo DDV davčnega zavezanca, ki je bil izbrisan iz registra zavezancev za DDV

OZS zahteva spremembo in dopolnitev 39. člena ZDDV-1, ki ureja vračilo DDV davčnim zavezancem v primeru stečaja, prisilne poravnave in pravnomočnega sklepa sodišča o neiztereljivosti utoževane terjatve. Zakonska določba mora omogočiti vračilo plačanega DDV v teh primerih tudi tistim upnikom, ki so likvidirali svoje podjetje (s.p. ali gospodarsko družbo), ko se v trenutku likvidacije upnika še ni začel postopek stečaja ali prisilne poravnave nad dolžnikom, ali pa ta še ni bil končan.

Veljavni ZDDV-1 takšnim zavezancem ne omogoča vračila DDV, ker ob izpolnitvi pogojev za vračilo DDV, kot siceršnji upravičenci ne morejo vložiti zahtevka za vračilo DDV, saj nimajo več podjetja in niso več registrirani za namene DDV.

Ker sistem DDV na ravni EU in prav tako v Sloveniji temelji na načelu nevtralnosti, ki zahteva, da se plačani DDV plačniku vrne, če njemu ni bil plačan račun (stečaj, neuspešna izvršba..) je v Sloveniji nujno potrebno uzakoniti možnost vračila DDV v vseh primerih, ko je upravičenec do vračila prenehal opravljati dejavnost in je izstopil iz sistema DDV pred zaključkom insolvenčnega ali izvršilnega postopka.

15. Uveljavitev znižane stopnje DDV tudi za brezalkoholne pijače pri gostinskih storitvah in storitvah cateringa

Za brezalkoholne pijače pri gostinskih storitvah in storitvah cateringa naj se uvede znižana stopnja davka na dodano vrednost, kar bo prispevalo k večji prodaji brezalkoholnih pijač in zmanjšanju porabe alkohola. Z znižanjem stopnje DDV pri brezalkoholnih pijačah bi se znižale tudi njihove končne cene, zaradi česar bi bile brezalkoholne pijače dostopnejše mladim.

Nakup teh pijač je, če jih kupimo v trgovini, obremenjen s 9,5 % DDV, nakup teh istih pijač pa je v gostinskem lokalu oz. če se opravlja gostinska dejavnost obremenjen z 22 %, kar je nesprejemljivo.

16. Oprostitev obračunavanja davka na motorna vozila za pogrebna vozila

Zakon o davku na motorna vozila uvaja obračun davka na promet motornih vozil, ki so prvič dana v promet ali registrirana na ozemlju Republike Slovenije ter se uvrščajo pod tarifno oznako KN 8703. Pod isto tarifno oznako se uvrščajo tudi motorna vozila, namenjena prevozu pokojnikov, ki so strogo namenska vozila, za katera je dovoljen tudi odbitek vstopnega davka na dodano vrednost. V ta namen predlagamo oprostitev obračuna davka na motorna vozila za pogrebna vozila, saj se lahko po konstrukcijskih značilnostih uvrščajo med tovorna vozila, ki so namenjena prevozu blaga. Ker je zadnji del preurejen v prostor, v katerega ni mogoče namestiti sedežev oziroma sedežnih klopi, se takšna vozila ne morejo uvrščati med osebna ali večnamenska vozila.

17. Možnost zmanjšanja obveznosti z naslova DDV ob začetku izvršilnega postopka

Po sedaj veljavni ureditvi iz veljavnega 39. člena ZDDV-1 lahko davčni zavezanec popravi (zmanjša) znesek obračunanega DDV, če na podlagi pravnomočnega sklepa sodišča o zaključenem stečajnem postopku ali o uspešno zaključenem postopku prisilne poravnave ni bil poplačan oziroma ni bil poplačan v celoti. Na enak način lahko ravna tudi davčni zavezanec, ki pridobi pravnomočni sklep sodišča o ustavitvi izvršilnega postopka oziroma drugo listino, iz katere je razvidno, da v zaključenem izvršilnem postopku ni bil poplačan oziroma ni bil poplačan v celoti, ter davčni zavezanec, ki ni bil poplačan oziroma ni bil poplačan v celoti, ker je bil dolžnik izbrisan iz sodnega registra oziroma drugih ustreznih registrov ali predpisanih evidenc. Če davčni zavezanec naknadno prejme plačilo ali delno plačilo za opravljeno dobavo blaga oziroma storitev, v zvezi s katero je uveljavil popravek davčne osnove v skladu s tem odstavkom, mora od prejetega zneska obračunati DDV.

Davčni zavezanec lahko popravi (zmanjša) znesek obračunanega in neplačanega DDV od vseh priznanih terjatev, ki jih je prijavil v postopku prisilne poravnave oziroma stečajnem postopku.

Problem obračunanega DDV nastane predvsem v primeru, ko upnik toži dolžnika za plačilo. Ker lahko dolžnik v postopku sodne izterjave uporabi vsa pravna sredstva za zavlačevanje poravnave dolga, lahko upnik čaka na pravnomočni sklep sodišča o ustavitvi izvršilnega postopka oziroma na drugo listino tudi pet in več let. Vzrok je predvsem v počasnem delovanju sodnega sistema, ves ta čas pa mora davčni zavezanec financirati državo, kar je nepravilno in nepravilno.

Zato OZS zahteva spremembo Zakona o DDV v tej smeri, da davčni zavezanec lahko zmanjša obveznost iz naslova DDV takoj, ko sproži pred sodiščem postopek izvršbe zoper dolžnika.

18. Uvedba standardnega obračuna DDV za vso EU

Prevozniki, ki v državah EU prevažajo tovor ali potnike, se morajo registrirati pri vseh davčnih uradih držav, skozi katere nameravajo opraviti prevoze. Nato morajo za prevožene kilometre na njihovem ozemlju plačevati DDV po stopnji v skladu z njihovo nacionalno zakonodajo. V ta namen morajo na davčnem uradu države pridobiti davčno številko, s čimer postanejo prevozniki davčni zavezanci v posamezni državi EU, skozi katero peljejo.

Vsaka država EU ima sistem plačila davkov urejen po svoje: v nekaterih državah se davek obračunava mesečno, v nekaterih trimesečno, polletno ali letno, v nekaterih se obračunava vnaprej kot akontacija za predvidene kilometre, ki jih bo prevoznik v tisti državi prevozil. Vsaka država ima svoj obrazec za prijavo davka, v nekaterih morajo prevozniki sami urediti plačilo davka, v drugih preko posrednikov.

Prevozniki ugotavljajo, da je poenostavitev teh postopkov nujna. Predvsem predlagajo, da se uvede enoten obrazec za prijavo davka za prevožene kilometre v EU, da se časovno uskladi oddaja obrazca za prijavo davka (npr. letno) oziroma da bi za prijavo davka za prevožene kilometre v državah EU skrbel Davčni urad Republike Slovenije, ki mu prevoznik že po nacionalni zakonodaji dolguje DDV za opravljene prevoze po Sloveniji in tujini.

19. Uvedba systemskega nadzora nad obračunavanjem DDV od izdelkov prodanih na avtomatih

OZS ugotavlja, da se je občutno povečalo število avtomatov za napitke, ki so nameščeni že na vsakem koraku, zaradi česar smo prejeli že nekaj pritožb naših članov – gostincev in trgovcev.

Za gostince to postaja resen problem, saj se napitki prodajajo po cenah, ki so bistveno nižje celo od tistih v trgovinah. Sprašujejo se, ali lastniki teh avtomatov kot davčni zavezanci dejansko od te prodaje obračunavajo in plačujejo DDV v skladu s predpisi.

Prodaja pijač in hrane iz prodajnih avtomatov (sendvičev, čokolad, prigrizkov, toplih in hladnih napitkov) je sicer obdavčena, vendar 143. člen Pravilnika o izvajanju DDV v 2. odstavku določa, da se obveznost izdajanja računov ne nanaša na prodajo iz avtomatov. Podatke o prodaji iz avtomatov davčni zavezanec zagotavlja le s popisom začetnih in končnih zalog, ki ga opravi najmanj enkrat mesečno, ne pa na podlagi izdanih računov, ki bi jih tudi avtomat lahko zagotavljal.

Gostinci ugotavljajo, da so v primerjavi s temi zavezanci v bistveno slabšem položaju in prepričani so, da jim ti zavezanci predstavljajo nelojalno konkurenco. Na podlagi navedenega OZS zahteva, da se uvede ustrežnejši systemski nadzor nad tovrstno prodajo. Prav gotovo bi bilo ob današnji tehnologiji možno zagotoviti tudi, da bi avtomati izdajali račune oziroma da bi imeli vgrajeno elektronsko blagajno.

III. Zahteve, ki so povezane s spremembami Zakona o davčnem postopku:

20. Spremembe obdavčitve nepojasnjene premoženja

OZS se načeloma strinja z obdavčitvijo nepojasnjene premoženja po Zakonu o davčnem postopku, ponovno pa vztraja pri svojih pripombah zoper nekatere njegove rešitve, ki so v praksi težje izvedljive, predvsem pa davčnim zavezancem ne omogočajo pravičnega davčnega postopka.

OZS od Vlade RS ponovno zahteva naslednje nujne spremembe Zakona o davčnem postopku, ki se nanašajo na obdavčitev nepojasnjene premoženja:

- Vsem davčnim zavezancem naj se pred uveljavitvijo obdavčitve nepojasnjene premoženja omogoči možnost prostovoljne prijave stanja premoženja in virov njegovega financiranja na določen dan (presečni dan), pridobljenega v zadnjih petih letih (in ne desetih). Na ta način bi si davčni zavezanci, ki imajo pregledno pridobljeno premoženje in vire njegovega financiranja, olajšali morebitne davčne preglede v prihodnje oziroma jih ne bilo potrebno inšpicirati za obdobje, ki je že bilo dokazano obdavčeno. Drugim bi se omogočilo, da zberejo listine in dokaze ter uporabljajo institut samoprijave.
- Davčnim zavezancem naj se predpiše jasna navodila o vrsti, vsebini in obliki verodostojnih dokazov o virih, s katerimi so financirali svoje premoženje, ki bodo predstavljali verodostojne dokaze v davčnem postopku. Davčni zavezanec se namreč danes ne more seznaniti z zahtevano vrsto in vsebino listin in drugih dokazov, ki bodo zdržali postopek presoje dokazov na podlagi diskrecijske pravice davčnih inšpektorjev, saj v zakonu ni predpisanih jasnih pravil glede ustreznosti dokazov. Zato je nujno potrebno prehodno obdobje za uveljavitev obdavčitve nepojasnjene premoženja, da si bodo davčni zavezanci, ki so vedno šibkejša stranka, v davčnem postopku lahko zagotovili ustrezne dokaze.
- V zakonu bi bilo potrebno opredeliti najnižji znesek, do katerega se tak postopek sploh ne začne, zakon mora pojasniti tudi besedno zvezo »precejšnje odstopanje«, ali pomeni to 50.000 EUR ali več oziroma manj. V nasprotnem bo DURS moral preverjati vsakega posameznika, ki si je na primer ob minimalni plači privoščil drag dopust z družino.
- Zakon obdavčuje v primeru nepojasnjene premoženja »verjetno davčno osnovo«, pri tem pa ne navaja, na kakšen način in po kakšni metodi bo DURS ugotavljal takšno davčno osnovo. Iz izkušenj vemo, da je DURS v preteklosti že smatral priliv z naslova vračila posojila na TRR davčnega zavezanca za promet in ga obdavčil. Poznamo tudi primere, ki so bili kot promet obdavčeni dvigi in pologi denarja na TRR.
- 30-dnevni rok od dneva vročitve odločbe o odmeri davka od nepojasnjene premoženja je občutno prekratek, saj večina davčnih zavezancev ne bo mogla v tako kratkem času plačati davka.
- Stopnja davka v višini 70% od osnove, ki jo predstavlja nepojasnjena razlika v premoženju, je občutno previsoka in na nek način pomeni nacionalizacijo premoženja.

OZS Vladi predlaga, da razmišlja o uvedbi dveh stopenj obdavčitve:

- o nižji stopnji obdavčitve nenapovedanega premoženja in
- o nižji stopnji obdavčitve napovedanega premoženja, kjer ni vseh dokazov o virih financiranja, vendar ni suma davčne utaje.

Stopnja 70% je namreč nesorazmerno visoka zlasti v primerih, ko bi se nepojasnjena razlika nanašala na kapitalske dobičke in dohodke, ki so obdavčeni cedularno največ s 25% davčno stopnjo. Zaradi navedenega bi morala biti davčnim zavezancem v postopku inšpiciranja dana tudi možnost dokazovanja vrste dohodkov, iz katerih je bilo financirano nepojasnjeno premoženje. Če bi davčni zavezanec dokazal, s kakšnega naslova je bil ustvarjen neobdavčen finančni vir, naj se ga obdavči po pravilih, ki veljajo za tisti vir dohodnine. Samo dejanske nedokazane razlike v premoženju bi se lahko obdavčilo z enotno davčno stopnjo. V nasprotnem bi se lahko predpis, ki na tako nejasen način obdavčuje premoženje, smatral za neustavnega.

21. Opomin pred davčno izvršbo

Predlagamo, da se v Zakon o davčnem postopku vključi določba, ki bi davčnemu organu naložila, da je pred pričetkom davčne izvršbe, dolžan opomniti dolžnika naj prostovoljno poravnava svoj davčni dolg.

Zakon o davčnem postopku predpisuje, da se davčna izvršba prične, če davek ni plačan v rokih, predpisanih s tem zakonom za posamezne vrste davkov, ali v rokih, predpisanih z zakonom o obdavčenju. Torej zakon ne pozna instituta opomina, katerega namen je, da opozori davčnega dolžnika, da prostovoljno izpolni davčno obveznost.

Iz prakse svetovanja na Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije pa ugotavljamo, da veliko število naših članov, vsaj občasno, opaža napake na svojih knjigovodskih karticah, bodisi v obliki preplačil ali obveznosti, ki so v neskladju s podatki iz njihovega knjigovodstva. Na osnovi teh podatkov se nato opravljajo davčne izvršbe. Stroški davčne izvršbe pa niso zanemarljivi, mogoča dodatna škoda pa lahko nastane s tem, da ta davčni dolžnik ne more kandidirati na javnih razpisih, ni upravičen do zdravstvenih storitev ipd. To je še posebej problematično, če izvršba temelji na nepravilnih podatkih.

Iz teh razlogov predlagamo, da se v Zakon o davčnem postopku ponovno vključi določba, ki bo nalagala, da je davčni organ dolžan, pred pričetkom davčne izvršbe, posredovati opomin za plačilo davčnega dolga z opozorilom, da se bo po poteku roka pričel postopek davčne izvršbe. Glede na načelo ekonomičnosti postopka ter način komunikacije med davčnim organom in davčnimi zavezanci bi zadostoval poziv v elektronski obliki.

Predlagana ureditev bi zmanjšala stroške davčnega zavezanca in davčnega organa, prav tako pa bi predstavljala prijaznejši način do davkoplachevalcev, nenazadnje pa prejeti opomin omogoča usklajevanje terjatev in obveznosti z davčnim organom, saj je prejem opomina lahko posledica napak, do katerih je lahko prišlo v procesu ugotavljanja davčne obveznosti.

III. ZA UČINKOVITEJŠO IZTERJAVO - ZA VEČJO PLAČILNO DISCIPLINO

Plačilna nedisciplina je še vedno eden največjih problemov obrti in malega gospodarstva, zato OZS že vrsto let predlaga ukrepe za izboljšanje plačilne discipline. Kljub temu, da je plačilna nedisciplina problem, s katerim se srečujejo vsa podjetja, pa je ta problem za obrtna in mala podjetja zagotovo bistveno večji kot pri velikih podjetjih. Obrtna in mala podjetja so že pri sklepanju poslov praviloma zaradi svoje majhnosti in šibkosti v podrejenem položaju, kar se kaže tudi v tem, da so dogovorjeni ali pogodbeno zapisani plačilni roki daljši ali da jih velika podjetja izsiljujejo z različnimi sklenitvami pravnih poslov, škodljivih za obrtna in mala podjetja, na koncu pa ostanejo celo brez kakršnihkoli plačil. Obstoječe poslovno okolje in njegovi pravni okviri pa k zlorabam in k plačilni nedisciplini še bistveno pripomorejo oziroma to omogočajo.

Posebno vlogo pri tem ima tudi obravnavanje zadev, ki so že na sodišču. Vendarle bi bilo treba zagotoviti razrešitev sodnih zadev v t.i. razumnih sodnih rokih.

22. Omejiti delovanje samostojnih podjetnikov in družb, ki nimajo odprtega transakcijskega računa

Vse pogosteje se dogaja, da podjetja po registraciji ali celo med samim poslovanjem ostanejo brez odprtega poslovnega transakcijskega računa v Republiki Sloveniji bodisi da jih zapre sama bodisi jim ga zapre banka zaradi neplačanih obveznosti za vodenje računa. Številni so primeri, ko takšna podjetja kljub temu, da so brez odprtega transakcijskega računa, še vedno poslujejo naprej. Takšno delovanje največkrat pomeni delo na črno in posledično tudi davčne utaje. V prvi vrsti se je potrebno zavedati, da gre za skupek samostojnih podjetnikov in družb, ki z namenom izogniti se odgovornosti plačevanja svojih obveznosti (bodisi do države bodisi do svojih poslovnih partnerjev, delavcev itd.) izkoriščajo sedanje stanje, ki omogoča podjetjem, da delujejo brez odprtega transakcijskega računa. Tega problema se ne da rešiti le z omejitvijo gotovinskega prometa oziroma z grožnjo izreka globe za tak prekršek.

Menimo, da podjetje ali samostojni podjetnik posameznik, ki nima odprtega transakcijskega računa, ne more in ne sme poslovati, prav tako tudi ne more in ne sme obstajati. Po naši oceni je potrebno šteti, da je podjetnik posameznik ali družba, ki nima odprtega transakcijskega računa v Republiki Sloveniji, prenehal poslovati oziroma nima premoženja, s tem pa so izpolnjeni pogoji za njen izbris iz sodnega registra brez likvidacije. Zoper takšne poslovne subjekte se mora začeti postopek izbrisa iz sodnega registra.

23. Register transakcijskih računov pri AJPES naj vključuje tudi javno objavo transakcijskih računov gospodarskih subjektov v tujini

Številni poslovni subjekti imajo odprte transakcijske račune v tujini. Mnogi izmed njih pa v Republiki Sloveniji nimajo odprtega nobenega računa. V številnih primerih odprejo te račune v tujini ravno zaradi prevelike zadolženosti, celo v t. i. eksotičnih državah, kjer je praktično nemogoče dobiti podatke o številki računa. S tem se izognejo izvedbi izterjave njihovih sredstev na transakcijskih računih. Takšni poslovni subjekti brez večjih težav poslujejo prek računa v tujini.

Skladno s 1. odstavkom 47. člena Zakona o davčni službi je podjetje sicer dolžno obvestiti davčni urad v Republiki Sloveniji o odprtju transakcijskega računa v tujini, in sicer v roku 15 dni. Če tega ne stori, je zagrožena denarna kazen, druge sankcije pa niso predvidene. V praksi se dogaja, da slovensko podjetje v tujini odpre transakcijski račun, vse transakcijske račune v Sloveniji pa zapre oziroma ima blokirane. V primeru, da upošteva določbe 47. člena Zakona o davčni službi in davčni urad obvesti o obstoju računa v tujini, le-ta ta podatek zapiše v davčni register in tu se »zgodba« konča. Morebitni upnik takega podjetja nima skoraj nikakršne možnosti, da bi bil seznanjen z obstojem takšnega računa v tujini. Upnik lahko do podatka o dolžnikovem računu pride le s sodno odločbo. Brez podatkov o računih v tujini pa izvršba nanje seveda ni možna.

Na podlagi trenutno veljavne zakonodaje lahko podjetje posluje prek računov v tujini, ne da bi o tem obvestilo pristojni davčni urad, prometa na teh računih pa ne vključi v bilančne izkaze. Tudi najvišja zagrožena kazen 25.100 evrov je zelo nizka v primerjavi s profitom pri davčni utaji.

Predlagamo, da se zakonski predpisi spremenijo tako, da davčni organ ob seznanitvi z obstojem transakcijskega računa podjetja v tujini ta podatek posreduje AJ PES, ki vodi register transakcijskih računov. Register transakcijskih računov pa se spremeni tako, da vključuje tudi račune v tujini.

24. Nekrite naročilnice kot kaznivo dejanje

Predlagamo spremembo oziroma dopolnitev v 246. členu Kazenskega zakonika (KZ-1), ki se mu doda »nekrite naročilnice«.

Ček, bančna kartica ali naročilnica so instrumenti (predvsem slednja dva), ki se največ uporabljajo v vsakdanjih poslih pri nakupih materiala ali naročila in plačila storitev. Če kupec ali naročnik izda ček brez kritja ali uporabi bančno kartico za plačilo, pa nima kritja, ni nobenega zadržka, da take veljave ne bi imela tudi naročilnica.

Pravilno izpolnjena naročilnica vsebuje vse potrebne podatke za pravni posel. Izpolnitev naročilnice, katerih sestavine ni mogoče izpolniti (rok in znesek plačila) pomeni, da jo je izdajatelj zavestno izdal z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, kar je istovetno z 246. členom Kazenskega zakonika (KZ-1), za katerega predlagamo dopolnitev.

25. Odstop terjatve državi

Obrtniki in podjetniki se v vsakdanjem poslovanju srečujejo s težavami pri planiranih plačilih za dobavo blaga ali opravljeno storitev na odloženo plačilo. Plačilni roki so lahko tudi do sto dni, pri čemer jim je onemogočeno plačevanje rednih in občasnih obveznosti.

Predlagamo, da Davčna uprava RS odpre oddelek za plačilo davka in dajatev od plač z odstopom nespornih terjatev. Obrtnik oziroma podjetnik bi izstavljen račun dal overoviti na Davčni upravi RS. S tem bi potrdil, da se plačilo izvede na dan dospelosti direktno na Davčno upravo RS za plačilo dajatev, ki bi zapadla v plačilo istočasno.

Omenjeni način plačila je bil v veljavi v devetdesetih letih in takrat je bila ta storitev davčne uprave brezplačna. Verjamemo, da bi bili danes koristniki te storitve pripravljene odstopiti provizijo od 3 do 5 % od vrednosti posla, kar bi lahko predstavljalo dober prihodek proračuna.

26. Prijave neporavnanih finančnih obveznosti v e-pobot vse do realizacije in nadzor nad prijavo v obvezni pobot

Glede na naravo delovanja sistema obveznega pobota in »nastajanja« novih denarnih obveznosti in okoliščin oz. pogojev za uspešnost izvedbe pobota, bi bilo potrebno določiti obveznost prijave v obvezni pobot vse do realizacije pobota. Prijava denarne obveznosti le v prvi krog v mesecu, ki sledi mesecu v katerem je nastala zamuda pri plačilu obveznosti, pomeni zgolj enkratni poskus steka vseh potrebnih okoliščin za uspešen pobot in računanje na t.i. srečo, da so se ravno v tistem trenutku stekli vsi potrebni pogoji. V ZPreZP-1 naj se torej nujno vnese določilo, da bi morala biti prijava v pobot obvezna vse do realizacije pobota.

Ugotovljeno je, da se obveza prijave v obvezni pobot na terenu ne kontrolira. Posledično to pomeni, da le redka podjetja še prijavljajo obveznosti v obvezni pobot in v skladu s tem je jasen rezultat obveznega pobota. Pristojne inšpekcije naj vendar začno tudi v praksi izvajati ustrezen nadzor.

IZVRŠBA

K precejšnjemu izboljšanju plačilne discipline lahko veliko prispevajo hitrejši izvršilni postopki in povečana njihova učinkovitost.

27. Pospešitev postopkov izterjave in njihova učinkovitost

V zadnjih letih je bilo sprejetih vrsta ukrepov in sprememb Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki so vendarle vsaj malo prispevali k **pospešitvi postopkov in njihovi učinkovitosti**, a žal, še ne dovolj. V številnih izvršilnih zadevah dolžniki še vedno namenoma vlagajo neutemeljene ugovore z namenom zavlačevanja postopka izterjave, ki se nato nadaljuje v pravnem postopku. V tem času pa lahko upnik zaradi neplačanih terjatev že propade, dolžnik pa prenese svoj kapital drugam oziroma izprazni svoje račune. Potrebne so nadaljnje spremembe izvršilnega postopka, morda tudi spremembe v organizaciji sodišča, ki naj zagotovijo bistveno skrajšanje celotnega izvršilnega postopka, ter nato samega pravnega postopka, ne samo v fazi do izdaje sklepa o izvršbi, ter povečajo njegovo učinkovitost. Zagotoviti bi bilo potrebno na primer že hitrejše reševanje ugovorov zoper sklepe o izvršbi, pa tudi, na primer izvajanje določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), da morajo sodniki v pravnem postopku razpisati prvi narok v roku 3 mesecev (da ne bo le mrtva črka na papirju).

28. Ugovori v izvršilnem postopku

Potrebno je zagotoviti pogoje za konkretno-dejansko sankcioniranje - kaznovanje zlorabe ugovora in drugih instrumentov za uspešno izterjavo v izvršilnem postopku. Sankcija naj ne bodo le zakonske zamudne obresti, temveč nekaj kar bo pripomoglo k učinkoviti izvršbi, vključno kazenska odgovornost za takšne zlorabe. Gre za sankcioniranje primerov, ko dolžniki namenoma vlagajo neutemeljene ugovore, zlasti z namenom zavlačevanja postopka izterjave, ki se nato nadaljuje v pravnem postopku.

Anomalije izvršilnega postopka v zvezi z ugovori bi lahko reševali tudi s prilaganjem dokazil k predlogu za izvršbo na podlagi verodostojne listine, tako kot je bilo že včasih zakonsko potrebno, ter večja pristojnost odločanja izvršilnega sodišča pri ugovorih zoper sklep o izvršbi na podlagi verodostojne listine. Ukinitev zahteve, da se predlogu za izvršbo na podlagi verodostojne listine prilagajo listine in dokazi ter da se verodostojne listine zgolj določno označijo in vpišejo v obrazcu, je prinesla celo vrsto ugovorov dolžnikov, ko ti enostavno v ugovoru zatrdijo, da ne poznajo verodostojne listine z označbo v predlogu za izvršbo ali da nimajo obveznosti do upnika in po sedanji ureditvi se zadeva odstopi v (večletno) reševanje v pravnem postopku. Dolžniki takšnemu ugovoru tudi ne rabijo predložiti oziroma predlagati nikakršnih dokazov, saj se, glede na sprejeto sodno prakso, negativnih dejstev prav tako ne dokazuje v primeru ugovora zoper izvršilni sklep in to kljub določbi 2. odstavka 53. člena ZIZ.

Glede na velikokrat povsem izmišljene ugovore, ki jih danes vlagajo dolžniki (npr. da ne poznajo verodostojne listine, na katero se sklicuje predlog za izvršbo ali da imajo do upnika poravnane vse obveznosti oziroma do njega nimajo nobenih obveznosti), s ciljem da dosežejo prenos celotnega postopka na pravdo sodišče in s tem pridobijo vrsto nadaljnjih let, menimo, da bi bila smiselna ponovna uvedba zahteve oziroma vsaj možnosti, da se ob vložitvi predloga za izvršbo priloži tudi verodostojna listina in eventualno druga dokazila o obstoju terjatve. Tako bi bili dolžniki prisiljeni podati dokazila, ki bi ovrgla upnikova dokazila. S tem bi zagotovo omejili zgoraj navedene, v večini primerih izmišljene, ugovorne razloge. Če bi bila dana v sistemu vlaganja izvršb vsaj možnost, da upnik priloži predlogu za izvršbo tudi dokazila za terjatev, bi zagotovo marsikateri upnik to možnost izkoristil in s tem pripomogel k manjšemu številu, vsaj tistih namerno nesmiselnih, ugovorov.

Prav tako bi bilo potrebno dati prijavi denarnih obveznosti s strani dolžnikov v e-pobot pravno težo v smislu nadaljnjih postopkov izterjave. Slednje pomeni, da dolžnik, ki je prijavil svojo denarno obveznost do upnika, kasneje v izvršilnem postopku ne bi imel možnosti ugovarjati temelju in višini svoje obveznosti, saj je višino denarne obveznosti in temelj obveznosti s prijavo v večstranski pobot tudi pripoznal. Edini možni ugovor bi bil, da je terjatev, prijavljeno v e-pobot po tej prijavi, že v celoti poplačal ali pa da je zastarala. S tem bi skrajšali izvršilne postopke in izigravanje dolžnikov z izrabo vseh zakonskih možnosti za zavlačevanje postopkov.

29. Olajšanje vlaganj predlogov za izvršbo na podlagi verodostojne listine na dolžnikove nepremičnine in izvršba na terjatve dolžnika

V primerih, ko se predlaga izvršba na podlagi verodostojne listine na dolžnikove nepremičnine in izvršba na terjatve dolžnika, naj se omogoči vložitev predloga za izvršbo, v katerem ni potrebno opredeliti dolžnikove nepremičnine in dolžnikove dolžnike. Ni razloga zakaj bi bili navedeni dve izvršilni sredstvi v depriviligiranem položaju glede na izvršbo na dolžnikova denarna sredstva pri organizacijah za plačilni promet in na dolžnikove vrednostne papirje ali na dolžnikovo plačo.

Ko bo torej takšen predlog o izvršbi in zavarovanju pravnomočen, naj sodišče samo po uradni dolžnosti naredi poizvedbe o dolžnikovih nepremičninah (tako kot to naredi o dolžnikovem delodajalcu). Gre za dopolnitev, ki je v današnjem času še posebej potrebna in aktualna, še zlasti v primerih, ko imajo na primer dolžniki - gospodarski subjekti blokirane bančne račune oziroma jih sploh nimajo odprtih, nimajo delodajalca, ker so sami delodajalci. Torej ostane upnikom na voljo še poizkus izvršbe na njihove terjatve in nepremičnine, ki pa jih v večini primerov v času vlaganja izvršbe ne poznajo, podatkov o teh pa tudi ne morejo pridobiti, ker nimajo pravnomočnega izvršilnega naslova. Glede na dosedanjo ureditev morajo tako kljub temu, da iz AJ PES evidence izhaja, da nima odprtega TRR-ja, vložiti predlog za izvršbo na to izvršilno sredstvo, da pridobijo pravnomočen izvršilni naslov, da

bodo na podlagi le-tega lahko naredili poizvedbe o morebitnih dolžnikovih nepremičninah oziroma terjatvah in nato predlagali nadaljevanje izvršbe z novim izvršilnim sredstvom. To pa pomeni dodatno delo in dodatne stroške, predvsem pa izguba dragocenega časa (ki je potreben za sprejem sklepa sodišča o nadaljevanju izvršbe z novim izvršilnim sredstvom), ki je lahko še posebno dragocen v primeru, ko je dolžnik v denarnih težavah in obstaja velika bojazen, da bo še zanj »pravočasno zavaroval« svoje terjatve in nepremičnine pred upniki.

INSOLVENČNA ZAKONODAJA

30. Prisilna poravnava

Potrebne so nadaljnje spremembe instituta prisilne poravnave, saj so dosedanje izkušnje obrtnikov in malih podjetnikov v postopkih prisilne poravnave negativne. Praksa je pokazala, da se v mnogih primerih institut prisilne poravnave izrablja za oškodovanje predvsem manjših upnikov, ki so v večini primerov obrtna in mala podjetja, v korist večjih upnikov. V sedanjem postopku prisilne poravnave so manjši upniki v neenakopravnem (podrejenem) položaju. Sam institut prisilne poravnave, kot ga določa in obravnava sedanji predlog Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), je namenjen zgolj in samo zaščiti interesov in ohranitvi dolžnika, in sicer na račun upnikov. Vsi instituti v insolvenčnih postopkih pa so primarno namenjeni poplačilu upnikov. Tako institut prisilne poravnave nasprotuje že temeljnemu načelu zakona, in sicer načelu enakega obravnavanja upnikov ter načelu zagotavljanja najboljših možnosti za plačilo upnikov. Obstoj dolžnika so namenjeni drugi instituti.

Potrebne so spremembe insolvenčne zakonodaje, pri katerih je potrebno izhajati iz temeljnega načela, da se primarno zaščiti interese upnikov, in ne tako kot do sedaj, da je prisilna poravnava namenjena le zaščiti interesov dolžnika. Sprememba tega temeljnega načela bo prav tako omogočala, da se dolžnik v določenem obdobju izkoplje iz težav, vendar ne na račun upnikov. Po izteku določenega, sprejemljivega, časovnega obdobja bi morale priti do 100-odstotnega poplačila upnikov.

V skladu z navedenim bi bilo potrebno v postopku prisilne poravnave hkrati sistemsko urediti pravice malih upnikov (po analogiji s pravicami manjšinskih delničarjev na podlagi ZGD-1). Ta ureditev naj bo aplikativna tudi v drugih postopkih Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju.

Nepojemljiva je tudi zakonska možnost, da lahko podjetje vstopi v novo prisilno poravnavo, še preden je prva prisilna poravnava v celoti zaključena, to je še preden so v celoti izpolnjene obveznosti iz le-te.

Črtanje zakonsko določenega minimalnega poplačila navadnih upnikov v prisilni poravnavi pomeni v realnosti ukinitev minimalnih kvantel za varovanje malih, navadnih upnikov. V ZFPPIPP je potrebno vrniti to minimalno varovanje upnikov.

31. Stečajni postopki naj bodo krajši

Stečajni postopki so predolgi. Urediti bi jih bilo potrebno na način, da se začnejo in končajo v čim krajšem času, seveda na najbolj učinkovit način. Leta trajajoči stečajni postopki večinoma postanejo sami sebi namen in se vse prevečkrat končajo le s poplačilom stroškov samega stečajnega postopka – tudi iz primarno navedenega razloga. Stečajni postopki naj postanejo z vidika poplačila upnikov učinkovitejši ter časovno in stroškovno racionalnejši.

32. Upravitelji insolvenčnih postopkov

Izkušnje postopkov prisilne poravnave so pokazale, da pri vodenju prisilne poravnave prihaja do prevladujočega osebnega interesa upravitelja nad interesom in koristmi družbe. Že v postopku prisilne poravnave upravitelji prisilne poravnave izvajajo številne aktivnosti (na primer zavlačujejo z izdajo soglasij za nujno potrebne aktivnosti družbe, vlagajo neutemeljene ugovore zoper vodenje prisilne poravnave,...), da bi preprečili uspešno potrditev prisilne poravnave in s tem dosegli začetek stečaja, in sicer tudi v primerih, ko je prisilna poravnava povsem realna rešitev za družbo. Do takšnih primerov pogosto prihaja zato, ker je prisilni upravitelj tudi stečajni upravitelj pri isti družbi, če prisilna poravnava ne uspe. V prisilni poravnavi je upravitelj praviloma slabše nagrajen kot je v stečaju, še posebej, če ima družba lahko unovčljivo premoženje. Da bi preprečili te zlorabe predlagamo, da se z zakonom prepove, da bi bila za stečajnega upravitelja imenovana ista oseba kot je bila imenovana za prisilnega upravitelja družbe, katere prisilna poravnava ni uspela.

33. Izenačitev stečaja samostojnega podjetnika s stečajem gospodarske družbe

Fizična oseba, ki nosi breme svoje pretekle gospodarske dejavnosti kot samostojnega podjetnika, na trgu ni delovala kot fizična oseba (potrošnik), temveč kot gospodarski subjekt, ki je na trgu opravljal gospodarsko dejavnost, kot na primer družba, in je prevzemal vse rizike, ki jo ima gospodarska dejavnost. Pri tem lahko pride do okoliščin (slab posel, škodni dogodki, neplačilo terjatev...), ki pripeljejo v končni fazi lahko tudi do stečaja, za katerega pa fizična oseba kot potrošnik, nikakor ne more odgovarjati in prevzemati teh bremen še v prihodnosti.

Ureditev stečaja samostojnega podjetnika mora biti primerljiva s stečajem gospodarske družbe, ker gre za gospodarska subjekta, ki delujeta na trgu. Razlika lahko obstaja samo v obsegu premoženja, ki se vključi v stečajno maso.

Sedaj veljavni ZFPPIPP je izenačil stečaj samostojnega podjetnika posameznika s stečajem potrošnika, to je z osebnim stečajem. Iz ureditve izhaja, da vse obveznosti iz opravljanja gospodarske dejavnosti samostojnega podjetnika posameznika po koncu stečaja še naprej bremenijo fizično osebo enako, kot da bi šlo za stečaj fizične osebe kot potrošnika. Torej bo šlo vse premoženje, katerega bo v prihodnje pridobil kot fizična oseba, za poplačilo obveznosti iz njegove pretekle gospodarske dejavnosti kot samostojnega podjetnika posameznika, če le-te ne bodo v celoti poplačane že iz stečajne mase.

V primeru, da vsi dolgovi s.p.-ja v stečaju (pravilno sedaj potrošnika) iz preteklega poslovanja ne bodo poplačani iz stečajne mase oziroma ne bodo odpisani v okviru stečajnega postopka, to pomeni tudi oviro za novo možnost poslovanja kot samostojni podjetnik posameznik.

Iz navedenega nesporno izhaja, zakaj naj se loči stečaj samostojnega podjetnika (stečaj podjetja) od stečaja fizične osebe-potrošnika (osebni stečaj). Po začetku stečaja fizične osebe kot samostojnega podjetnika posameznika, ki ima status podjetja, namreč fizična oseba ne sme biti obremenjena s tem, da bi morala s prihodnjim premoženjem plačevati obveznosti iz preteklega poslovnega neuspeha svojega podjetja. Le za fizično osebo kot potrošnika je smiselna ureditev osebnega stečaja, medtem ko je za fizično osebo kot samostojnega podjetnika posameznika smiselna ureditev, kot velja v primeru gospodarskih družb.

34. Pravne posledice izbrisa pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije

Zakon o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbranih gospodarskih družb (ZPUOOD) je razveljavil določbe od 6. do 10. odstavka 442. člena in 496. ZFPPIPP, na podlagi katerih so upniki imeli vsaj malo upanja, do bodo njihove terjatve do izbranih družb brez likvidacije poplačane, sicer s strani t.i. aktivnih družbenikov. Tudi Ustavno sodišče RS z odločbo, opr. št. U-I-307/11-21 z dne 12. 04. 2012, ni preprečilo navedene razveljavitve.

S sprejetjem ZPUOOD se je tako na te upnike povsem pozabilo. Dejstvo je, da pride do tovrstnih izbrisov v veliki meri zaradi neodgovornega ravnanja družbenikov, ki podjetje zadolžijo, potem pa dve leti nekaznovano na primer ne oddajo bilanc in so prosti vseh bremen. Formalno pravno upniki imajo možnost preko spregleda pravne osebnosti terjati neposredno družbenike, vendar je znano dejstvo, da je to v praksi »mrtva črka na papirju«.

Z ukinitvijo teh določb lahko povsem odločno rečemo, da država v ničemer ne štiti prodajalca (in drugih dobaviteljev, izvajalcev storitev), še več - od njih zahteva, da so detektivi in da kreditirajo državo z DDV.

Dejstvo je, da je, z ukinitvijo osebne odgovornosti družbenikov izbrisane družbe, upnik ostal brez sleherne možnosti, da uveljavi svojo terjatev do družbe. Kot je Vlada RS tudi že sama navedla, naj bi osebna odgovornost družbenikov namreč nadomeščala postopek uveljavljanja terjatev, saj po pravnomočnosti sklepa o začetku izbrisa ni več mogoče predlagati začetka stečajnega postopka in prisilne poravnave. Družbeniki teh družb pa so prejeli v svojo last premoženje te izbrisane družbe, brez kakršnihkoli odgovornosti za obveznosti izbrisane družbe.

ZPUOOD je tako uzakonil popolno favoriziranje dolžnikov in praviloma v teh primerih neodgovorno ravnanje družbenikov tako izbranih družb. Takšno stanje je tako potrebno čim prej sanirati in vzpostaviti dejansko zaščito interesov upnikov vsaj v meri, ki je bila pred sprejetjem ZPUOOD. Naj se torej ponovno vnese možnost izterjave dolgov pravne osebe neposredno od njenih aktivnih družbenikov po sistemu, ki je do uveljavitve Zakona o postopkih za uveljavitev in odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbranih gospodarskih družb veljal na podlagi ZFPPIPP in iz razlogov, kot so navedeni v ZFPPIPP za izbris gospodarskih družb iz sodnega registra brez likvidacije.

CELOVITA PRENOVA SISTEMA JAVNEGA NAROČANJA

Dosedanje izkušnje predvsem mikro in malih podjetij, ki so praviloma podizvajalci, so pokazale, da je zakonska ureditev javnih naročil še vedno neustrezna in da taka v precejšnji meri vpliva na plačilno nedisciplino. Še več, zadnja sprememba Zakona o javnem naročanju, je še poslabšala položaj podizvajalcev.

35. Uvedba instituta »najnižja realna cena« v postopkih javnega naročanja, zagotovitev izbire kvalitetnega izvajalca

Predlagamo spremembo Zakona o javnem naročanju, ki bi uvedel institut »najnižja realna cena«. Na podlagi tega instituta bi bil naročnik zavezan za vsa javna naročila izdelati predhodno realno oceno vrednosti predvidenih del, ki bi na primer v gradbeništvu temeljila na osnovi minimalne plače delavca v določeni stroki in normativov porabe delovnega časa in materiala. Na ta način bi lahko prišli do izločanja nerealno nizkih ponudb, ki niso v skladu s strokovnim in kvalitetnim pristopom k izvedbi del ter povzročajo škodo tako naročnikom kot tudi izvajalcem.

Prav tako pa naj se v okviru javnih naročil tudi sicer določijo merila za izločanje ponudb s prenizko ceno, saj se v praksi pre pogosto dogaja, da ponudniki namerno ponujajo nerealno nizko ceno in pozneje izsiljujejo povišanje cen.

V postopkih javnih naročil bi bilo potrebno zagotoviti izbiro najugodnejše ponudbe in ne ponudbe z najnižjo ceno.

Pri izbiri najugodnejše ponudbe naj se zagotovi izločitev nekvalitetnih izvajalcev tudi s tem, da se zagotovi izdelava strokovne ocene (strokovnjaka na konkretnem področju, saj javni uslužbenci običajno nimajo takšnih znanj) oziroma skrbna presoja konkretne ponudbe za pravi izbor ponudnika. Z navedeno spremembo bi lahko prišli do izločanja nekvalitetnih izvajalcev.

S sedanjo uzakonjeno najnižjo ceno se spodbuja nelojalna konkurenca in se izgublja na kvaliteti predmeta naročila, da o nujnem razvoju gradbenih podjetij ne govorimo, ki ga zaradi navedenega v Sloveniji že nekaj let ni. Določena dela v nizkih gradnjah so bila oddana tudi za do 50 odstotkov nižjih cenah, v visokih pa do 30 odstotkov. Z izborom izvajalcev z najnižjo ceno se marsikatera investicija res konča ceneje, v veliko primerih se zato vrača že pridobljeni denar Evropi nazaj, tukaj pa zaradi nevzdržnosti take situacije izbrano podjetje, ki je zaradi kratkoročnega preživetja hlastalo po tekoči likvidnosti, postane nesolventno in propade. S tem pa država, ki je prej morebiti nekaj prihranila, preko socialnih transferov plačuje nazaj bistveno več od prej prihranjenega.

36. Bančne garancije v javnih naročilih:

- **nesorazmerno multipliciranje zahtev po bančnih garancijah in drugih zavarovanj v okviru enega javnega naročila**

Poostrene razmere v finančnem sektorju zaradi visokih stroškov in pogojev za izdajo finančnih zavarovanj, slabijo konkurenčnost pri javnem naročanju, kar neposredno vpliva na gospodarnost naročanja. Obstoječa praksa javnih naročnikov je žal takšna, da naročniki od ponudnikov iščejo nesorazmerna finančna zavarovanja za zavarovanje resnosti ponudbe, dobre izvedbe pogodbenih obveznosti ali odprave napak v garancijski dobi, ki ni v povezavi s predmetom oz. zahtevnostjo izvedbe predmeta javnega naročila.

V javnih razpisih se neredko pojavljajo zahteve, da je že k prijavi potrebno predložiti tako garancijo za resnost ponudbe kot tudi zavezujoči izjavi bank za izdajo bančne garancije za dobro izvedbo del in za odpravo napak v garancijski dobi. Neredko se dogodi, da javni naročnik namesto navedenih dveh zavezujočih izjav bank zahteva že celo bančne garancije. Z navedenimi garancijami oziroma izjavami bank so tako obremenjeni prav vsi ponudniki, tudi tisti, ki ne bodo izbrani.

Dejstvo je, da se tako zahtevane bančne garancije za resnost ponudbe (običajno v višini 10 odstotkov ponudbe), ter dve zavezujoči izjavi bank za izdajo bančne garancije za dobro izvedbo ter za odpravo napak v garancijski dobi (velikokrat vsaka v vrednosti po 10 odstotkov) seštevajo in predstavljajo pri vsakem posameznem prijavitelju na javni razpis neizpolnljive okvirje kvot pri bankah ter nesorazmerno breme.

Bančne garancije in izjave veljajo do definiranega dneva veljavnosti na sami garanciji oziroma izjavi, tudi če je predhodno že jasno, da za dela ponudnik ne bo izbran, vendar za prenehanje njihove veljavnosti zapisnik o odpiranju ponudb ni dovolj. Glede na navedeno in upošteva, da je izplen danih ponudb zelo nizek, potrebuje povprečen ponudnik nekajkratnik svoje letne realizacije bančnih kvot za garancije, kar realno ni izvedljivo in kar onemogoča sodelovanje na nadaljnjih razpisih.

Javne naročnike bi bilo potrebno pravno zavezati glede uporabe in zahtev finančnih zavarovanj pri javnem naročanju in projektih, sofinanciranih s sredstvi EU, saj so obstoječa Priporočila Vlade RS nezavezujoča in posledično s strani velikega dela javnih naročnikov »prezrta«.

Obstoječa finančna zavarovanja naj se poenotijo oz. postanejo enakovredna, saj nudijo naročniku enakovrstno in zadostno zavarovanje, stroškovno pa so za ponudnike ugodnejša oz. se finančna zavarovanja rangirajo glede na zahtevnost objektov, v zvezi s katerim se dajejo.

Naročnik bi v istem postopku javnega naročanja dovolil predložitev različnih instrumentov finančnega zavarovanja in ponudniku dopustil, da sam izbere, s katerim finančnim instrumentom bo zavaroval izpolnitev svojih obveznosti.

Prav tako bi naročniki lahko zahtevali le, na primer, garancijo za resnost ponudbe in šele od izbranega izvajalca garancijo za dobro izvedbo in odpravo napak v garancijski dobi. Naročnik s tem ničesar ne izgubi, saj lahko zahteva garancijo za dobro izvedbo pred pretekom garancije za resnost ponudbe, s tem pa ne bodo deležni obremenitev z garancijo za dobro izvedbo vsi neizbrani izvajalci, ki jim sicer banka za izdajo potrebne izjave zasede kvoto in to zaračuna. Seveda pa bi izbrana rešitev te problematike morala preprečiti nastanek situacije, ko bi se javni razpis neuspešno končal, ker na primer v poznejši fazi izbrani ponudnik ne bi mogel zagotoviti garancije za, na primer, dobro izvedbo del.

Zavezujoče izjave banke o izdaji bančne garancije za resnost ponudbe in za dobro izvedbo del in potem bančne garancije za resnost ponudbe oz. dobro izvedbo del naj naročnik ne zahteva.

Glede na okoliščine primera in zahtevnost gradnje se kot alternativa predlaga predložitev bianko menice, s pooblastilom za unovčenje. Garancija za dobro izvedbo del pomeni podvajanje zavarovanja, saj naročnik v času gradnje zadržuje del sredstev izvajalca, hkrati pa ima vse zakonske vzvode, da preko lastnega strokovnega nadzora, ki se vrši v procesu gradnje, sam nadzoruje, določa in zahteva kvalitetno izvedbo del.

Predlagamo, da se zakonsko uredi najvišja dopustna višina finančnega zavarovanja ter skrajša ustaljeno obdobje veljavnosti finančnih zavarovanj. Pri določanju višine finančnega zavarovanja naj se upošteva običajno poslovno prakso in okoliščine konkretnega primera (npr. zahtevnost in/ali velikost objekta). Upošteva naj se tudi uporabe redukcijskih klavzul, po katerih se znesek zavarovanja zmanjšuje s potekom časovnih obdobj ali glede na nastop določenih dogodkov (prenehanje garancijske dobe za del naročila, izvedba dela naročila, ki predstavlja funkcionalno celoto).

- **daljše garancije od zakonsko predpisane garancijske dobe**

Pogosti so primeri, ko naročniki v sklopu garancij za garancijsko dobo zahtevajo izdajo garancij, ki so bistveno daljše, kot je zakonsko predpisan garancijski rok. Zahtevati daljšo garancijsko dobo, kot jo predpisuje zakonodaja, je sicer povsem legitimno, vendar pa bi morale takšne zahteve biti utemeljene, realne in sorazmerne, hkrati pa pomenijo breme za garanta.

Zahteve po izdaji garancij, ki so daljše od zakonsko predpisanih, izhajajo neposredno iz prevladujočega položaja naročnika kot stranke tega razmerja. Glede zavarovanja v garancijski dobi, naj bodo torej garancijski roki enaki zakonsko predpisanim garancijam po OZ in ZGO.

- **garancije zavarovalnic kot inštrument zavarovanja, npr. kot garancija za garancijski rok**

Javni naročniki bi v praksi morali začeti (pogosteje) sprejemati kot zavarovanje, na primer za garancijski rok, garancije zavarovalnic. Gre za inštrument zavarovanja, ki po svoji kvaliteti nikakor ni slabši od bančne garancije.

37. Zavarovanja plačil izbranim ponudnikom - garancije za plačilo izvedenih del/storitev bi morali izdajati tudi naročniki

Javni naročniki so pogosto neredni plačniki izbranim izvajalcem v skladu z oddanim javnim naročilom. Čeprav na eni strani terjajo od izvajalcev različna zavarovanja, pa svojih obveznosti ne zavarujejo. Potrebno bi bilo, da tudi naročniki sami svoje obveznosti do izvajalcev zavarujejo z bančno garancijo izbranemu izvajalcu. S tem bi dosegli enakopravnost obeh pogodbenih strank, česar pa sedanji sistem javnih naročil ne vsebuje. Obstoječi sistem javnih naročil in obstoječa gospodarska situacija ne omogočata, da bi izbrani izvajalec lahko to realno terjal od naročnika. Res je, da svojo terjatev lahko izterja v sodnem postopku, a to pomeni običajno dolg sodni postopek in s tem tudi obdobje, v katerem lahko izvajalec, tudi zaradi takšnega neplačila, že propade.

Vsekakor je potrebno zagotoviti, da bodo javni naročniki upoštevali 30-dnevne plačilne roke in da bodo plačila dejansko realizirana v pogodbeno določenih rokih.

38. Delne in prenosljive bančne garancije

Smiselno bi bilo proučiti in začeti tudi v praksi sprejemati delne in prenosljive bančne garancije za garancijski rok, sešteto od vseh izvajalcev pri izvajanju del oziroma storitev v okviru javnega naročila, tudi od dobaviteljev in podizvajalcev, glavni izvajalec pa bi dodal le manjkajočo vrednost garancije do zahtevanih npr. 5 odstotkov garancije za garancijski rok.

39. Zagotovitev dostopnosti javnih naročil tudi manjšim gospodarskim subjektom in poenostavitev postopkov

Potrebno je zagotoviti pregledno javno naročanje, ki naj temelji na strokovnosti, redu in pravičnosti ter enakopravnosti malih in velikih podjetij.

Mala podjetja se velikokrat zaradi nepotrebnih rigoroznih pogojev, omejitev in administrativnih postopkov težko prijavljajo na javne razpise. Sestavljavci javnega razpisa bi morali že pri določitvi kriterijev in izpolnjevanju obveznosti ter pri siceršnjem izvajanju postopkov javnih naročil navedeno izvajati na način, da bodo tudi mala podjetja lahko enakovredno konkurirala na javnih naročilih in ne bodo zaradi svoje majhnosti in nesposobnosti prebijanja skozi administrativne ovire prikrajšana pri izbiri.

Pogosto se malim podjetjem v izhodišču onemogoča konkuriranje na javnih razpisih in se jih postavlja v neenakovreden položaj v primerjavi z večjimi ponudniki tudi zaradi v praksi običajne zahteve javnega razpisa po letni realizaciji ponudnika, ki je v nekajkratni višini vrednosti razpisa, ali zaradi povsem nesprejemljivih kriterijev, ki jih mora izpolnjevati izvajalec glede garancij, kreditne sposobnosti in obsega pretekle proizvodnje. Ti kriteriji so pogosto namenjeni prav temu, da manjšim podjetjem onemogočijo sodelovanje na javnih razpisih. Zato bi bilo tudi smiselno, da se javna naročila razdelijo na ekonomsko sprejemljive zaključene enote, na katerih lahko sodelujejo tudi manjši gospodarski subjekti. Tako se na primer v gradbeništvu javna naročila lahko izvajajo po posameznih segmentih, kot so gradbena dela, zaključna gradbena dela, strojne inštalacije, elektro inštalacije itd.

Administrativni postopki prijav na javna naročila naj bodo maksimalno poenostavljeni, roki za oddajo vlog naj se porazdelijo na vse leto, ob predpostavki, da se skupna višina razpisanih sredstev enakomerno porazdeli na celotno obdobje.

Vsekakor pa naj ne prihaja več do primerov, ko je zahtevana obširna podporna dokumentacija, kjer priloge k ponudbi v večini primerov manjših naročil predstavljajo pretežni del dokumentacije. Zbiranje te dokumentacije z vsemi potrdili je zahtevno, predvsem pa drago. Prav tako naj naročnik sam pridobi dokumentacijo, ki mu je dostopna in naj je ne zahteva od prijaviteljev.

40. Plačila podizvajalcem

Zagotoviti je potrebno tudi učinkovitejši sistem neposrednega plačila naročnika podizvajalcem. Sedaj je uzakonjen neposreden sistem naročnikovega plačila na podlagi potrjenega računa oziroma potrjene situacije, ki pa še vedno ustrezno ne rešuje poplačil podizvajalcem. V praksi namreč prihaja ravno zaradi tega do največjih zlorab izbranega ponudnika, ki podizvajalcu ne potrdi izdane situacije ali pa mu zavrne račun (prav tako prihaja do izigravanja podizvajalcev zaradi nepodpisa gradbenega dnevnika, knjige obračunskih izmer, ki so vse podlaga za obračun situacije). Zaradi vsega tega so manjši obrtniki tu v najslabšem položaju. Pogosto so vezani na zgolj enega ali dva večja izvajalca, kar je zanje v primeru plačila pogubno. Ena izmed rešitev bi bila, da bi imel podizvajalec možnost terjati svoje terjatve oziroma uveljaviti plačilo od naročnika takoj po zapadlosti računa, ki ni v celoti poravnano. Morebitni poznejši odmiki oziroma upravičenost zaračunavanja posameznih postavk računa naj se ugotavljajo v pravi.

Še posebej pa je potrebno izrecno zakonsko urediti plačila vsem ostalim podizvajalcem v verigi, to je od prvega podizvajalca naprej. Zakonska določila (vsaj gramatikalno tolmačeno) zagotavljajo direktno plačilo samo prvemu podizvajalcu. Pravočasna plačila vsem morebitnim ostalim podizvajalcem v verigi pa so še vedno prepuščena odločitvi njihovih neposrednih naročnikov - izvajalcem, ki so v verigi pred njimi, kar velikokrat pomeni, da za kvalitetno in pravočasno opravljena dela ne dobijo plačil.

41. Nujno potrebna Izjava o plačanih vseh zapadlih obveznosti do podizvajalcev za ugotavljanje ekonomske in finančne sposobnosti ponudnika

V zakon bi se morala vrniti tudi, z novelo ZJN-2E, črtana določba, da mora ponudnik v ponudbi predložiti izjavo, da ima plačane vse zapadle obveznosti do podizvajalcev v predhodnih postopkih javnega naročanja.

Dejstvo je, da so v praksi številni primeri, ko glavni izvajalec namenoma zamolči javnemu naročniku, da bo določena dela opravil s podizvajalci. Dejstvo je, da gre za glavne izvajalce, za katere je znano, da bo izbral le tiste podizvajalce, ki bodo tiho glede tega; ki ne bodo zahtevali, da se jih sporoči javnemu naročniku. V nasprotnem primeru jih glavni izvajalec ne bo izbral za svojega podizvajalca oziroma z njimi nikoli ne bo več delal. Glede na stanje gospodarstva v Sloveniji, pa se ve, kako bodo ti podizvajalci ravnali oziroma ne bodo ravnali, da dobijo posel. Številni so primeri, ko javni naročnik pozna te primere, pa si namenoma zatiska oči. In če pride do primera, ko jih nato glavni izvajalec ne plača, je tedaj že prepozno, da bi lahko podizvajalci ta znesek terjali od javnega naročnika, glavni izvajalec pa je lahko tedaj tudi že nelikviden, insolventen..... še več: javni naročnik in glavni izvajalec grozita podizvajalcu, da če ju bo naznanil, da bo tudi sam kaznovan in v prekršku (ne glede na to ali je za to pravni temelj ali ne...).

Prav tako v praksi še vedno prihaja tudi do številnih anomalij, zlorab, ko izvajalec neutemeljeno prepreči, da bi podizvajalec prišel do plačila s strani naročnika. Npr. neutemeljeno ne potrdi računa, situacije ipd., naročnik pa ta denar nato vseeno izplača za ta dela izvajalcu, ki pa del nato ne plača svojemu podizvajalcu (ki dokaže, da je nepotrditve situacije s strani izvajalca neutemeljena). Kljub takšnemu dokazu, naročnik teh del, ki jih je že plačal izvajalcu, ne bo še enkrat plačal, tokrat podizvajalcu.

V takšnih primerih je ravno zakonska zahteva, da mora ponudnik v ponudbi predložiti izjavo, da ima plačane vse obveznosti do podizvajalcev v predhodnih postopkih javnega naročanja, nudila vsaj določeno mero zaščite pred zgoraj navedenimi zlorabami s strani pogodbeno močnejših partnerjev.

42. Reference in dostopnost javnih naročil tudi manjšim gospodarskim subjektom

Zahteve po referencah je potrebno urediti tako, da se investitorjem prepreči samovoljno oblikovanje zahtev in prilagajanje le-teh preferiranim izvajalcem.

Referenca je po svoji naravi dokazilo, da je ponudnik sposoben izvesti javno naročilo v zahtevanem obsegu in kvaliteti, saj z njo dokazuje, da je v preteklosti primerljiva dela že uspešno opravil. Na podlagi dejstva, da je ponudnik (vsaj) enkrat že uspešno izvedel primerljivo naročilo, je mogoče sklepati, da ima ustrezno znanje, opremo in izkušnje, potrebne za izvedbo javnega naročila. Razumljivo je, da se morajo referenčna dela nanašati na istovrstna oz. primerljiva opravila, katerih izvedba se pričakuje od izvajalca, saj je le na ta način mogoče ugotavljati, ali bo izvajalec tudi razpisana dela izvedel uspešno. Nesprejemljiva je obstoječa praksa, ko naročniki oblikujejo reference vsak po svoje, ponudniki pa dobivajo občutek prirejenosti zahtevanih referenc nekomu, ki jih kot specifično navedene ima. Domišljija naročnikov je pri tem neskončna.

Zagotoviti je potrebno, da naročniki zahtevajo naročilu sorazmerne reference na način, ki ne bodo prirejene že vnaprej »izbranim«.

Mala podjetja se tudi sicer velikokrat ravno zaradi nepotrebnih rigoroznih pogojev, neizpolnjevanja zahtevanih referenc, omejitev in administrativnih postopkov težko prijavljajo na javne razpise. Namreč, velikokrat javni naročniki postavljajo povsem nesprejemljive kriterije, ki jih mora izpolnjevati izvajalec glede garancij, kreditne sposobnosti, obsega pretekle proizvodnje, ter letne realizacije ponudnika, ki je v nekajkratni višini vrednosti razpisa, kar vse je pogosto namenjeno prav temu, da manjšim podjetjem onemogočijo sodelovanje na javnih razpisih.

Tako mala podjetja ne uspejo »dobiti« javnih naročil kot izbrani ponudniki, čeprav so na koncu vendarle tisti, ki so ključni – dejanski izvajalec, a »le« kot podizvajalec. Sedanja javna naročila jih tako praviloma »postavljajo zgolj« na mesto podizvajalcev.

Ali so pristojni organi že kdaj naredili kakšne analize o tem:

- kolikšen del javnih naročil je narejen pretežno s podizvajalci;
- koliko je tistih izbranih ponudnikov, ki ni bilo sposobno izvesti nobenega dela v javnem naročilu brez podizvajalcev?
- Torej, kolikšen delež je bilo izbranih ponudnikov, ki so bili zgolj t.i. inženiring?

Pri tem pa si bodo ta t.i. inženiring podjetja lahko takšna javna naročila/objekte/dela pisala v svojo referenčno listo za potrebe naslednjih javnih naročil, podizvajalci pa NE. Zakaj ne? Ker javni naročniki sestavijo pogoje in kriterije razpisanega javnega naročila na takšen način.

Želimo si enakopravnosti; da bodo sestavljavci javnega razpisa že pri določitvi kriterijev in izpolnjevanju obveznosti omogočili, da bodo tudi mala podjetja lahko enakovredno konkurirala na javnih naročilih in ne bodo zaradi svoje majhnosti prikrajšana pri izbiri.

43. Ustanovitev službe s strani pristojnega ministrstva za nadzor nad razpisno dokumentacijo po uradni dolžnosti

Prepogosto so zahteve in pogoji v razpisni dokumentaciji prezahtevni, da bi lahko mikro in mala podjetja sploh konkurirala. Kljub uradni statistiki o udeležbi mikro in malih podjetij v postopkih oddaje javnih naročil v Republiki Sloveniji so za mnoge obrtnike javna naročila nedostopna. Izpostaviti velja, da obrtniki pogosto ne razpolagajo s pravnim znanjem, ki je potrebno, da se nezakonita določila razpisne dokumentacije razveljavi.

Predlagamo, da država naročnike jasno napoti na določitev zahtev razpisne dokumentacije, ki bodo realne in prilagojene predmetu javnega naročila, pri čemer naj se vsi nepotrebni pogoji ne določajo več, saj ne pripomorejo h konkurenčnosti, pač pa le odpirajo vrata srednjim in velikim podjetjem. V ta namen, naj se s strani Ministrstva za finance ustanovi organ oziroma služba, ki bo skrbela za pregled in zakonitost vsebine razpisne dokumentacije in naročnika opozarjal na nepotrebne in diskriminatorne zahteve.

44. Gospodarna in učinkovita poraba javnih sredstev

Z namenom zagotovitve gospodarne in učinkovite porabe javnih sredstev, določene skladno s predpisi, ki urejajo porabo proračunskih in drugih javnih sredstev ter z vidika transparentnosti, se naj določi obveza naročnikov, da na portalu javnih naročil, takoj po zaključku javnega naročila, objavijo končno obračunsko vrednost celotne investicije. Morebitna razhajanja med ponudbeno ceno, za katero je bilo javno naročilo oddano in končno obračunsko vrednostjo celotne investicije, morajo naročniki objaviti javnosti.

Načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti je namreč prvenstveno namenjeno zaščiti javnega interesa (ki ga, skladno z drugim odstavkom 6. člena ZPVPJN, varujejo ministrstvo, pristojno za finance, Računsko sodišče Republike Slovenije, organ, pristojen za varstvo konkurence in organ, pristojen za preprečevanje korupcije).

ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

45. Spregled pravne osebnosti; pogoji za odgovornost družbenikov za obveznosti družbe

S sprejemom Zakona o postopkih za uveljavitev in odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb so prenehale veljati določbe od šestega do desetega odstavka 442. člena in 496. člena ZFPPIPP, ki so omogočale upnikom v primeru izbrisane pravne osebe iz sodnega registra brez likvidacije zahtevati plačilo njihovih obveznosti od aktivnih družbenikov navedene izbrisane pravne osebe. S tem se je znova poseglo v koristi upnikov, zlasti v primerih, ko so lastniki izbrisanih družb zlorabili svoje pravice. To je bil edini inštrument, ki je bil najbolj oziroma edino učinkovit za uveljavljanje pravic upnikov in ki je v praksi deloval.

Teoretično ostane še sicer uveljavljanje pravic upnikov preko instituta spregleda pravne osebnosti na podlagi 8. člena Zakona o gospodarskih družbah, vendar je iz pregleda obstoječe pravne prakse povsem nedvoumno razvidno, da je dokazovanje spregleda pravne osebnosti na podlagi 8. člena Zakona o gospodarskih družbah izredno težavno in za upnike praktično nemogoče. Upniki namreč praviloma nimajo vpogleda v poslovanje oziroma finančno in knjigovodsko dokumentacijo dolžnika - gospodarske družbe, zato v sodnem postopku tudi izredno težko dokažejo predpostavke za spregled pravne osebnosti.

Institut spregleda pravne osebnosti je potrebno spremeniti tako, da v praksi ne bo več mrtva črka na papirju in da bodo v praksi sodišča tudi lahko dosodila spregled pravne osebnosti, seveda v utemeljenih primerih.

46. Preprečitev poslovanja preko slamnatih podjetij, z namenom, da dolgovi ostanejo neporavnani

Velika liberalizacija povzroča nered na trgu. Dokaz za to je veriženje podjetij.

Iz registrov in raznih baz izhaja, da je mnogo primerov, ko ista oseba ustanovi ali kupi več podjetij zaporedoma, pobere »smetano« (ne plača davkov) in izgine. Znano je, da obstajajo določeni poslovni subjekti, ki za nagrado na roko svetujejo podjetnikom, kako brez vsake osebne odgovornosti končati v stečaju. Ponavadi podjetja v težavah kupijo slamnati lastniki brez premoženja, večkrat s stalnim bivališčem izven Slovenije, ki za nagrado posodijo svoje ime pravemu lastniku, počakajo s podjetjem, da terjatve zastarajo in nato razglasijo stečaj – seveda, če ga prej ne predlaga DURS. Država pokrije stroške, dejanski lastniki so zadovoljni, ker jim pač (praviloma) nihče nič ne more, slamnati lastniki pa tudi, saj so za ta podvig dobili nagrado na roko. Poudarjamo, da ni toliko problem v velikih stečajih, kot se pogosto medijsko predstavlja, problem je množica stečajev mikro podjetij, kar pa v masi verjetno prinese večjo škodo kot pa stečaji velikih podjetij.

Vsak stečaj mikro podjetja pa potegne za sabo stečaj nekaj drugih podjetij in tako se veriga nadaljuje. Takšna praksa z namernim oškodovanjem upnikov je nesprejemljiva in jo je potrebno ustaviti.

Ob tem pa je potrebno paziti, da se s tem ne poseže v ustavno pravico svobodne gospodarske pobude, zlasti pri t. i. poštenih gospodarskih subjektih.

47. Soglasje lastnika nepremičnine za registracijo sedeža podjetnika oziroma podjetja – poslovnega naslova na tej nepremičnini

S spremembo ZGD morajo s.p.-ji in gospodarske družbe, kjer bodo imeli sedež ali kjer bodo opravljali dejavnost, pridobiti soglasje lastnika prostora. Navedena določba je prinesla kar nekaj administrativnih ovir, ki bi se jih dalo odpraviti. Tako med drugim predlagamo:

- da je mogoče izjavo lastnika nepremičnine overiti tudi na e-VEM točki;

Na e-VEM točkah so referenti pooblaščen za vodenje postopkov. Po navodilih AJ PES se mora podpis lastnika overiti na upravni enoti ali pri notarju. Glede na dejstvo, da referenti e-VEM točke overjajo vse podpise v postopkih v zvezi z d.o.o.-ji, je nesmiselno, da je podpise lastnikov objektov pri postopkih za s.p.-je možno overiti le na upravni enoti ali pri notarju. S tem e-VEM točka, torej vse na enem mestu, izgublja svoj bistven pomen, saj navedena praksa pomeni, da ne morejo vseh postopkov opraviti na enem mestu.

- da ni potrebno takšno (overjeno) soglasje v primeru, ko posameznik ustanavlja d.o.o., sam pa je lastnik nepremičnine, na kateri bi bil registriran sedež tega d.o.o.. Enako velja v primeru, ko je sam (edini) družbenik te družbe, sedež pa se bo prenesel na njegov naslov.

IV. TRG DELA, POKOJNINSKI in ZDRAVSTVENI SISTEM

V zadnjih dveh letih se je na področju delovno socialnega prava zgodilo kar nekaj pomembnih strukturnih sprememb, saj so začeli veljati nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), nov Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) ter novela Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-A).

Nova delovno socialna zakonodaja delno rešuje zahteve glede segmentacije in fleksibilnosti trga dela, nikakor pa to ne rešuje konkurenčnosti našega gospodarstva v zadostni meri, zato bo zagotovo potrebno pristopiti k nekaterim dodatnim zakonskim spremembam, ki jih narekuje trg dela.

Delovna zakonodaja namreč ne rešuje temeljnih problemov prejšnje zakonodaje kot so dodatek na skupno delovno dobo, plačani odmor za malico, prevoz na delo. Ponavljamo predlog ureditve, ki je sprejet v primerljivih evropskih državah, da bi prvi trije dnevi zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe izven dela šli v breme delavca (t.i. čakalni dnevi), nadomestilo plače v breme delodajalca, ko je delavec v bolniškem staležu, naj se skrajša iz 30 delovnih dni na 20 koledarskih dni, dopust naj bi bil limitiran tudi navzgor in to ne le za zasebni, ampak tudi za javni sektor. Predlagamo, da se v zakonodajo ponovno umesti posebno poglavje, ki bi veljalo za manjše delodajalce, kot smo ga že poznali, saj gre za najranljivejšo skupino delodajalcev.

Gospodarstvo nujno pričakuje rešitev teh problemov, saj jih potrebuje za večjo konkurenčnost in razvoj, zato je potrebno v čim krajšem času nadaljevati s ponovno pripravo in sprejemom sprememb.

48. Socialna varnost za vse kategorije zavarovancev

Ustava RS v 2. členu določa, da je Slovenija pravna in socialna država. Na žalost vse prepegosto ugotavljamo, da so pri uveljavljanju določenih socialnih pravic samostojni podjetniki še vedno v neenakopravnem položaju, čeprav plačujejo namenske prispevke za socialno varnost.

Predpisi, na podlagi katerih se uveljavlja socialna varnost tako zaposlenih kot tudi tistih, ki so zavarovani na podlagi opravljanja dejavnosti, naj upoštevajo specifično posameznih kategorij zavarovancev, toda osnovna rešitev mora zagotavljati socialno varnost vsem zavarovancev, ne glede na to, ali so zavarovani iz delovnega razmerja, iz opravljanja dejavnosti ali kako drugače. Ravno z namenom uveljavljanja določenih socialnih pravic ob nastopu dogodka za katerega so zavarovani, zavarovanci namreč plačujejo namenske tozadevne prispevke, ki imajo obligatoren značaj.

V letu 2014 se na področju socialne zakonodaje zagotovo obetajo spremembe zdravstvene zakonodaje, pri čemer zgolj kozmetična sprememba obstoječih predpisov ne bo zadostna, ampak bo potrebna celovita reforma zdravstvenega sistema. V tovrstne zakonodajne postopke se bo s svojimi predlogi aktivno vključevala tudi OZS.

49. Zaposlovanje in ukrepi aktivne politike zaposlovanja

Delodajalci, obrtniki in podjetniki imajo, kljub recesiji in manjšim potrebam po zaposlovanju, probleme pri pridobivanju ustrezno kvalificiranih delavcev in njihovem hitrem vključevanju v delovni proces. Delodajalci se morajo hitro odzivati na spremembe na trgu in temu mora slediti tudi politika zaposlovanja, zato zahtevamo hitre postopke Zavoda RS za zaposlovanje pri vključevanju brezposelnih oseb na trg dela in več aktivnosti namenjenih delodajalcem.

Nadalje ugotavljamo, da se strukturno neskladje med prijavljenimi brezposelnimi osebami pri Zavodu RS za zaposlovanje in potrebami delodajalcev še povečuje, zato je potrebno pripraviti in v katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja vključiti nove ukrepe, stare pa prevetriti. Postopke zaposlovanja preko ukrepov zavoda je potrebno poenostaviti in v sodelovanju z zbornicami in delodajalskimi združenji, nuditi delodajalcem pomoč pri prijavi.

Vzpostavitev pisarn za delodajalce na posameznih območnih službah Zavoda RS za zaposlovanje se je pokazala kot dobra in zato jih je potrebno vzpostaviti na vseh enotah, tako da bo pomoč delodajalcem dostopna v enaki meri na celotnem ozemlju Slovenije. Delo pisarn za delodajalce mora temeljiti na tesnem kontaktu delodajalca in svetovalca na zavodu, ki bo, na željo delodajalca, skupaj z njim pripravil načrt zaposlovanja in izvedel zaposlitev. Tako bo izbor delavca hitrejši in učinkovitejši, saj bo zaradi jasno izraženih in upoštevanih potreb delodajalca cilj zaposlitve brezposelne osebe hitrejši in lažje dosegljiv.

Pripraviti je potrebno nabor ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki bodo namenjeni delujočim podjetjem in ki bodo omogočali nove zaposlitve v obstoječih mikro, malih in srednjih podjetjih.

Ukrepe za samozaposlitev, ki so se izkazali za pozitivne je potrebno nadgraditi z boljšo pripravo bodočih podjetnikov na razmere na trgu s podjetniškimi znanji ter razmisliti o spremljanju in pomoči novemu samozaposlenemu v prvem letu poslovanja. Priprave na samozaposlitev je potrebno povezati z ukrepi namenjenimi dokvalifikaciji in prekvalifikaciji brezposelnih oseb.

Program praktičnega usposabljanja je potrebno prilagoditi obrtnikom in podjetnikom, prijave na javno povabilo pa poenostaviti in nuditi obrtnikom in podjetnikom pomoč pri oddaji vloge na javno povabilo.

Med ukrepe aktivne politike zaposlovanja je potrebno vključiti aktivnost oziroma program, ki bo zajel mlade, ki so končali srednje strokovno izobraževanje ali pridobili visokošolsko izobrazbo, pa jim to ni dalo znanj, ki bi omogočala takojšen nastop dela v obrti in podjetništvu. Za obdobje, ko bi delodajalec imel stroške z njegovim dodatnim usposabljanjem in mladi zaposleni ne dosega predvidenih delovnih rezultatov, bi moral ta ukrep subvencionirati tako delovno mesto, na primer za obdobje treh do šest mesecev.

Nabor nacionalnih poklicnih kvalifikacij mora biti močnejše povezan s potrebami trga dela. V postopek kreiranja NPK in nabora znanj in kompetenc, ki so potrebne za posamezen NPK je potrebno vključiti obrtnike in podjetnike. Postopek verifikacije novih nacionalnih poklicnih kvalifikacij, povezanih s potrebami trga dela, mora biti hitrejši.

Potrebno je odpraviti ovire pri prenosu pravic iz ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Tako je potrebno na primer pri prenosu dejavnosti na pravnega naslednika zagotoviti nemoteno in celovito realizacijo subvencije za zaposlitev delavca, upoštevajoč pri tem kontinuiteto, ki velja na davčnem in delovnopravnem področju.

Preučiti je treba možnost uvedbe občasne in kratkotrajne oblike dela brezposelnih oseb, ki bi pomenila njihov ponoven vstop na trg dela, ohranjanje stika z delom in omogočila brezposelni osebi, da se dokaže pri posameznem delodajalcu. V tej luči je potrebno proučiti uvedbo »zero hour contract«, ki ga poznajo nekatere članice EU in pomenijo dodatno fleksibilno obliko zaposlovanja.

Predlagamo tudi uvedbo možnosti, po kateri bi delodajalci za zaposlene v dejavnostih, ki so sezonskega značaja, lahko letno do štiri mesece prijavili delavce na Zavod RS za zaposlovanje in bi se jim tudi nadomestilo plače financiralo s strani države (takšen način poznajo v Avstriji).

Zakon o urejanju trga dela omogoča socialnim partnerjem, združenjem delodajalcev, zbornicam in sindikatom ustanovitev fundacij za izboljšanje zaposlitvenih možnosti. Fundacije so namenjene izboljšanju zaposlitvenih možnosti zaposlenih in s tem preprečitvi prehoda v brezposelnost, delodajalcu pa omogočajo kvalitetno usposobljene delavce. Potrebno je tesno sodelovanje in pomoč ministrstva, pristojnega za delo, pri pripravi podlag za ustanovitev fundacij in podlag za sodelovanje z Zavodom RS za zaposlovanje, ki pripravlja predlog programa aktivne politike zaposlovanja, v katerem tudi predlaga višino sredstev za posamezno področje.

50. Upokojeni s.p.

Nesmiselno je postavljati zahtevo, da mora obrtnik oziroma podjetnik svojo dejavnost kot s.p. zapreti, če hoče uveljaviti polno pokojnino, kar je še posebej nepotrebno v kolikor ima zaposlene delavce, ki jim na ta način zagotavlja tudi socialno eksistenco in zanje odvaja ustrezne prispevke v blagajne javnih zavodov.

Tako ministrstvo, pristojno za delo kot tudi druge inštitucije večkrat izpostavljajo in nagovarjajo starejše, da je treba ohraniti aktivnost v čim višji starosti. Zaželeno bi moralo biti, da se ta aktivnost pozna tudi v materialnem smislu. Novela Zakona o urejanju trga dela je to omogočila upokojencem, ki v odvisnem razmerju lahko brez škodljivega vpliva na pokojnino zaslužijo do 6.300 €. Podobno je brez škodljivega vpliva na pokojnino moč opravljati funkcijo prokurista ali direktorja na podlagi civilnopravne pogodbe o poslovanju in to ne glede na omejitev zneska (po starem ZPIZ-1 je veljala omejitev do minimalne plače), prav tako tudi intelektualci preko avtorskih pogodb lahko brez škodljivega vpliva na pokojnino prejemajo honorarje in to brez limita, podobno pa je tudi z zaslužki upokojencev na podlagi podjemnih pogodb. Večina ljudi namreč pokojnino razume kot pravico, ki jim pripada, ker so v ta namen 40 let oziroma ženske malo manj plačevali namenske prispevke.

Predlagamo, da naj takšna možnost velja tudi za upokojene s.p.-je in da se, kljub polni upokojitvi, plača določena denarna dajatev, s čemer bi bil dosežen večplastni pozitiven učinek.

Rezultat take rešitve bo več sredstev v proračunu, več davkov iz naslova dohodnine, DDV, več prispevkov za ZPIZ in ostale inštitucije, večja bo socialna varnost upokojencev, večje bo njihovo zadovoljstvo, ko bodo videli, da lahko sami še vedno koristno in aktivno soustvarjajo tudi v starosti, manj bo sive ekonomije, in obratno.

51. Neobveščanje zavoda o prejemkih nižjih od 200 evrov

Na podlagi 67. člena Zakona o urejanju trga dela (ZUTD) je uživalec denarnega nadomestila dolžan sproti obveščati zavod o opravljenem delu, dogovorjenem plačilu in roku plačila za opravljeno delo. Zakon določa, da zavarovancu, ki opusti opisano dolžnost obveščanja zavoda, preneha pravica do denarnega nadomestila in mora vrniti neupravičeno prejeto zneske denarnega nadomestila in to ne glede na višino prejemkov.

Zavarovancu, ki v času upravičenosti do denarnega nadomestila med brezposelnostjo opravi delo, za katero prejme ali je upravičen prejeti dohodek iz dela, ki po plačilu davkov in obveznih prispevkov mesečno presega 200 EUR, se denarno nadomestilo zniža za 50 % dohodka iz dela, ki mesečno presega 200 EUR. To hkrati pomeni, da prejemki do 200 € nimajo škodljivega vpliva na prejemanje denarnega nadomestila.

Znanih je kar nekaj primerov iz prakse, ko je zaradi spregleda tozadevne obvestilne dolžnosti uživalca denarnega nadomestila, zavod zahteval vračilo vseh že izplačanih zneskov denarnega nadomestila in to celo v primerih, ko so bili dodatni prejemki bagatelni oziroma bistveno manjši od 200 € in torej načeloma sploh ne bi vplivali na prejemanje denarnega nadomestila.

Glede na navedeni zakonski absurd torej predlagamo ustrezno zakonsko spremembo, da neobveščanje zavoda o prejemkih nižjih od 200 €, ki sicer sploh ne vplivajo na uživanje nadomestila, ne bo povzročilo izgube pravice do denarnega nadomestila in to celo za nazaj, saj na ta način zavarovanec izgubi tudi pokojninsko dobo. Spregled takšne obvestilne dolžnosti se lahko smatra kvečjemu za prekršek zaradi katerega se lahko izreče le manjša globa, ne pa razlog za izgubo same pravice. Vsekakor mora obstajati določena sorazmernost med težo kršitve in kaznijo, kar pa v danem primeru zagotovo ni podano.

52. Spregled obvestilne dolžnosti delodajalca glede prijave zaposlenih invalidov v zavarovanje

Delodajalec, ki je zavezanec h kvoti, pa jo ne izpolni, ker nima dovolj zaposlenih invalidov, mora za vsakega invalida, ki bi ga moral zaposliti za izpolnitev predpisane kvote, v Javni jamstveni, preživninski in invalidski sklad Republike Slovenije plačati prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 70 odstotkov minimalne plače ali skleniti pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem kot nadomestno izpolnitev kvote.

Upoštevajoč zakonsko terminologijo v 62. členu Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov in 6. členu Uredbe o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, lahko delodajalec izpolni kvoto le s tistimi zaposlenimi invalidi, ki jih je prijavil v zavarovanje v skladu z Navodilom za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide. To pomeni, da delodajalci, četudi imajo dovolj zaposlenih invalidov, ne morejo uveljavljati njihovega vštevanja v zahtevano kvoto, če jih nimajo prijavljene na ZZZS kot invalide v skladu z navodilom. Na ta način se takšni delodajalci obravnavajo na popolnoma enak način kot delodajalci, ki sploh nimajo zaposlenih invalidov, kar je popolnoma nesprejemljivo.

Spregled obvestilne dolžnosti delodajalca, bi lahko predstavljal kvečjemu podlago za izrek manjše globe, vsekakor pa delodajalca v takem primeru ne bi smeli obravnavati kot zavezanca, ki ni izpolnil kvote. V dobi informacijske tehnologije bi morale javne inštitucije kot npr. ZPIZ, ZZZS, DURS in Sklad, z medsebojno izmenjavo informacij poskrbeti za pravilno in popolno ugotovitev dejanskega stanja in si po uradni dolžnosti izmenjevati relevantne podatke tudi o zaposlenih invalidih, delodajalca pa v smislu prijazne javne uprave pravočasno opozoriti na morebitne formalne spreglede.

POKOJNINSKI SISTEM

53. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje

Skladno z odločbo Ustavnega sodišča RS, je ZPIZ-2 uzakonil ureditev, da ni več možen odpis ali delni odpis ter tudi ne odlog ali obročno plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Še posebej slednji dve možnosti smo ocenjevali kot logični in ustrezni, saj sta marsikateremu gospodarskemu subjektu, ki se je znašel v začasni likvidnostni težavi, omogočile izhod iz zagate in rešitev pred propadom podjetja. Glede na to, da takšna ureditev ni prinesla pričakovanih rezultatov glede zvišanja odstotka pobranih prispevkov, se bomo zavzemali za preučitev možnosti ponovne uvedbe odloga in obročnega plačila prispevkov.

V primerih, ko je delavec v invalidskem postopku, naj se v sodelovanju z delodajalcem že v obravnavi pred invalidsko komisijo ZPIZ, v sestavo katere naj se vključi tudi predstavnik Zavoda RS za zaposlovanje, ugotavlja možnost prerazporeditve delavca na drugo delovno mesto, upoštevajoč pri tem tako specifično delovnega procesa delodajalca kot tudi zdravstvene oziroma delovne omejitve delavca. S tem bi odpadli dolgi postopki pred 5-člansko komisijo ministrstva, pristojnega za delo, ki podaja mnenje o dopustnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu.

54. Sklad obrtnikov in podjetnikov

OZS kot predstavnica obrtnikov in podjetnikov, ki so tudi člani Sklada obrtnikov in podjetnikov (SOP), zahteva, da država oziroma pristojna ministrstva v najkrajšem možnem času poiščejo ustrezne rešitve glede financiranja preteklih obveznosti države do SOP, ter glede prihodnjega delovanja SOP. Problematika SOP že 14. leto ostaja neurejena, ministrstvo, pristojno za delo pa je pasivno in ne pristopi k njenemu reševanju. Vprašanje financiranja se rešuje na sodišču, ravno tako vprašanje soglasja na pokojninski načrt.

Člani SOP so prispevke plačevali in njihova sredstva so se porabila za obveznosti države iz naslova pokojninskega zavarovanja. SOP z omejenimi sredstvi upravlja skrajno racionalno in varčevalno, saj so pokojnine nominalno enake že od leta 2000, premije pa so v vmesnem obdobju porasle za 45%. Nesprejemljivo je stališče, ki ga na sodišču zastopa ministrstvo za delo, da bi si po vseh teh ukrepih morali člani SOP še dodatno znižati pokojnine. OZS meni, da je tako stališče moralno, finančno in ustavnopravno sporno in pričakuje, da bo ministrstvo za delo problematiko SOP uredilo.

ZDRAVSTVENI SISTEM

55. Zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje

Breme nadomestil v času bolniškega staleža mora preiti z delodajalca na Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) bistveno prej. Obdobje po zdajšnji zakonski ureditvi, ko gredo nadomestila v breme delodajalca 30 delovnih dni, kar praktično pomeni 40 koledarskih dni, je absolutno predolgo, zato zahtevamo, da se le-ta skrajša na največ 20 koledarskih dni.

Ob tem predlagamo še uvedbo t.i. »čakalnih dni« v obsegu 1 do 3 dni, ko bolniški stalež bremeni zavarovanca samega.

Tudi samozaposlenim mora nadomestilo »plače« za dan, ko ti prostovoljno darujejo kri, izplačati zdravstveno zavarovanje, podobno kot to preko refundacije velja za delavce. Izhajati je namreč treba iz namena, da se širi osveščenost o pozitivnem pomenu brezplačnega darovanja krvi, zato bi morali biti na enak način »nagrajeni« vsi darovalci, ne glede na to, na kakšni podlagi so zavarovani. Ker podjetnik na dan, ko daruje kri, ne more ustvarjati dohodkov, naj mu ZZSZS povrne sorazmeren denarni znesek glede na zavarovalno osnovo, od katere plačuje prispevke, prav tako naj mu ZZSZS pokrije sorazmeren znesek prispevkov.

Zakonska ureditev recidiva, ki velja po delovni zakonodaji le za delavce, mora veljati smiselno tudi za samozaposlene. Če gre za dve ali več zaporednih odsotnosti z dela do 30 delovnih dni zaradi iste bolezni ali poškodbe pri delu, prekinitvev med eno in drugo odsotnostjo pa v posameznem primeru traja manj kot 10 delovnih dni, mora breme nadomestila za dneve bolniškega staleža v obdobju druge odsotnosti prevzeti zdravstveno zavarovanje.

Nedvoumno in eksplicitno naj bo v zakonu določena pravica delodajalca, da lahko od izbranega delavčevega osebnega zdravnika zahteva podatke o zdravstvenih omejitvah delavca in navodilih osebnega zdravnika delavcu v času začasne zadržanosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe. Okrepi naj se laični in strokovni nadzor ter sankcionirajo kršitve v času začasne zadržanosti z dela, in sicer tako, da zavarovanec izgubi pravico do prejemanja nadomestila plače. Večji pomen mora tudi v času bolniškega staleža dobiti pooblaščen zdravnik medicine dela, ki mora sodelovati z delodajalcem in osebnim zdravnikom delavca.

Delodajalci vplačujejo prispevek za poškodbe pri delu v višini 0,53 odstotkov od bruto plač delavcev. Od zneska, ki se nabere na letni ravni, se namensko porabi le tretjina, dve tretjini pa se izgubita v zdravstveni blagajni, zato kot plačniki teh prispevkov utemeljeno pričakujemo odgovorno, transparentno in namensko porabo teh sredstev. Prispevek se mora porabiti tudi za promocijo zdravja in varstva pri delu, ki je obveza Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

Predlagamo, da del bolniške zaradi rizičnih nosečnosti nosi država in ne delodajalec.

56. Odškodninska odgovornost delodajalcev v zvezi z regresnimi zahtevki

Velik problem predstavlja tudi odškodninska odgovornost delodajalcev v zvezi z regresnimi zahtevki Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ko pride do nesreče pri delu zaradi neupoštevanja predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu. Takšna odgovornost delodajalca je do neke mere še sprejemljiva, če delodajalec krši predpise namenoma ali iz hude malomarnosti, v ostalih primerih pa ne. Še posebej je sporna odškodninska odgovornost delodajalca v primerih, ko ima izpolnjene vse obveznosti, ki mu jih narekuje zakonodaja, do nesreče pa pride iz razlogov, ki so na strani delavca. Tako niso neobičajni primeri, ko do nesreče pri delu pride predvsem zaradi tega, ker delavec ne upošteva varnostnih predpisov ali navodil delodajalca, čeprav ga je delodajalec z njimi seznanil.

Problem je tudi to, da s tem vso odgovornost za izvajanje ukrepov varnosti in zdravja pri delu zakonodajalec in zdravstvene zavarovalnice prevajajo na delodajalca, čeprav je jasno, da brez dobre volje in sodelovanja zaposlenih delavcev ukrepov varnega dela in zdravja pri delu ni možno izvajati v celoti.

Takšni regresni zahtevki zavodov se morajo deloma pokrivati tudi iz namensko zbiranih prispevkov za poškodbe pri delu, ki jih plačuje delodajalec pri vsaki plači. Zahtevamo, da se pripravi normativna ureditev za zavarovanje rizika objektivne odgovornosti za

poškodbe pri delu.

Uvesti kaže tudi sistemsko možnost zavarovanja rizika odgovornosti za poškodbe pri delu v specializiranih zavarovalnicah, ki bi ob ustrezno visokih premijah pokrivalo tovrstne rizike.

Preučiti je potrebno tudi možnost diferencirane prispevne stopnje za poškodbe pri delu. Nižja stopnja naj bi stimulirala delodajalce, ki posvečajo varnosti in zdravju pri delu večjo skrb - in obratno.

57. Določitev najnižje prispevne stopnje za samostojne podjetnike na 60 % povprečne letne bruto plače

Od obračunskega obdobja 1.2.2014 osebe, ki samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost kot edini in glavni poklic plačujejo prispevke od bruto pokojninske osnove, ki ne sme biti nižja od 60% znane povprečne letne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec. Prav tako povišane zdravstvene prispevke plačujejo osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic.

Glede na to, da se je gospodarska situacija še poslabšala kot je bila pred dvigom zdravstvenih prispevkov, samostojni podjetniki še težje poravnava vsa bremena, ki jim jih je naložila država. Za podjetnike predvsem tiste, ki dejansko poslujejo na robu preživetja, predstavlja takšna dodatna stroškovna obremenitev zelo veliko dodatno finančno breme, ki bo marsikaterega prisililo v zapiranje s.p.-ja. Da so mali podjetniki resnično v težavah dokazuje ekstremni porast koriščenja brezplačnih zdravstvenih storitev v ordinaciji PROBONO, saj zaradi neplačanih prispevkov ne morejo koristiti zdravstvenih uslug razen samoplačniških. Nikakor ne gre pozabiti, da se je že leta 2010 najnižja zavarovalna osnova dvignila za 21%, pa to kljub temu ni pripomoglo k likvidnosti zadolžene blagajne.

Posledica previsokih zdravstvenih prispevkov je, da vse več podjetnikov išče rešitve iz svojih finančnih stisk, kot na primer zapiranje podjetij v Sloveniji in odpiranje podjetij v tujini ter iskanje ugodnejšega davčnega sistema z vidika prispevkov.

Predlagamo, da zdravstvo manjkajoča sredstva poišče znotraj svojega organiziranega sistema in sicer z večjim izborom ponudnikov (in ne samo z izborom enega ponudnika), ter da s pravilnejšo izbiro in primerjavo več ponudnikov pri javnih naročilih dobi optimalno in ekonomično rešitev izbora najprimernejšega ponudnika. Poleg te rešitve pa je potrebno omejiti in ekonomično razporediti javna sredstva pri službenih potovanjih zdravnikov in vseh zdravstvenih funkcionarjev v tujino.

58. Ukinitve oblicije zaposlovanja invalidov za prevoznike in druge dejavnosti

Predlagamo spremembo Uredbe o kvotnem zaposlovanju invalidov, da oblicija zaposlovanja invalidov ni predpisana za prevoznike in tiste dejavnosti, kjer invalidi ne morejo opravljati dela, saj le ti ne morejo varno izvajati prevoza blaga in potnikov v cestnem prometu ter opravljati drugih dejavnosti (gradbeništvo, krovstvo,...).

Slovenski cestni prevozniki se na enotnem transportnem trgu ne trudijo obdržati samo sedanji obseg prevozov, temveč ga želijo tudi povečati. Pri tem se srečujejo s prevozniki iz drugih držav, ki so lahko pri pridobivanju prevozov bolj konkurenčni, saj imajo tudi glede dela voznikov boljše izhodiščne pogoje.

Predlagamo, da v nekaterih dejavnostih ne bi bilo potrebno zaposlovati invalidov ali plačevati prispevka, saj tako delo zahteva popolnoma zdrave, mentalno in fizično sposobne ljudi.

Predlagamo tudi racionalizacijo in prevetritev poslovanja Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije.

V. PROBLEMATIKA ČEZMEJNEGA OPRAVLJANJA STORITEV

Čezmejno opravljanje storitev je kljub navideznemu odprtju trga še vedno administrativno zelo zahtevno, hkrati pa se od slovenskih podjetij, ki opravljajo storitve čezmejno, zahteva, da upoštevajo tudi nekatere dele zakonodaje države, v kateri opravljajo storitve, za katere smatramo, da jih slovenskim podjetjem z napotenimi delavci ne bi bilo potrebno upoštevati. Za podjetja tovrstno ravnanje predstavlja podvajanje stroškov in dela, zato so na tujem trgu nekonkurenčna.

Predlagamo, da se predvsem na širšem gradbenem področju, nacionalna zakonodaja uskladi oz. spremeni do te mere, da bodo naša podjetja lahko brez posebnih prilagoditev opravljala storitve v sosednji državi. Področja, pri katerih je največ problemov in jih je potrebno ustrezno uskladiti tudi s sosednjimi državami so predvsem varstvo pri delu (država Italija) ter zakonodaja na področju obračunavanja plač, kjer zaradi različnega sistema v domači in tuji državi prihaja do številnih nejasnosti, kdaj in do katere mere se upošteva domača zakonodaja in kdaj tuja.

Uskladitve in ustrezna tolmačenja so nujno potrebna pri vključevanju domačih delavcev v tuje sklade za nadomestila za dopuste in odpravnine (BUAK – Avstrija, ULAK in SOKA-BAU – Nemčija, Casse Edili – Italija). Slovenska podjetja so za napotene delavce dolžna plačevati dnevni prispevek za vsakega napotene delavca, ki dela v gradbeništvu v avstrijski sklad BUAK. Ta je obdavčen s 25 odstotki. Delavec dobi skozi regres, božičnico in plačan dopust 75 odstotkov vplačanega zneska. Prispevki ter akontacija dohodnine predstavljajo 25 odstotkov. Denar bi morala nazaj dobiti slovenska podjetja, a ga ne dobijo. Tu se srečamo z dvojnimi obdavčevanjem. Predlagamo, da se naša zakonodaja uskladi z mednarodno in odpravi dvojno obdavčevanje do te mere, da bodo naša podjetja lahko brez posebnih prilagoditev opravljala storitve v sosednjih državah. Čeprav je sprejeta nova alineja za rešitev problema s sprejetjem novega Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1) kot dogovor med delavcem in delodajalcem v pogodbi o zaposlitvi za opravljanje dela v tujini, problem še zdaleč ni rešen. Kljub tej noviteti delodajalci nekatere pravice še vedno plačujejo dvakrat, saj delavci v večini ne pristajajo na takšne pogoje dela v tujini in zahtevajo tudi izplačilo regresa kljub plačilu prispevka v sklad, posledica tega pa je, nekonkurenčnost naših podjetij. Vsekakor koristi od vplačil naših podjetij imajo skladi v teh državah, kar je nedopustno. Rešitev bi morali poiskati v podobno organiziranem sistemu skladov kot jih imajo v tujini, saj bi s tem slovenskim podjetjem olajšali vstop na sosednje trge ter dosegli dogovor z omenjeni državami o oprostitvi plačila prispevkov v njihove sklade za vsa slovenska gradbena podjetja, ki opravljajo čezmejno opravljanje storitev pri njih.

59. Ukinitve vizumov za slovenska podjetja, ki zaposlujejo državljane tretjih držav

Slovenska podjetja, ki opravljajo čezmejno storitev v Nemčiji in zaposlujejo državljane tretjih držav, imajo pravni status rezidenta za daljši čas (long-term residents EU), morajo zanje pridobiti vizum za delo v Nemčiji, če delo poteka več kot tri mesece znotraj obdobja 12 mesecev. Zahtevamo, da zaposleni delavci tretjih držav, ki so zaposleni v slovenskem podjetju ne bi več rabili vizuma za Nemčijo in bi začeli z delom takoj tako kot slovenski državljani. Ta administrativna ovira povzroča slovenskim podjetjem precej težav, saj ne morejo začeti z delom kot si želijo, ampak jim ta postopek jemlje dragoceni čas in povzroča zamudo s pričetkom del v Nemčiji ali celo izgubo posla.

Enake težave imajo slovenska podjetja, ki zaposlujejo državljane tretjih držav in jih napotujejo na delo v Avstrijo. Kljub dokazilom odvetniške pisarne Grilc-Vouk-Škof, v postopku pred Neodvisnim upravnim senatom za Koroško, da zahteva Direktive avstrijskega Ministrstva za finance ni v skladu niti z evropsko niti z avstrijsko zakonodajo v Avstriji, še vedno za tretje državljane zahtevajo vizum.

60. Problematika delovnih dovoljenj za tuje delavce

Kljub veliki brezposelnosti, se samostojni podjetniki, ki se ukvarjajo z mednarodnimi prevozi-avtoprevozniki srečujejo s problemom pomanjkanja delovne sile za določene poklice. Ta problem rešujejo pretežno s tujo delovno silo. Postopek za izdajo delovnega dovoljenja se začne s potrdilom območnega zavoda za zaposlovanje da ni ustreznih kandidatov. Vsi nadaljnji postopki za izdajo delovnega dovoljenja so tehnične narave in ni razloga, da se morajo opravljati centralizirano za celotno državo le v Ljubljani. Za delodajalce, delavce in državo bi bilo boljše, če bi izdajo delovnih dovoljenj vrnila na lokalno raven, kjer se prične postopek potrebe po delavcu. Zaradi racionalizacije stroškov predlagamo, bi lahko delovna dovoljenja izdajale upravne enote, ki izdajajo tudi dovoljenje za prebivanje tujca v Republiki Sloveniji, saj se preverjanje delodajalca in delavca ne bi izvajalo dvakrat. S takim načinom dela se povzročajo nepotrebni stroški, prav tako pa nepotrebne administrativne ovire, ki jih imajo naši člani pri pridobivanju ustrezne dokumentacije.

Poleg te problematike se delodajalci, ki se ukvarjajo z mednarodnim prevozom srečujejo še s predolgimi roki čakanja, ko vložijo vlogo za podaljšanje dovoljenja za zaposlitev, saj jim to v času krize, ko dela primanjkuje, jemlje nepotrebni čas ter povzroča dodatne stroške. Zahtevamo, da se v Pravilniku o vlogah in dokazilih v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev ter o zaposlitvah tujcev, ki so vezane na trg dela (Uradni list RS, št. 45/2011), v 23. členu natančno opredeli rok za izdajo dovoljenja po vložitvi popolne vloge. Predlagamo, da se ta rok skrajša iz 30 na 15 dni ter natančno opredeli popolnost vloge. Obenem predlagamo, da se skrajšata roka, ko mora delodajalec ponovno zaprositi za podaljšanje delovnega dovoljenja po Zakonu o zaposlovanju in delu tujcev (28. člen ZZDT-1). Roka za podaljšanje vloge naj se skrajšata najprej iz 60 dni na 30 dni in najpozneje 30 dni na 15 dni pred iztekom veljavnosti predhodnega dovoljenja za zaposlitev. Čeprav Zavod RS za zaposlovanje vozniku-tujcu v mednarodnem transportu izda dovoljenje za delo, je potrebno poleg tega pridobiti še ostalo dokumentacijo za opravljanje dela kot so: dovoljenje za bivanje v RS, tahografsko kartico, vozniško dovoljenje, za kar je obvezna priloga delovno dovoljenje. Pri podaljšanju dovoljenja za voznika-tujca mora delodajalec pridobiti potrdilo DURS o plačanih prispevkih za zaposlene delavce z zelenim tekstom Zavoda RS za zaposlovanje, kar zopet podaljšuje rok za pridobitev podaljšanja dovoljenja ter predstavlja zopet administrativno oviro. Zahtevamo, da se upošteva potrdilo DURS iz naslova plačanih prispevkov za zaposlene delavce-tujce, ki ga pridobi in dostavi na Zavod RS za zaposlovanje delodajalec sam.

Voznik-tujec v mednarodnem transportu ne dobi statusa rezidenta, če ne preživi v Sloveniji 183 dni, zato ni upravičen do dohodninske olajšave. Kot vozniki v mednarodnem transportu te možnosti nimajo, saj vozijo po tujini. Zahtevani pogoj rezidentstva je potrebno za voznike-tujce v mednarodnem transportu prilagoditi njihovem statusu. Zahtevamo, da se rezidentstvo za voznika v mednarodnem transportu prične s prijavo bivanja v Republiki Sloveniji, ne pa s fizično prisotnostjo v Sloveniji 183 dni.

• Nadzor nad tujimi ponudniki storitev v Sloveniji

Slovenija bi morala za vsako državo EU, ki uvede kakršenkoli pogoj za slovenske podjetnike, ki opravljajo dejavnost na njenem območju, takoj uvesti enak pogoj za podjetnike tiste države, ki bi dejavnost opravljali v Sloveniji. Prav tako se naši podjetniki pri iskanju dela na tujih trgih srečujejo s kopico administrativnih ovir, ki jih narekujejo zakonodaje drugih EU držav in otežujejo vstop na tuje trge.

V našo zakonodajo bi morali uvesti več varoval tako kot jih imata npr. avstrijska in nemška zakonodaja (prijava storitve na avstrijsko ministrstvo, prijava delavcev na finančno policijo...). Nadzor nad tujimi ponudniki storitev bi moral biti enakovreden kot nad domačimi, vsaj kar se tiče uporabe slovenske zakonodaje, predvsem glede pravic iz delovnega razmerja (izplačilo plač...).

VI. ODPRAVA ADMINISTRATIVNIH OVIR

61. Razumna deregulacija vstopa v dejavnost in deregulacija poklicev

Uredba o obrtnih dejavnostih je število obrtnih dejavnosti, za katere je treba pridobiti obrtno dovoljenje zmanjšala za tretjino, v primerjavi s prej veljavno uredbo.

Strinjamo se, da je potrebno določene zadeve urediti, deregulirati, vendar vztrajamo na tem, da se deregulacija izvede smiselno in razumno. Zakaj se Slovenija ne zgleduje po sosednjih državah, na primer Avstriji, kjer imajo največjo stopnjo regulacije vstopa v dejavnost pogojeno z ustrežno izobrazbo? Posledično imajo bistveno manj opravljanja storitev na črno in manjšo stopnjo brezposelnosti, zlasti med mladimi. Prav tako je zaposlovanje mladih v Nemčiji manjši problem kot v Sloveniji.

Odprava izobrazbenega pogoja za nosilca obrtne dejavnosti ne bo prispevala h konkurenčnosti podjetij, niti ne bo vplivala na zmanjševanje sive ekonomije ali dela na črno. S tem ne odpravljamo ene od administrativnih ovir, kar je bil argument države in ne onemogočamo širitev podjetniških pobud; minimalna regulacija zagotavlja urejenost pomembnega področja, strokovnost in kakovost ter zdravo konkurenčnost. S takšnimi ukrepi bo država le še poslabšala ugled obrtnega poklica, mladih ne bomo pritegnili v poklicno in strokovno izobraževanje, potrošniki pa bodo nezadovoljni z nekakovostnimi obrtniškimi storitvami.

Dokaj reguliran vstop v opravljanje obrtnih dejavnosti imajo v Avstriji, Nemčiji, Franciji, podobno tudi v Italiji, vendar se tam pogoji med posameznimi deželami nekoliko razlikujejo. Tako je v Avstriji reguliranih 80 obrtnih dejavnosti, za katere je potrebno izpolnjevati pogoj določenih delovnih izkušenj in ustrežno poklicno kvalifikacijo. Prav zahtevana poklicna kvalifikacija je na bistveno višjem nivoju, kot jo poznamo pri nas. Kot primer navajamo opravljanje tesarskih del (postavljanje ostrešij in drugih lesenih konstrukcij), kjer mora imeti oseba najmanj eno leto in pol delovne dobe na vodilnem položaju in končano višjo strokovno šolo. Na področju graditve objektov (gradbeništvo) mora imeti oseba, ki je nosilec dejavnosti, najmanj štiri leta delovne dobe, od tega najmanj dve leti kot vodja gradbišča in končano višjo strokovno šolo. Pri opravljanju frizerske dejavnosti pa mora imeti oseba mojstrski izpit; ta obrtna dejavnost se tretira kot rokodelska dejavnost in za vse te dejavnosti je potrebno izpolnjevati pogoj, t.j. mojstrski izpit. Vsa podjetja, ki opravljajo obrtno dejavnost, morajo ne glede na statusno obliko poleg korporacijske registracije pridobiti še obrtno dovoljenje.

Glede na navedeno predlagamo, da se pri ponovnem odpiranju deregulacije vstopa v obrtno dejavnost in deregulacije poklicev temeljito proučijo tako morebitne negativne kakor pozitivne posledice spremenjene ureditve.

62. Postopki za pridobitev dovoljenja za graditev in graditev objektov

zvajanje gradbene in prostorske zakonodaje, ki obravnava umeščanje objektov v prostor je v večini držav dolgotrajno in posledično drago, zato veliko podjetij opusti svojo idejo za investicijo. Niso nove ugotovitve, da so tovrstne ovire za domače in tuje vlagatelje lahko celo še bolj moteče kot davčni predpisi.

Težave s pridobivanjem soglasij in časovna zamudnost se pojavljajo predvsem pri postopkih priprave in sprejemanja prostorskih aktov, postopkih pridobivanja gradbenih dovoljenj in postopkih pridobivanja okoljevarstvenih dovoljenj in soglasij. Moteči so tudi nerealno visoki prispevki za spreminjanje namembnosti kmetijskih zemljišč. Nosilci urejanja prostora se pogostokrat ne držijo določenih rokov za izdajo smernic in mnenj. Tako postopek razpade v vrsto parcialnih postopkov, v katerih nastopajo posamezni soglasodajalci, ki nimajo vedno jasno predpisanih meril za odločanje o soglasju.

Kljub spremembam Zakona o prostorskem načrtovanju še vedno precej občin ni sprejelo svojih prostorskih načrtov (OPN). Še vedno so v veljavi stari akti, ki so v večini primerov nepopolni in zastareli. Poleg vsebinskih nepopolnosti projektantom povzročajo težave tudi neenotni prostorski informacijski sistemi po občinah. Nujno so potrebni OPN vseh občin in uvedba že pričetega projekta »prostorskega informacijskega sistema« (PIS) za celotno državo. Veliko oviro predstavlja tudi dejstvo, da večina občin še nima izdelanih poplavnih kart, posledično občine niso mogle sprejeti svojih OPN. Prav tako v postopku umeščanja objektov v prostor vpliva negativno delitev resorjev prostora in okolja na različna ministrstva.

S spremembami Zakona o graditvi objektov v letu 2012, je res bila odpravljena obvezna pridobitev projektnih pogojev in skrajšani roki za izdajo soglasij. Žal navedene spremembe v praksi niso prinesle pričakovanega učinka. Pridobivanje projektnih pogojev za priklop na infrastrukturo je še vedno v večini primerov nujno potrebno in dolgotrajno, saj brez teh podatkov gradnja ni mogoča oziroma po končani gradnji upravljalec infrastrukture lahko ne bi dovolil priklopa. Menimo tudi, da okoljevarstveno soglasje ne zapade pod novo ureditev, saj je potreben predhodni postopek presoje vplivov na okolje.

Še vedno so nedorečeni postopki pridobivanja okoljevarstvenih in naravovarstvenih soglasij, okoljevarstvenih dovoljenj (OVD) in presoje vplivov na okolje (PVO).

Sam postopek po vložitvi zahteve za izdajo gradbenega dovoljenja se v upravnih enotah večinoma izvaja v zakonsko določenih rokih, problem pa je pridobivanje številnih soglasij pred vložitvijo. Vloga za gradbeno dovoljenje ne vsebuje le informacij, potrebnih za odločitev o tem, ali je poseg v prostor skladen s prostorskimi akti, temveč tudi obsežno tehnično dokumentacijo, pri kateri upravne enote večinoma ugotavljajo le, ali vsebuje vse obvezne sestavine, ne morejo pa preverjati njene vsebine. Zaradi kompleksnosti in nejasnosti postopkov so vloge velikokrat nepopolne, postopki pa se zato podaljšujejo v nedogled.

Največ časa pri pridobivanju gradbenega dovoljenja sicer terja pridobivanje projektnih pogojev in soglasij v fazi projektiranja. Po vložitvi zahteve za izdajo gradbenega dovoljenja pa je najbolj problematično večkratno zahtevanje dopolnitve vloge s strani upravnega organa. Zato predlagamo, da sme referent na upravni enoti, oziroma za objekte državnega pomena pristojno ministrstvo, zahtevati dopolnitev vloge za izdajo gradbenega dovoljenja samo enkrat. Po dopolnitvi investitorja, sme referent zahtevati samo še morebitno dopolnitev te dopolnitve, ne more pa zahtevati vsebinsko

novih dopolnitev. S tem bi bistveno skrajšali čas, saj bi moral upravni organ takoj pregledati celotno vlogo in bi lahko investitor sočasno dopolnjeval vse morebitne zahteve po dopolnitvah

Uveljaviti je potrebno postopke poenostavitve, če to ni možno pa je treba poskrbeti za jasna navodila in smernice tako investitorjem oziroma vlagateljem vlog kot tudi upravnim organom, ki izdajajo dovoljenja oziroma soglasja. Ne glede na zakonodajo je treba poenostaviti tudi postopke z vidika obrazcev in vlog.

Potrebno je vpeljati informatizacijo postopkov in vzpostaviti elektronski sistem izmenjave podatkov v postopkih priprave projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja, uvesti centralno zbirko upravnih aktov, izboljšati preglednost in nedvoumnost sprejetih prostorskih aktov, tako da bodo postopki lahko enostavnejši in bistveno krajši.

Vzpostaviti je potrebno osnovo prostorske infrastrukture, kar pomeni jasno določitev oziroma ločitev pristojnosti med organi, poenostavitev in informatizacijo procesov, celovito evidentiranje in vodenje ustreznih prostorskih in nepremičninskih evidenc ter osveščanje in usposabljanje različnih akterjev, ki kakorkoli nastopajo v teh procesih.

Rezultati gradnje so v veliki meri odvisni tudi od kakovosti obdelave projektne dokumentacije. Izvajalci pogosto dobijo nepopolne projekte in še te velikokrat prepozno. Edina dokumentacija, ki je obvezna in tudi vsakokrat pregledana je projekt za gradbeno dovoljenje (PGD) v postopku pridobivanja gradbenega dovoljenja. Čeprav je zakonsko obvezen tudi projekt za izvedbo (PZI), ga investitor (predvsem pri gradnji enostanovanjskih objektov) ne zagotovi. Kadar pa investitor zagotovi PZI, je leta velikokrat pomanjkljivo izdelan, manjkajo armaturni načrti, popisi del ipd. PZI namreč ni podvržen nobeni kontroli v upravnem postopku, ampak le naključnemu nadzoru gradbene inšpekcije.

Vzpostaviti je potrebno logično in strokovno utemeljeno porazdelitev odgovornosti med vse udeležence pri gradnji. V dosedanjih zakonskih rešitvah je bil vedno izvajalec tisti, ki je prevzel odgovornost ali vsaj soodgovornost tudi za napake drugih udeležencev pri graditvi, ali pa je bil odgovoren za opozarjanje oziroma iskanje teh napak. Po končani gradnji da garancijo za zgrajeni objekt in solidnost gradnje praviloma izvajalec del (Obligacijski zakonik, 662. člen; nadzornik pri tem ni vključen), ki pa v procesu gradnje velikokrat ne more vplivati na odločitve drugih udeležencev pri graditvi in njihove posledice. Razmisliti bi bilo potrebno o tem, da vsak udeleženec pri graditvi da enako obvezujoče garancije za svoje delo in storitve.

Nujno je potrebna ustrezna ureditev gradnje v lastni režiji, ki je v zadnjem času predvsem zaslomba za delo na črno. Predlagamo, da se gradnja v lastni režiji ukine. V primeru, da bo gradnja v lastni režiji v novi zakonodaji ostala kot možnost graditve objektov, je nujno potrebno določiti realne velikosti objektov (npr. 100 m² uporabne površine), ki jih posamezniki lahko gradijo sami, za resnično svoje lastne potrebe v smislu reševanja stanovanjskega problema ali zagotavljanja eksistence na manjših kmetijah (ne za trg, proizvodnjo ali nadstandard). Če mora gradnja v lastni režiji zaradi politične volje obstajati (takšna je bila večkratna obrazložitev glede tega v preteklosti v Državnem zboru RS), čeprav so glede tega tudi resni strokovni pomisleki v smislu izpolnjevanja osnovnih zahtev za gradbene objekte, potem naj jo samograditelj resnično izvaja sam, ne pa s sodelovanjem različnih sorodstvenih in sosedskih povezav, za katerimi se praviloma skrivajo izvajalci del na črno. Za segmente gradnje, ki jih samograditelj ne izvaja sam, naj veljajo enaka pravila kot pri ostalih gradnjah. V vsakem primeru

gradnje v lastni režiji naj bo zagotovljen ustrezen projekt za izvedbo, strokovni nadzor, koordinacija za varnost in zdravje pri delu in obvezna predhodna registracija – prijava gradnje v lastni režiji pri pristojnem organu (npr. gradbena inšpekcija, DURS, ...). V kolikor tak predlog ne bo sprejet, registrirani izvajalci v pogojih izvedbe niso v enakopravnem položaju s samograditelji (kar se tiče obveznosti spoštovanja zakonov in sankcij).

Na objektih, kjer ni obvezna pridobitev uporabnega dovoljenja ali neke druge ustrezne kontrole ob zaključku gradnje, predlagamo, da se po zaključku gradnje zagotovi možnost kontrole zanesljivosti – bistvenih zahtev objekta in kontrola obračuna gradnje. Kontrola naj se predvidi tako, da investitor od izvajalca gradnje, poleg izjave in dokazil, da je zgrajeni objekt zanesljiv in v skladu z bistvenimi zahtevami, pridobi in najmanj 10 let hrani tudi račune za vsa izvršena dela.

63. Zagotovitev plačila nadomestila za avtorske pravice za vse kolektivne organizacije (SAZAS, ZAMP in IPF) preko skupne položnice

Plačevanje nadomestil za avtorske pravice pri javnem predvajanju avtorskih del vsem kolektivnim organizacijam, ki upravljajo z avtorskimi pravicami (SAZAS, ZAMP, zavod IPF) bi morali zagotoviti preko skupne položnice oziroma preko skupnega računa, saj bi to podjetniku zmanjšalo administrativne ovire in stroške za provizije bankam ter hkrati preprečilo neutemeljeno prihodnje višanje prispevkov tem kolektivnim organizacijam.

To sta potrdila tudi študija, ki jo je izvedla Ekonomska fakulteta v Ljubljani in direktor nizozemske kolektivne organizacije Sena na okrogli mizi (10. aprila 2014), na kateri je predstavil nizozemsko ureditev kot primer dobre prakse.

64. Varnost in zdravje pri delu

Zakonodaja na področju varnosti in zdravja pri delu je za mikro in mala podjetja še vedno preveč zapletena in zahteva več kot predpisuje okvirna direktiva Sveta 89/391/EGS. Očitek Evrope prejšnji zakonski ureditvi je bil, da delodajalci storitve s področja varnosti in zdravja pri delu preveč prepuščajo zunanjim strokovnim službam, medtem ko direktiva določa, da naj bi delodajalec le izjemoma poveril izvajanje teh nalog zunanjim izvajalcem. Delodajalci tako brez predhodno opravljenega strokovnega izpita ali prilagojenega usposabljanja pri sebi ne morejo prevzeti vodenja in zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, čeprav so bila na nivoju EU razvita interaktivna spletna orodja OiRA, ki mikro in malim delodajalcem omogočajo (tudi ob sodelovanju z delavci), da sami pripravijo oceno tveganja, saj je orodje prilagojeno vsem profilom mikro in malih delodajalcev ne glede na njihovo predhodno formalno izobrazbo. V praksi je tako izredno malo delodajalcev, ki bi sami prevzeli vodenje strokovnih nalog s področja varnosti in zdravja pri delu, saj morajo v vsakem primeru opraviti strokovno usposabljanje ali strokovni izpit.

Za zagotavljanje njihove varnosti in zdravja pri delu predlagamo, da se poišče primernejše rešitve in drugačne, specifični njihovega poslovanja bolj primerne, ukrepe. Eno od področij je vsekakor ocenjevanje tveganja. Predlagamo, da delodajalci, ki zaposlujejo manj kot 5 delavcev in opravljajo dejavnosti, kjer ni prisotnih večjih tveganj z vidika varnosti in zdravja pri delu, lahko tudi sami, brez formalnega usposabljanja, s pomočjo raznih spletnih orodij, smernic in primerov dobrih praks ocenjujejo tveganja ter izvajajo ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu.

Nemčija določa, da morajo delodajalci, ki zaposlujejo več kot 10 delavcev, imeti dokumentacijo, odvisno od narave dejavnosti in števila delavcev, ki odseva ocenjeno tveganje, sprejete in izvedene ukrepe in opravljeno revizijo, če ni drugače predpisano.

Italija določa, da lahko mali delodajalci, ki imajo do 10 zaposlenih, namesto ocene tveganja pripravijo izjavo, s katero potrdijo, da so ocenili tveganja in vzpostavili potrebne varnostne ukrepe, razen če nimajo visoke stopnje določenih tveganj.

Predlagamo, da se opredeli in ločeno obravnava kategorijo podjetij,

- ki imajo manj kot 5 zaposlenih in
- opravljajo dejavnosti, kjer ni prisotnih večjih tveganj z vidika varnosti in zdravja pri delu.

Zakon delodajalcem nalaga vrsto obveznosti, ki niso vedno povezane z zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu. To predstavlja zlasti malim delodajalcem kot so obrtniki velike administrativne ovire. Še posebej, ker so predstavniki MDDSZEM obljubljali, da so obveznosti za samozaposlene bistveno manjše. To je samo teoretično zapisano v zakonu, v praksi pa se to ne izvaja. Dogaja se celo, da organ nadzora od samozaposlenih zahteva izpolnjevanje obveznosti, ki jih ZVZD-1 ne zahteva več. Tak je bil primer samozaposlenega avtoserviserja, kateremu je inšpektor za delo predpisal, da opravi preventivni zdravstveni pregled, čeprav zakon tega ne zahteva od samozaposlenih oseb.

VII. SPODBUDNO POSLOVNO OKOLJE IN DOSTOP DO VIROV FINANCIRANJA

65. Vključitev obrtno-podjetniškega zborničnega sistema med pomembne institucije podpornega podjetniškega okolja

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije skupaj z 62 območnimi obrtno-podjetniškimi zbornicami predstavlja mrežo, ki v lokalnem okolju že desetletja opravlja številne naloge iz področja podpore podjetij (informiranje, svetovanje, izobraževanje, združevanje), zagotavlja ustrezno infrastrukturo ter strokovni kader. Že od nastanka točk e-VEM se je zbornični sistem s svojimi 63 vstopnimi točkami priključil e-VEM mreži in delo opravlja kvalitetno, kar dokazuje statistika opravljenih postopkov in svetovanj na vstopnih točkah.

Zahtevamo, da se zbornični mreži nameni večja veljava v vseh zakonih in dokumentih, ki opredeljujejo podporno okolje za podjetništvo. Pri napovedani reorganizaciji izvajalskih institucij z namenom izboljšanja njihovega delovanja in podpornih storitev, povečanja učinkovitosti ter odpravljanja podvajanja pri izvajanju ukrepov zahtevamo, da država izkoristi že obstoječo mrežo ter ji da večjo težo.

Zahtevamo, da preko bodočih javnih razpisov za financiranje izvajanja celovitih podpornih storitev v okviru vstopnih točk VEM na lokalnem nivoju, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo določi kriterije za izbor na javnih razpisih tako, da bodo čim bolj objektivni in bodo zasledovali kvaliteto v smislu diverzifikacije svetovalnih storitev in kvantiteto opravljanja storitev v preteklih letih (npr. število opravljenih e-VEM postopkov v preteklem letu, število izvedenih delavnic in izobraževanj za podjetja v preteklem letu, število svetovanj za podjetja v preteklem letu, število pobud za spremembo poslovne zakonodaje v preteklem letu, število podjetij, ki so bila deležna pomoči pri vstopu na tuje trge v preteklem letu, število aktivnosti, s katerimi se je podjetjem pomagalo pri skupnih sejmskih nastopih itd).

Pri napovedani reorganizaciji izvajalskih institucij na področju storitev točk VEM želimo sodelovati in soustvarjati načrt reorganizacije že od samega začetka in ne le na koncu podati pripombe na predlagan načrt. Menimo, da obrtno-podjetniška zbornična mreža, ki na lokalnem in nacionalnem nivoju deluje že desetletja, s svojimi izkušnjami, kompetencami in direktnim dostopom do podjetij predstavlja dovolj pomemben sistem, da se ga vključi v nastajanje nove organiziranosti podpornega okolja.

66. Opravljanje obrtne dejavnosti brez obrtnega dovoljenja

OZS ugotavlja, da je veliko število subjektov registriranih v Poslovnem registru Republike Slovenije za opravljanje obrtne dejavnosti iz 3. člena Uredbe o obrtnih dejavnostih (Uradni list RS, št. 63/2013), za katere niso pridobili obrtnega dovoljenja. Predlagamo, da se zanje odredi ustrezen inšpekcijski nadzor, saj na trgu predstavljajo nelegalno konkurenco vsem tistim, ki izpolnjujejo predpisane pogoje za opravljanje določenih obrtnih dejavnosti.

Prav tako predlagamo, da morajo vse javne institucije, ki razpisujejo javne razpise, na katere se prijavljajo gospodarski subjekti, v razpisne pogoje vključiti tudi pogoj, da mora mikro ali malo podjetje, ki se prijavlja na razpis za opravljanje določenih storitev (ali proizvodnjo), ki so predmet razpisa, poleg pogoja, da ima pridobitno dejavnost, ki je predmet razpisa registrirano na AJPES, obvezno izpolnjevati tudi druge pogoje, če so ti predpisani – imeti obrtno dovoljenje, če je dejavnost, ki je predmet razpisa, obrtna dejavnost iz 3. člena Uredbe o obrtnih dejavnostih.

67. Vsak gospodarski subjekt član ene izmed reprezentativnih zbornic

Vsak gospodarski subjekt naj bo član ene od reprezentativnih zbornic, odločitev, v kateri bo član, pa naj bo prostovoljna.

V neenakopraven položaj so postavljeni tisti gospodarski subjekti, ki bodo prostovoljno člani zbornic in bodo s svojimi prispevki omogočili, da bodo zbornice nasproti oblasti izborile ugodnosti nasproti tistim, ki ne bodo člani in ne bodo ničesar prispevali, bodo pa nesporno koristili na ta način izборjene ugodnosti.

68. Dostop do ugodnih virov financiranja za mikro in mala podjetja

Predlagamo, da se določen del javnih razpisov nameni izključno mikro podjetjem in se hkrati prilagodi postopke prijave ter kriterije za prijavo na razpis izključno mikro podjetjem. Preveč javnih razpisov je hkrati namenjenih srednje velikim podjetjem in mikro podjetjem. Ti dve skupini podjetij med seboj nista primerljivi in so s tem srednje velika podjetja v prednosti.

Pri vseh programih, ki nudijo možnost dostopa do virov financiranja tudi mikro podjetjem, je potrebno tej ciljni skupini dodatno olajšati administrativne postopke prijave.

69. Finančne spodbude cestnim prevoznikom za varčno, varno in ekološko delo v cestnem prevozništvu

Slovenski cestni prevozniki pričakujejo od države, da jim nameni določena finančna sredstva ali druge spodbude, ki jim bodo zagotavljale večjo konkurenčnost.

Da bi se ta panoga lahko razvijala in posodabljala predlagamo, da država zagotovi finančna sredstva in jih v javnih razpisih nameni cestnim prevoznikom, za sofinanciranje nove tehnološke opreme na področju informacijske tehnologije, priklonih vozil, opreme za sledenje vozilom, varčnih pnevmatik in podobno.

Prav tako je potrebno nameniti del sredstev za redno usposabljanje poklicnih voznikov, ki opravijo praktično usposabljanje varčne vožnje. Glede na to, da ni mogoče več subvencionirati ekoloških vozil z motorji Euro 6 predlagamo, da se prevoznikom, ki bi vgradili sisteme za pogon na plin v svoja gospodarska vozila, ta strošek povrne.

70. Zagotovitev prostega dostopa in prevoda standardov, ki so podlaga za izvajanje predpisov

Za nemoteno delovanje evropskega notranjega trga na področju prostega pretoka blaga in storitev je standardizacija ključnega pomena, saj zakonodajalci kot podlago za dodatno določitev tehničnih zahtev za izdelke uporabljajo standarde. Čeprav je uporaba standardov v predpisih dana kot možnost najenostavnejšega načina dokazovanja skladnosti izdelkov, pa malim in srednje velikim podjetjem predstavlja velik strokovni in administrativni problem ter strošek.

Zlasti direktive Novega pristopa so povečale število novih standardov za ugotavljanje skladnosti tehnično zahtevnejših izdelkov in posledično tudi vpliv certifikacijskih organov in organov za ugotavljanje skladnosti. Standardi so dokumenti, napisani v tehničnem jeziku, pogosto so zelo dolgi

in kompleksni ter se mnogokrat sklicujejo na veliko število dodatnih referenčnih standardov. Velika podjetja se lažje spopadajo s kompleksnostjo in uporabo zapletenih zahtev standardov, mikro, malim in srednje velikim podjetjem pa zagotavljanje prevodov in razumevanje zahtev predstavlja dodatno oviro in stroške. Zaradi specifičnega izrazja je potreben specializiran prevajalec, ki si ga podjetje izbira samo, čeprav bi pričakovali, da bo slovenske prevode hkrati ob sprejemu slovenskih standardov zagotovil nacionalni organ za standarde (SIST).

Poenostavitev uporabe standardov je med prioritetskimi nalogami tudi na evropskem nivoju. Evropska komisija je pripravljavcem zakonodajnih aktov in standardov naložila upoštevanje Akta za mala podjetja in Strategije EU 2020 na področju trajnostne rasti, izboljšanja poslovnega okolja, zlasti za mala in srednja podjetja, zato so usmerjeni v ista prizadevanja: oblikovati »pametne« predpise, poenostaviti standarde, omogočiti enostavnejšo uporabo in v večji meri v postopek nastajanja in sprejemanja vključiti organizacije, ki zastopajo mala podjetja, in uporabnike ter okoljske in socialne institucije.

Raziskava Evropske komisije (generalni direktorat za podjetništvo in industrijo) je pokazala, da prav v vseh državah, kjer so angleški, nemški ali francoski jezik neuradni jeziki, prihaja do težav z razumevanjem dokumentov, predvsem zaradi terminološko zahtevnega strokovnega tujega jezika, kar lahko bistveno oteži razumevanje načinov izpolnjevanja zakonodajnih zahtev. Samodejnega prevajanja v nacionalni jezik, sočasnega s privzemom standardov v nacionalno standardizacijo, v nobeni od posameznih držav ni.

Pobude za širše uresničevanje prioritete enostavnejše uporabe standardov v drugih državah članicah in nekaterih nečlanicah so zelo različne. Zaradi približevanja standardizacije podjetjem v 32 sodelujočih državah se izvaja skupno preko 400 ukrepov za izboljšanje. Nobenih prizadevanj v tej smeri niso navedle 4 države (Belgija, Liechtenstein, Estonija, Grčija), v vseh ostalih pa se trudijo na svoj način in s svojimi ukrepi poenostaviti dostop, razumevanje, uporabo in tolmačenje standardov.

Za ureditev problematike malih in srednje velikih podjetij na tem področju predlagamo, da se:

- za lažje uresničevanje zahtev notranjega trga in upoštevanja sistema evropske standardizacije zagotovi sistemsko prevajanje najbolj pogosto uporabljenih, predvsem harmoniziranih standardov v nacionalni jezik, sredstva priprave in prevodov pa zagotovi iz državnega ali evropskega proračuna;
- za boljše razumevanje zahtev standardov poleg nacionalne kontaktne točke ustanovi več regijskih svetovalnih točk za informiranje in svetovanje ter sestavi javni register usposobljenih svetovalcev (morda članov tehničnih odborov), ki bi tolmačili vsebino standardov ter dajali strokovna navodila za njihovo uporabo;
- najde možnost za znižanje cen in povečanje dostopnosti standardov, na primer preko spletnih strani nacionalnega organa za standarde, zlasti če se ti sklicujejo na njihovo obvezno uporabo.

VIII. VARSTVO OKOLJA

Slovenija ima področje varstva okolja in ravnanja z odpadki pretirano regulirano, v prenekaterih primerih zahteva več kot opredeljujejo direktive in zakonodaja EU. Tak primer je obveznost pridobivanja okoljevarstvenega dovoljenja za primere predelave nenevarnih lastnih odpadkov, čeprav Direktiva o odpadkih državam omogoča, da za tovrstne primere predpišejo samo vpis v seznam obdelovalcev lastnih nenevarnih odpadkov. Zato predlagamo, da se v 20. členu Zakona o varstvu okolja opredeli možnost registracije predelovalcev lastnih nenevarnih odpadkov. Na ta način bomo tudi lažje sledili ciljem direktive o odpadkih, da postanemo družba recikliranja.

Predlagamo tudi poenostavitve postopkov, na primer če se predeluje - reciklira nenevarne odpadke, ki postanejo surovina za ponovno uporabo, to niso več odpadki – ne glede na to, ali so to lastni ali tuji odpadki. Če se že pred fazo predelave ve, da bo odpadek postal surovina, bi se moralo spremeniti naziv – odpadek bi moral imeti oznako, da je za predelavo (sekundarna surovina). Dejansko bi moral „odpadek“ imeti naziv samo tisti odpadek, ki gre na kakršnokoli uničenje in samo to bi se moralo voditi v evidencah kot odpadek.

Čeprav je plastika material, ki se ga lahko popolnoma reciklira, se trenutno po dostopnih podatkih reciklira le majhen delež plastičnih odpadkov. Boljše recikliranje bi prispevalo k ciljem Časovnega okvira za Evropo, gospodarno z viri, sprejetega leta 2011, in pripomoglo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov ter uvoza surovin in fosilnih goriv. Ustrezno oblikovani ukrepi za recikliranje plastike pa lahko tudi izboljšajo konkurenčnost ter ustvarijo nove gospodarske dejavnosti in delovna mesta (Zelena knjiga o evropski strategiji za plastične odpadke v okolju). Zato predlagamo, da se zakonodaja o odpadkih ustrezno spremeni, da dolgi in zahtevni postopki pridobivanja dovoljenj za predelavo in recikliranje ne bodo ovira, temveč bodo spodbujali podjetja, da bodo ta v čim večji meri opravljala dejavnost predelave odpadkov in vračala materiale nazaj v uporabo in ne na odlagališča.

71. Uredba o predelavi nenevarnih odpadkov v trdo gorivo

V omenjeni uredbi so pre nizko postavljene mejne vrednosti nevarnih snovi v lesu, ki se uporablja kot gorivo in jih je v praksi izredno težko dosežati. Lesni ostanki se predvsem zaradi previsokih vsebnosti klora ne smejo uporabljati kot gorivo v malih kurilnih napravah, temveč jih je potrebno proti plačilu oddati podjetjem, ki imajo dovoljenja za obdelavo odpadkov. Energijo za ogrevanje pa je potrebno drago kupovati, kar postavlja slovenske lesarje v izrazito nekonkurenčen položaj v primerjavi z ostalimi evropskimi državami. Predpisana vsebnost nevarnih snovi v neonesnaženem odpadnem lesu je postavljena nerealno nizko, saj se je na podlagi številnih analiz ugotovilo, da ima celo naraven neonesnažen les presežene mejne vrednosti klora, po nekaterih podatkih celo za petkratni faktor.

Prav tako je potrebno v uredbi odpraviti neustrezno uvrstitev lesnih ostankov in lesne biomase med odpadke, kot je to urejeno v sosednji Avstriji in tudi Nemčiji, kjer se lesni ostanki ne tretirajo kot odpadek. Predlagamo, da se v uredbi na novo opredeli kriterije za obdelan neonesnažen les prve kategorije, ki se lahko kuri v malih kurilnih napravah in se dovoli uporabo tudi drugih lesnih ostankov, v kolikor niso obdelani s halogeniranimi organskimi spojinami.

Po kurjenju lesnih ostankov pa še ni konec obveznosti za zavezanca, saj je potrebno zagotoviti tudi pravilno ravnanje z odpadnim pepelom, ki ostane po kurjenju skladno z zahtevami Uredbe o odlaganju odpadkov. Imetniki se tudi na področju odlaganja pepela soočajo s problemi, saj izdelane ocene velikokrat kažejo na neprimernost odlaganja odpadkov, predvsem zaradi prevelike topnosti in alkalnosti pepela, odlagališča pa tovrstne odpadke lahko zavrnejo in jih ne odložijo. Pepel bi lahko uporabljali za gnojenje in kondicioniranje kislil zemljišč, pri čemer pa bi se morali nujno poenostaviti postopki za pridobitev dovoljenja za uporabo pepela kot gnojilo.

72. Uredba o odpadkih

Predlagamo, da se z namenom zmanjševanja administrativnih ovir v Uredbi o odpadkih ponovno uvede možnost vnašanja podatkov na posamezni evidenčni list za več pošiljk odpadkov, ki so oddani istemu prevzemniku v enem dnevu ali največ v 30 dneh ter da se kot veljavna evidenca o nastajanju odpadkov upošteva tudi evidenčni list o oddaji odpadkov. Malim podjetjem in samozaposlenim osebam, pri katerih pri opravljanju njihove dejavnosti nastaja več vrst odpadkov v majhnih količinah, predstavljajo evidence veliko administrativno obremenitev, saj nimajo kadra, ki bi se ukvarjal samo s področjem okolja.

Države članice Evropske unije so v skladu z načeli Akta za mala podjetja pri pripravi predpisov dolžne upoštevati načelo »najprej pomisli na male« in s spremembo uredbe bi pripomogli tudi k zmanjšanju administrativnih bremen.

Načrt gospodarjenja z odpadki - predlagamo, da se črta obveznost letnega pregleda načrta, v kolikor ni potrebno vnesti popravkov ali dopolnitev, pregled in dopolnitve naj se izvede le kadar je to potrebno.

Predlagamo manj administrativnih ovir za zavezance na področju o poročanja o odpadkih. Ko so podatki vneseni v sistem IS, naj se poročila avtomatsko generirajo. Pristojni organ naj za svoje potrebe sam pridobi podatke iz teh poročil, tako da letno poročanje ne bo več potrebno. IS sistem naj se nadgradi tako, da bo omogočal shranjevanje evidenčnih listov za obdobje 5 koledarskih let.

73. Uredba o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo

Ugotavljamo, da sistem podaljšane odgovornosti pri ravnanju z odpadno embalažo v praksi izredno slabo deluje, zlasti pri manjših končnih uporabnikih, pri katerih se pravilno izpraznjena in ločeno zbrana odpadna embalaža iz dejavnosti kopiči, dobavitelji pa se izogibajo odgovornosti in prevzem embalaže pogojujejo proti plačilu izredno visokih stroškov prevoza. Predlagamo, da ministrstvo za okolje pristopi k sistemskim rešitvam te problematike.

74. Okoljske dajatve

Predlagamo, da se temeljito pregleda vse predpise, ki določajo obveznost plačila okoljskih dajatev in poišče možnost drugega instrumenta namesto dajatev. Večina zbranih sredstev ni porabljena namensko, ampak je prihodek v proračunu RS. Praksa tudi kaže, da je področje okoljskih dajatev izredno veliko administrativno breme zlasti za mala in mikro podjetja, saj morajo podjetja za posamezne proizvode podvržene sistemu okoljskih dajatev v različnih terminih obračunavati dajatve (npr. mesečno, na tri mesece, na pol leta, ...), za podporo pri vodenju evidenc o blagu prvič danem na trg v Republiki Sloveniji pa so, ne glede na količine, prisiljeni kupovati drage računalniške programe, ker je ročno vodenje evidenc prezahtevno.

Predlagamo tudi, da se zniža nerazumno visoke okoljske dajatve za embalažo iz polimerov iz vinil kloridov in/ali drugih halogeniranih olefinov. Sedanja ureditev prekomerno bremeni slovensko gospodarstvo in konkurenčno sposobnost proizvajalcev tovrstne embalaže, ki se že nekaj let soočajo z velikimi težavami zaradi zaostrenih in spremenjenih gospodarskih razmer v Sloveniji in v mednarodnem okolju.

75. Določiti letno dajatev na lastništvo vozila in sočasno ukiniti izjavo o lokaciji vozila

Predlog OZS nalaga lastnikom vozil odgovorno ravnanje z vozilom in zavedanje odgovornosti lastništva vozila, tudi če vozilo nima več uporabne vrednosti (je izrabljeno). Določitev letne dajatve lastniku vozila odgovornost ravnanja z vozilom prenaša na lastnika do trenutka, ko le-ta predloži dokazilo, da je vozilo oddal v razgradnjo in tako pridobil potrdilo o razgradnji ali pa je prodal v tujino, kar onemogoča ponovno registracijo v Republiki Sloveniji.

Problematika ravnanja z izrabljenimi motornimi vozili – predlog za uvedbo finančnih instrumentov za zagotovitev razgradnje večjega števila izrabljenih vozil - temelji na več dejstvih:

- v Sloveniji je vozilo pristojnost Ministrstva za infrastrukturo in prostor. Vendar to ministrstvo skrbi za vozila le, dokler so registrirana. Če se vozilo ne registrira, se lahko poda izjava o lokaciji vozila. Od tu dalje se pristojnost za vozilo izgubi. Le, če lastnik odda vozilo v postopek razgradnje, pa to izrabljeno vozilo postane pristojnost Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Neregistrirana vozila predstavljajo velik potencial za prekomerno obremenjevanje okolja. Poleg tega se taka nedoslednost in nepovezanost kaže tudi v podatkovni bazi enega in drugega ministrstva, ki se močno razlikujeta.
- Od aprila 2004 do konca 2013 je bilo razgrajeno skupaj le 72.590 izrabljenih vozil (leta 2004 11.267, leta 2005 4.705, leta 2006 9.418, leta 2007 8.409, leta 2008 6.780, leta 2009 7.043, leta 2010 6.807, leta 2011 6.598, leta 2012 5.447 in leta 2013 6.116 vozi). Zadnje ocene kažejo na to, da v Sloveniji nastaja najmanj okrog 40.000 izrabljenih vozil letno. Število razgrajenih izrabljenih vozil od teh ocen bistveno odstopa. Razlika med razgrajenimi vozili in to oceno nakazuje, da grede vsa ta vozila mimo sistema razgradnje (nelegalni »avtoodpadi« in posamezniki).
- Med inšpekcijskimi in drugimi aktivnostmi, ki so bile izvedene v preteklih letih, se je ugotovilo, da je glavni razlog za majhen zajem izrabljenih vozil zloraba instrumenta izjave o lokaciji vozila - z njim se objavlja iz prometa vozila, ki jih kasneje zadnji lastniki oddajo v nelegalno razgradnjo. Glede na veliko število izjav o lokaciji vozila, ki se v Sloveniji izdajo (okoli 150.000 na leto oz. okoli 480.000 izjav je trenutno aktivnih) je nemogoče učinkovito izvajati nadzor nad vozili, ki so na ta način objavljena iz prometa, oziroma bi bili za ta nadzor potrebni nesorazmerno veliki vložki Inšpektorata RS za okolje in prostor, kar pa se ne zdi smiselno.
- Zajem takih vozil v razgradnjo bi pomenilo tudi cca. 2.500 novih delovnih mest zgolj v panogi zbiranja in recikliranja vozil ter ponovne uporabe rabljenih delov vozil.
- Računsko sodišče Republike Slovenije je v okviru revizije izvajanja gospodarske javne službe ravnanja z izrabljenimi vozili pristojnemu ministrstvu priporočilo uvedbo ustreznih finančnih instrumentov, da se prepreči zloraba in zagotovi zajem večjega števila izrabljenih vozil v sistem razgradnje.

- Prepričani smo, da bi bila učinkovita rešitev le sprememba sistema v »samonadzornega«, z uvedbo dajatve, ki bi jo plačevali lastniki vozil, ne glede na to ali so vozila v prometu (registrirana) ali ne. Če bi prenehanje lastništva vezali na kupoprodajno pogodbo z novim lastnikom ali na predložitev potrdila o uničenju vozila, bi tak sistem stimuliral zadnje lastnike vozil (izrabljenih vozil), da bi ga legalno predali v razgradnjo, saj bi s tem prenehala letna obveznost plačevanja predlagane dajatve. Taka rešitev bi bila tudi v smislu zmanjševanja administrativnih ovir in bi poenostavila upravne postopke, saj bi bilo tako smiselno ukiniti izjave o lokaciji vozila. Takšno dajatev bi bilo moč zagovarjati tudi z vidika varstva okolja kot okoljsko dajatev zaradi (potencialne) uporabe vozil. Menimo, da bi jo bilo možno in najbolj smiselno integrirati v okviru obstoječega Zakona o letni dajatvi za uporabo motornih vozil.
- Predlagana rešitev bi bila tudi v skladu z obstoječo prakso v EU. V večini držav članic EU je poleg enkratnega davka ob nakupu vozila, uveljavljena tudi dajatev v obliki t.i. periodičnega davka, ki zagotavlja izpolnjevanje določenih predpisanih obveznosti lastnika vozila.

Zaradi vsega navedenega zahtevamo uvedbo letne dajatve za lastnike motornih vozil in šele takrat oziroma sočasno ukinitve izjave o lokaciji, s ciljem čim prejšnje zagotovitve povečanja zajema izrabljenih vozil v razgradnjo in s tem zmanjšanje obremenitve okolja zaradi nepravilne obdelave izrabljenih motornih vozil in obenem tudi poenostavitve upravnih postopkov.

76. Prijava nepremične opreme, ki vsebuje ozonu škodljive snovi ali fluorirane toplogredne pline

Na podlagi Uredbe o uporabi ozonu škodljivih snovi in fluoriranih toplogrednih plinov mora upravljalec prijaviti ministrstvu, pristojnemu za varstvo okolja, najpozneje tri mesece po začetku obratovanja nepremično opremo, ki obratuje ali je začasno zunaj uporabe in vsebuje 3 kg ali več ozonu škodljivih snovi ali fluoriranih toplogrednih plinov.

Ker se veliko upravljalcev tovrstne opreme tega določila ne drži, v postopek vzdrževanja pa so vključeni vzdrževalci in serviserji tovrstne opreme, ki s tem tudi prevzemajo del odgovornosti, predlagamo, da se popolnejša evidenca nepremične opreme, ki vsebuje ozonu škodljive snovi ali fluorirane toplogredne pline zagotovi z obveznostjo prijave opreme, ki naj jo prevzame prodajalec, saj ima ob prodaji vse podatke o kupcu opreme. S tem bo vzpostavljen osnovni pogoj za pregled nad uporabo tovrstne opreme in dosežen pomemben prispevek k urejanju preverjanja uhajanja in zajemanja ozonu škodljivih snovi in fluoriranih toplogrednih plinov, k urejanju pogojev za vzdrževanje in namestitvev opreme, ki vsebuje ozonu škodljive snovi in fluorirane toplogredne pline, in k urejanju pogojev za predelavo ter odstranjevanje zajetih ozonu škodljivih snovi in fluoriranih toplogrednih plinov. Predlagamo, da se temu ustrezno spremeni Uredba o uporabi ozonu škodljivih snovi in fluoriranih toplogrednih plinov.

77. Odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest

Na področju gradbeništva se predvsem pri sanacijah in rušitvenih delih pogosto srečujemo s trdno vezanimi azbestnimi odpadki, kamor štejejo gradbeni materiali iz azbestcementsa, kot so ravne ali valovite strešne plošče velikega formata, fasadne in strešne plošče malega formata, uporabni izdelki, kot so posode za rastline, pepelniki, korita za rože in podobno, ter različne vrste cevi iz azbestcementsa. Za preprečevanje oziroma zmanjševanje emisij azbestnih vlaken v okolje so predpisani obvezni postopki pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah, kadar se odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest. Poleg pravilnega načina odstranjevanja

gradbenih materialov iz azbestcementsa je predvsem pomembno, da se azbestne odpadke odlaga samo na za to predvidenih odlagališčih.

Za ustrezno odlaganje azbestnih odpadkov je odgovoren investitor, ki mora od upravljavca odlagališča za prevzete azbestne odpadke pridobiti potrjen evidenčni list o ravnanju z odpadki. Navedeni evidenčni list je dokazilo o ustrezni oddaji azbestnih odpadkov na odlagališče. Če azbestne odpadke odda na odlagališče izvajalec gradbenih del, se mora potrjeni evidenčni list glasiti na investitorja. Investitor lahko pridobi potrjen evidenčni list o oddaji azbestnih odpadkov v odlaganje tudi od izvajalca gradbenih del, če ima ta dovoljenje za zbiranje gradbenih odpadkov.

Odlaganje azbestnih kritin in materiala, ki vsebuje azbest, na uradno odlagališče je velik finančni zalogaj za posameznike, lastnike zasebnih hiš in podjetnike pa tudi različne ustanove, zato ti nevarni odpadki vse prevečkrat zaradi slabe ozaveščenosti pristanejo na črnih odlagališčih.

Predlagamo, da bi bilo odlaganje gradbenih odpadkov, ki vsebujejo azbest (odslužena strešna kritina iz azbestcementsa in drugi podobni gradbeni materiali), v Republiki Sloveniji brezplačno. Cilj zagotavljanja brezplačnega odlaganja azbestnih odpadkov je skrb za zdravo okolje, s spodbujanjem zamenjave azbestnocementnih materialov z okolju in zdravju prijaznejšimi materiali.

Upravičenci brezplačnega odlaganja naj bodo investitorji obnove ali odstranitve stanovanjskih, gospodarskih ali poslovnih objektov. Upravičenci naj bodo tudi osebe, ki azbestne odpadke, nastale pri obnovah in odstranitvah objektov, začasno hranijo na svojem zemljišču in le-te, ustrezno zaščitene, pripeljejo na odlagališče.

Prav tako predlagamo, da bi bilo odstranjevanje in prevoz do ustreznih odlagališč za gradbene odpadke, ki vsebujejo azbest, znatno subvencionirano.

Predlagamo, da se v Uredbi o pogojih, pod katerimi se lahko pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest, ukine meja pod katero za odstranjevanje azbestnih odpadkov ni potrebno pridobiti okoljevarstvenega dovoljenja.

Država naj poskrbi za ustrezno informiranje in ozaveščanje prebivalstva, saj je v Sloveniji še ogromno streh pokritih s kritinami, ki vsebujejo nevarne azbestne vsebine in jih bo potrebno v sorazmerno kratkem času nadomestiti.

IX. POMEN POKLICNEGA IN STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA

78. Sodelovanje pri postopni vzpostavitvi socialnega partnerstva na terciarnem nivoju izobraževanja

Socialno partnerstvo je vzpostavljeno in deluje na nivoju srednjega poklicnega, srednjega strokovnega in višjega strokovnega izobraževanja, medtem ko delodajalci in njihove organizacije še nimajo sistemsko urejenega socialno partnerskega sodelovanja na terciarnem nivoju izobraževanja, predvsem z visokim šolstvom. Področja sodelovanja so povezana s potrebami po kadrih, ki bodo imeli ustrezna znanja (teoretična in aplikativna), kompetence, ki jih bodo v večjem obsegu, kot sedaj, pridobivali in nadgrajevali v neposrednem stiku z delovnem okoljem, razvojem dejavnosti. Socialno partnersko sodelovanje delodajalske sfere in visokega šolstva bi lahko imelo pozitivne učinke na perečo problematiko zaposlovanja diplomantov visokega šolstva, saj bi se lažje usklajevale potrebe gospodarstva in struktura vpisa, z večjim deležem praktičnega izobraževanja v študijskih programih, omogočilo bi pridobitev ustreznih aplikativnih znanj in kompetenc, olajšalo vstop diplomantom na trg dela.

Delodajalce je potrebno vključiti v prenovu študijskih programov v terciarnem izobraževanju in jih obenem tesneje povezati s kariernimi centri univerz za zagotavljanje vseživljenjske karierne orientacije študentov (učna mesta za praktično izobraževanje, pridobivanje ustreznih kompetenc, kasnejše možnosti zaposlovanja).

79. Sodelovanje pri celovitem sistemskem urejanju normativnih, vsebinskih in finančnih pogojev za morebitno postopno ponovno uvajanje vajeništva v slovenski izobraževalni sistem

V primeru odločitve za dualni sistem oziroma vajeništvo morajo biti delodajalci in OZS vključeni v oblikovanje ustreznih rešitev v novi ali obstoječi zakonodaji (prenovi izobraževalnih programov zaradi povečevanja obsega PUD-a, pogojih za izvedbo vajeništva, ukrepih za vzpodbujanje delodajalcev in vajencev, nadomestilo plače vajencu in/ali plačilo prispevkov...) ter ustreznih ukrepov in sredstev za izvajanje javnih pooblastil zbornic ob prostovoljnem članstvu.

Hkrati je potrebno v sedaj obstoječem sistemu povečati sodelovanje delodajalcev in OZS pri oblikovanju meril nadaljnjih vzpodbud delodajalcem za izvajanje PUD-a (sredstva Javnega sklada za razvoj kadrov in štipendije) in postopni uveljavitvi individualnih učnih pogodb v poklicnem izobraževanju ter ohraniti vzpodbude iz stabilnih virov za individualne učne pogodbe (ključna proračunska sredstva MGRT).

V Partnerskem sporazumu med Slovenijo in EU za obdobje 2014-2020 so predvideni ukrepi in usmeritve v podporo vsebinskemu povezovanju šolstva in delovne sfere v načrtovanju, pripravi in izvajanju izobraževanja. Načrtovani so ukrepi za neposredno vzpodbujanje delodajalcev za prevzem PUD-a, pedagoško andragoško usposobitev mentorjev, OZS pa predlaga postopno sklepanje le individualnih učnih pogodb v izbranih dejavnostih. Pristojna ministrstva morajo v okviru projektov in javnih razpisov iz evropskih sredstev po novem Partnerskem sporazumu nadaljevati z ukrepi vzpodbujanja delodajalcev za sodelovanje v poklicnem izobraževanju v vertikali in pri tem upoštevati stališča in predloge delodajalcev in OZS.

Za sklepanje večjega števila individualnih učnih pogodb so ključnega pomena vzpodbude delodajalcem iz proračunskih sredstev MGRT; ta ukrep zadnja leta daje rezultate in povečuje interes za sodelovanje med delodajalci, zato je z njim potrebno nadaljevati.

80. Promocija obrtnih poklicev

Ena od pomembnih nalog OZS je tudi promocija poklicev na srednjem poklicnem, strokovnem in višjem strokovnem nivoju. OZS je že vrsto let partner državi tudi pri izobraževanju, saj s svojim članstvom sodeluje od priprave izobraževalnih programov (poklicni standardi) preko direktne vključitve v poklicno, strokovno in višje strokovno izobraževanje, do promocije poklicev.

Veliko promocijskih akcij poteka s strani države, vendar včasih premalo usklajeno z gospodarstvom oziroma socialnimi partnerji, zato predlagamo, da se v prihodnje te aktivnosti izvajajo bolj ciljno in predhodno načrtovano ter dolgoročno. Potrebno je zagotoviti stalno, načrtno in sistematično informiranje javnosti in ciljnih skupin, o aktualnih in dolgoročnih potrebah ter perspektivah trga dela, predvsem na nacionalnem in tudi regijskem nivoju.

Zagotoviti je potrebno ustrezno odzivnost strokovnega in poklicnega izobraževalnega sistema na potrebe gospodarstva, trga dela in posameznikov s ciljem zmanjševanja strukturnih neskladij, povečanja podpore razvoju gospodarskih panog ter s tem vplivati na politiko zaposlovanja.

Zavedamo se pomembnosti promocije poklicev, še posebej v času, ko nezaposlenost raste. Ciljno in sistemsko usmerjena sredstva in s tem partnerski nastop pri promociji poklicev bi nedvomno pripomogel k večjemu prepoznavanju in zanimanju mladih za srednje poklicno, strokovno in višje strokovno izobraževanje. Za uspešno izvajanje promocijskih dejavnosti bi morala država oziroma pristojna ministrstva kriti del stroškov, še posebej z vidika prehoda obrtno-podjetniškega zborničnega sistema iz obveznega na prostovoljno članstvo.

81. Zagotovitev sredstev za sofinanciranje izvajanja mojstrskih izpitov

Spremembe obrtne zakonodaje in postopne deregulacije dejavnosti v zadnjem desetletju so vplivale tudi na število prijav za mojstrski izpit, ki ga je mogoče od uvedbe dalje (v letu 2000) opravljati za 52 nazivov. Mojstrski izpit, sicer državni izpit, pomembno javno pooblastilo Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, je sinonim za kakovost in pomemben vir za mentorstvo mladim v praktičnem usposabljanju v poklicnem izobraževanju v vertikali; poleg tega pa kandidatom na izpitni način zagotovi pridobitev srednje strokovne izobrazbe. Mojstrski izpit v Sloveniji je primerljiv z mojstrskimi izpiti v državah članicah EU, ki ta institut poznajo, ga ohranjajo in razvijajo iz podobnih razlogov.

Ob pripravi nacionalnih ogrodij kvalifikacij v državah članicah se je pokazalo, kakšen pomen nekatere članice pripisujejo mojstrom. Mojstri so tudi del baze sodnih izvedencev in cenilcev za obrtno dejavnost. Ob morebitnem ponovnem uvajanju vajištva v Sloveniji (pobudi-Zaveza za vajištvo je pristopila tudi Slovenija), bodo mojstri zagotavljali jedro mentorjev za praktično usposabljanje z delom.

Mojstri so potencial za krepitev podjetništva in podjetniških idej, s svojo dejavnostjo potencial za zaposlovanje drugih in samozaposlovanje. Zato je smiselno, da država iz evropskih sredstev v novi finančni perspektivi, ki jih namenja ukrepom za hitrejšo zaposlovanje mladih (znotraj Aktivne politike zaposlovanja in Jamstva za mlade ter javnih razpisov za zaposlovanje z usposabljanja na delovnem mestu) sofinancira

- izvajanje mojstrskih izpitov Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije (sofinanciranje javnega pooblastila ob prostovoljnem članstvu);
- stroške mojstrskega izpita kandidatom, ki so ga uspešno opravili (sofinanciranje preko primernih javnih razpisov).

X. UKREPI ZA POSAMEZNE DEJAVNOSTI

DOMAČA IN UMETNOSTNA OBRT

82. Problematika domače in umetnostne obrti v Sloveniji

Domače in umetnostne obrti (DUO) predstavljajo v vseh evropskih in tudi neevropskih državah pomemben segment identitete in razpoznavnosti narodov in držav. Da bi se ta segment ohranil in razvijal v donosno gospodarsko panogo, ga je treba z ustreznimi ukrepi in stimulacijami na vseh gospodarskih področjih ustrezno spodbuditi. Trenutno je Slovenija na skoraj vseh področjih tega delovanja še močno na dnu evropske lestvice. Uspeli pa smo vzpostaviti dobro urejen sistem strokovnega vrednotenja oziroma ocenjevanja izdelkov DUO, s katerim so povezane določene ugodnosti pri registraciji te dejavnosti in označevanje kvalitetnih izdelkov z nalepko, ki nosi številko izdanega certifikata strokovne komisije. Zaradi temeljitosti in strokovnosti meril so se za naš sistem zanimali tudi v številnih evropskih državah (Franciji, Italiji, na Slovaškem in Hrvaškem).

Pri Obrtno-podjetniški zbornici Slovenije (OZS) deluje na podlagi javnega pooblastila strokovna komisija za vrednotenje izdelkov domače in umetnostne obrti, ki jo sestavljajo zunanji strokovni sodelavci zbornice. Z ustanovitvijo komisije v 80-ih letih je prvič prišlo do sistematičnega strokovnega dela na tem področju, rokodelci pa so na podlagi odločitve komisije prejeli naziv »mojster« oziroma »mojstrska delavnica«. Izdelki so bili označeni z »znakom kakovosti«, mnenje komisije pa je bilo tudi osnova za uveljavitev davčnih olajšav, ki predstavljajo eno od najbolj neposrednih oblik družbenih spodbud za rokodelce. To lahko označimo kot prvo konkretno stimulacijo izdelovalcev kakovostnih izdelkov v povojnem obdobju. V zvezi s tem je bil v Sloveniji leta 1985 sprejet Družben dogovor o pospeševanju razvoja domače in umetnostne obrti, ki pa se je kljub dobrim sestavinam slabo izvajal. Sicer pa je slovensko rokodelstvo začelo v sedemdesetih in osemdesetih letih uspešno predstavljati svojo ustvarjalnost in s tem našo identiteto tudi v tujini.

Leta 1992 je bil sprejet nov zakon o prometnem davku, ki je prinesel pomembne spremembe na področju družbene skrbi za rokodelske dejavnosti. Leta 1993 je strokovna komisija po novem (sedaj veljavnem) sistemu začela ocenjevati izdelke po strožjih merilih, ki so se jim morali podvreči tudi tisti, ki so že imeli pozitivna mnenja od prej. Pozitivno mnenje komisije za posamezni izdelek je izdelovalcem prinašalo pravico do znižane, 5-odstotne stopnje prometnega davka (na podlagi mnenja komisije so si morali izdelovalci pridobiti še soglasje ministrstva za finance), na podlagi Zakona o dohodnini pa so imeli tudi pravico do uveljavitve 60 odstotkov priznanih normiranih stroškov. Ta davčna olajšava je spodbujala izdelovalce k izdelovanju kvalitetnih izdelkov DUO. Pomagala je tudi pri razločevanju med kakovostnimi izdelki in ustvarjalnim ter oblikovalskim povprečjem (tudi kičem). Ukrep je bil prvi primer resnično sistematične skrbi za to pomembno področje narodne ustvarjalnosti in gospodarstva.

Pri sprejemanju Zakona o davku na dodano vrednost pa so bili koraki države glede ohranjanja in pospeševanja razvoja tega segmenta gospodarstva usmerjeni v nasprotno smer od stopnje doseženega. Že v fazi sprejemanja Zakona o DDV si je OZS prizadevala, da bi bili izdelki DUO, ki so prejeli certifikat strokovne komisije, uvrščeni med tiste, ki so obdavčeni z nižjo, 8,5-odstotno davčno stopnjo. Žal, kljub obljubam nekaterih poslanskih skupin, nismo uspeli. Predlagatelj zakona, ministrstvo za finance, je nasprotoval ocenjevanju izdelkov, kot ga poznamo že od nekdajne prometnodavčne zakonodaje, ob tem pa je zagotavljal, da bo država registriranim izdelovalcem DUO sofinancirala razliko v davčni stopnji iz proračuna, obljubil pa je še, da bo status domače in umetnostne obrti primerno rešen v novem Zakonu o dohodnini. Obljube ministrstva so se uresničile, saj zakon o dohodnini določa 70 odstotkov priznanih normiranih stroškov za izdelovalce domače in umetnostne obrti.

Da bi ublažilo slabo stanje na področju rokodelstva, je Ministrstvo za gospodarstvo dve leti zagotavljalo subvencije za kritje »negativnih posledic uvedbe DDV« (30 milijonov tolarjev za leto 1999 in 50 milijonov tolarjev za leto 2000). Te so bile v procesu približevanja Evropi, ukinjene, ministrstvo pa je navedlo, da bo država podprla to dejavnost v okviru sejmov, s predstavitvijo izdelkov v tujini, z uvedbo enotne blagovne znamke, z vključitvijo izdelkov DUO v ponudbo trgovin na mejnih prehodih ipd. Navedene aktivnosti, s katerimi se je sicer pričel ukvarjati Pospeševalni center za malo gospodarstvo (PCMG), s projektom »Edinstveno iz Slovenije«, sodijo predvsem v promocijo trgovine, turizma in države, ne rešujejo pa bistvenega problema, t.j. ohranjanje slovenske kulturne dediščine in spodbujanje razvoja ustvarjalnih pobud v okviru domače in umetnostne obrti. Pri tem moramo poudariti, da se je omenjeni projekt končal, brez vidnih rezultatov že leta 2003. Tako v tem trenutku država, razen priznanih normiranih stroškov, ne skrbi za ohranitev in razvoj DUO.

Pri OZS se zavedamo, da je potrebno DUO izpostaviti tudi kot sestavni del socialne politike, kot ekološko čisto dejavnost in kot pomemben sestavni del nacionalne promocije. V svojih prizadevanjih skušamo krepiti sodelovanje z ustanovami, ki v svoje programe vključujejo tudi domačo in umetnostno obrt (nekatera ministrstva, JAPTI oziroma SPIRIT, turistične organizacije), vendar sodelovanje, razen Japtijevega delnega sofinanciranja pri postavitvi bienalnih razstav, ni pripeljalo do želenih rezultatov. Seveda pa zadanih nalog ne bo mogoče izpeljati brez rokodelcev samih. Število tistih, ki imajo registrirano rokodelstvo kot osnovno dejavnost in so tudi nosilci znanj poklicev, ki sodijo v okvire DUO, vztrajno upada, kar pa lahko ustavi le konkretna državna pomoč in razumevanja problema, ki pesti to dejavnost.

Posledice državnih ukrepov so namreč več kot očitne: do uvedbe DDV je število obrtnikov s področja DUO ves čas rahlo naraščalo, po ukinitvi subvencij pa občutno pada. Tako je bilo leta 2002, po ukinitvi subvencij, registriranih 569 samostojnih podjetnikov posameznikov s področja DUO, konec leta 2003 jih je bilo še 501, maja 2004 še 472, leta 2011 je imelo pri OZS DUO registrirano še 421 rokodelcev in 12 družb, v začetku leta 2012 pa le še 262 rokodelcev in 12 družb.

Zavedati se moramo, da je to le manj kot desetina izdelovalcev, ki so za svoje izdelke prejeli pozitivno mnenje komisije. Tudi v primerjavi z ostalimi obrtnimi dejavnostmi je upad registriranih rokodelcev najbolj drastičen. Zaradi nerazumevanja države, oziroma nestimulativne politike do DUO, rokodelci prodajajo svoje izdelke na črno, ali pa opuščajo to dejavnost, vse manj pa se jih odloča za samozaposlitev, čeprav odpiranje te dejavnosti po obrtnem zakonu, razen obvladovanja določene ročne spretnosti (pozitivno mnenje komisije), ne zahteva drugih pogojev (ureditev delavnice, izobrazba, knjigovodstvo.....).

- Če želimo izdelovalce domače in umetnostne obrti stimulirati, da svojo dejavnost tudi registrirajo, bi bilo smiselno subvencionirati del prispevkov za socialno varnost, ki so v tem trenutku za rokodelsko dejavnost, kot je po svoji naravi DUO, vsekakor previsoki. S tem bi vzpodbudili samozaposlovanje. Strokovna komisija je od 1. 1. 1993, od začetka ocenjevanja po opisanem postopku, do konca leta 2011 prejela v oceno 7240 vlog posameznih izdelovalcev. 3014 rokodelcev je do sedaj prejelo certifikat oziroma pozitivno mnenje komisije za posamezne izdelke. Večina torej svojo dejavnost opravlja kot osebno dopolnilno delo na domu, dopolnilno delo na kmetiji ali pa svoje izdelke trži nelegalno.
- Izdelki DUO so narejeni ročno, maloserijsko, pogosto so unikatni. Ker sodijo v višji cenovni razred, so za trgovce – posrednike, nezanemljivi. Množičen uvoz podobnih izdelkov iz vzhodnih in afriških držav, ter industrijsko narejenih cenenejših posnetkov, predstavlja za slovenske rokodelce hudo konkurenco. Tako najdemo tudi v turistični ponudbi vedno več tujih rokodelskih izdelkov, ki pa ne predstavljajo našega tradicionalnega ustvarjanja. Tudi zaradi slabe možnosti prodaje rokodelstvo ni možno obravnavati kot donosno dejavnost, ki bi zagotavljala primeren dohodek za preživetje, kar kaže tudi upad števila registriranih rokodelcev.

Zagotovo bi najustreznejše reševali DUO, ohranili učinkovit sistem ocenjevanja in izboljšali ponudbo slovenske tradicionalne obrti tako, da bi za izdelke DUO s certifikatom veljala znižana davčna stopnja davka na dodano vrednost, to je 9,5 odstotkov.

- Večina izdelovalcev domače in umetnostne obrti pri prodaji svojih izdelkov uveljavlja pravico do upoštevanja normiranih stroškov. Akontacijo dohodnine po veljavnem zakonu odvajajo poslovni partnerji (na primer trgovci). Računovodska posebnost, ki nastane s poslovanjem z »normiranci« odvrta trgovce od nakupa rokodelskih izdelkov. Predlagamo, da izdelovalci domače in umetnostne obrti sami odvajajo akontacijo dohodnine, kar bi poenostavilo in izboljšalo poslovanje.
- Sekcija za DUO pri OZS že dlje časa kot problem izpostavlja vprašanje plačevanja taks za pridobitev dovoljenj na podlagi 6. člena Zakona o trgovini. Izdelovalci DUO svoje izdelke najpogosteje prodajajo prav na način, za katerega je potrebno pridobiti soglasje na podlagi določb omenjenega zakona, torej na premožinskih stojnicah, na sejmiščinih, na shodih in podobno. To pa pomeni, da omenjenim izdelovalcem oziroma prodajalcem upravne takse lahko predstavljajo pomembno postavko stroškov oziroma izdatkov, še posebej, če svoje izdelke prodajajo na stojnicah po različnih občinah. Če na primer prodajalec izdelke ponuja tako, da potuje po občinah in jih prodaja na stojnicah v dvajsetih občinah, mora pridobiti soglasje od 20 občin, kar predstavlja strošek v višini 420,40 evrov.

Predlagamo, da se za tiste izdelovalce DUO, ki morajo za prodajo svojih izdelkov, za katere so pridobili pozitivno mnenje strokovne komisije pri OZS, pridobiti soglasje iz 6. člena Zakona o trgovini, uveljavijo oprostitve plačila upravne takse.

Zaradi neurejenega izobraževanja za 45 poklicev, ki sodijo v okviru DUO, so nosilci tradicionalnih znanj le starejši mojstri, ki so tik pred, ali pa so že v pokoju. V Sloveniji je organiziranost, oziroma ponudba izobraževanja naravnana predvsem na t.i. »masovne poklice«, zato se programi za DUO sploh ne izvajajo: za večina rokodelskih poklicev sploh ni razpisanih učnih mest oziroma ni dovolj kandidatov.

Do leta 1998 je Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju razlagal, da samostojni podjetniki posamezniki ne opravljajo dejavnosti kot edini ali glavni poklic, če so prejemniki pokojnine in opravljajo eno izmed dejavnosti DUO na podlagi izdanega certifikata OZS. Zakon je torej omogočal, da starejši rokodelci opravljajo svojo dejavnost tudi po upokojitvi in s tem možnost prenosa znanj tudi na mlajše generacije. Spremenjen zakon nadaljevanje dejavnosti DUO po upokojitvi onemogoča, s tem pa izgubljam še edino možnost izobraževanja, ki nam ga lahko posredujejo redki starejši rokodelski mojstri. Zato predlagamo, da se ponovno uveljavi določba, ki je veljala vse do leta 2000, da bo starejšim rokodelcem omogočeno opravljati dejavnost tudi po upokojitvi.

Z odvzemom statusa samostojnega podjetnika, oziroma opustitvijo tega statusa ob odhodu v pokoj, se je ne le tem obrtnikom, temveč tudi Sloveniji povzročila kulturno-dediščinska škoda, saj je znano, da se kvaliteten turizem v naprednih evropskih državah vse bolj povezuje z živo kulturno dediščino, ki postaja nepogrešljiv del turistične ponudbe. Rokodelce je treba, glede različnih vrst pravic, izenačiti s samostojnimi kulturnimi delavci in drugimi snovalci narodnega bogastva, ter jih s tem ustrezno zaščititi. Predlog je v skladu s Konvencijo o varstvu nesnovne dediščine, katerega del so tudi tradicionalne obrti (rokodelstvo).

V času globalizacije in novodobnega potrošništva obstaja realna nevarnost, da bo nesnovna kulturna dediščina, kamor uvrščamo tudi tradicionalna obrtna znanja spretnosti in veščine, prešla v pozabo, zato je nujno, da se v Sloveniji tradicionalne rokodelske obrti tudi ustrezno in celovito zakonsko zaščitijo. Leta 2008 je namreč Slovenija sprejela Zakon o ratifikaciji Konvencije UNESCO o varovanju nesnovne kulturne dediščine, med drugim tudi tradicionalnih obrti. Na podlagi te konvencije je bil z njo delno usklajen Zakon o varovanju kulturne dediščine, na podlagi katerega se z vpisom v Register žive dediščine ščitijo znanje, veščine in postopki tradicionalnih obrti, ne pa tudi status njihovih nosilcev, ki jih je prav zato iz leta v leto vse manj.

Z razvojem novih materialov, modnih trendov, industrijske proizvodnje so tovrstni izdelki za večino novodobnih kupcev tržno in cenovno vedno manj zanimivi v primerjavi z industrijskimi izdelki, zato se nosilci teh znanj pod enakimi tržnimi pogoji, kot veljajo za ostale gospodarske subjekte vse težje preživljajo, posledica tega pojava je pospešeno izumiranje tovrstnih obrti. Če zaradi modernizacije izumre nek poklic ali način, postopek proizvodnje na račun novih metod dela in novih materialov temu običajno pravimo napredek. Če pa izumre rokodelsko znanje, ki je del nesnovne kulturne dediščine posameznega naroda, to ne pomeni zgolj izgube nekega poklica zaradi tehnološkega napredka, pač pa pomeni predvsem izgubo dediščinskega bogastva, s tem pa tudi osebne identitete posameznika in ponosa zaradi pripadnosti nekemu kulturnemu okolju in specifični tradiciji. Brez teh lastnosti je dosti težje aktiviranje notranje energije za reševanje države iz sedanje krize, zato se vsakršnim krizam lažje uprejo narodi, ki cenijo svojo kulturno dediščino in na ustrezen način ščitijo tudi njene nosilce.

Iz tega izhaja, da je potrebno izdelati Zakon o zaščiti rokodelstva, s katerim bi se:

- zaščitilo rokodelca, kot nosilca dediščinskih rokodelskih znanj tako, da bi se njegov status in socialno varnost izenačilo z ostalimi samostojnimi kulturnimi delavci;
- da bi lahko nemoteno ustvarjali tudi po upokojitvi na način, ki ne bi vplival na višino njihovih, že sedaj nizkih pokojnin;
- da bi se ponovno uvedlo mojstrske nazive za najboljše predstavnike rokodelske stroke;
- da bi se uredil in dorekel status mentorjev - prenašalcev rokodelskih znanj na naslednje rodove na enak način, kot je urejen status učiteljev praktičnega pouka;
- da bi se v zakonu predpisali minimalni pogoji za opravljanje dejavnosti, ki je zaščitena (naziv mojster, opravljanje dejavnosti v ateljeju, obvezen prenos znanj na naslednike, razstave...).

Obrazložitev dela strokovne komisije za preverjanje izdelkov domače in umetnostne obrti:

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije izdaja na podlagi 15. člena Obrtnega zakona (Uradni list RS, št. 40/04-UPB, 117/06-ZDavP-2, 102/07, 30/13 in 36/13-popr.) in na podlagi mnenja strokovne komisije certifikate za izdelke domače in umetnostne obrti. Strokovno komisijo sestavljajo strokovnjaki s področja etnologije, zgodovine umetnosti, oblikovanja in likovne umetnosti.

V čem je bistvo delovanja strokovne komisije, ki pomeni tudi v mednarodnih okvirih (glede na izdelane kriterije ocenjevanja in model v celoti) svojevrstno posebnost?

Sistem za vrednotenje in ocenjevanje je prvič predstavila raziskovalna naloga Inštituta za regionalno ekonomijo (IREL) leta 1986. Med letoma 1990 in 1992 so ga ustrezno dopolnili tudi na podlagi nekaterih domačih in tujih izkušenj. Pred začetkom vrednotenja in ocenjevanja so sistem preizkusili na več izdelkih še na Inštitutu za raziskave in promocijo kulturne dediščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Sistem vrednotenja je torej predvsem selekcija med kakovostjo in povprečjem na področju domače in umetnostne obrti, hkrati pa tudi šola in usmerjanje za izdelovalce, ki dobivajo nepristranske, strokovne ocene, čeprav so pogosto za marsikoga boleče v spoznanju, da morda ni na pravi ustvarjalni poti. Za slovenske razmere je še zmeraj značilno, da ne spoštujemo strokovnosti. To se odraža tudi v prepričanju posameznih državnih uslužbencev, ki menijo, da se pozitivna mnenja komisije izdajajo kar »povprek«. Posledica takšnega prepričanja je bila tudi zahteva Ministrstva za finance, da samo, na podlagi mnenja komisije, izdaja soglasje za znižan prometni davek.

Vrh sistema ocenjevanja pomeni označevanje pozitivno ocenjenih izdelkov z razpoznavno in uveljavljeno nalepko in njihovo dokumentacijo. Člani komisije redno preverjajo kakovost izdelkov, ki so v prodaji. Če določeni izdelek ne ustreza več merilom, določenim s pravilnikom ocenjevanja, izda OZS sklep o neveljavnosti pozitivnega mnenja.

Na podlagi pozitivnega mnenja za posamezne izdelke lahko izdelovalec registrira svojo dejavnost za domačo oziroma umetnostno obrt, vendar le za izdelovanje tistih izdelkov, za katere je pridobil pozitivno mnenje Strokovne komisije.

PROMET IN VOZILA

83. Sprememba pravil glede omejitve voženj tovornih vozil

Na precejšnjem delu slovenskih državnih cest so predpisane omejitve vožnje tovornih vozil, ki presegajo 7,5 tone največje dovoljene mase. Te omejitve so lahko celoletne ali pa veljajo v času vikendov in poletnih mesecev.

Domači cestni prevozniki, ki so življenjsko in poslovno vezani na ceste v domačem okolju, kjer veljajo omejitve, imajo veliko težav pri izvajanju prevoza tovora. Tako se zaradi neustrezne postavitve prometne signalizacije ter ozkega tolmačenja nadzornikov dogajajo primeri, da morajo tovorna vozila prevažati tovor po daljših poteh, kar povečuje stroške ter dodatno negativno vpliva na okolje in s tem tudi na varnost cestnega prometa.

Podatki kažejo, da so naši predpisi in prometna ureditev glede vožnje tovornih vozil v primerjavi z nekaterimi tujimi državami zelo omejevalni. Tako nekatere države v Evropi nimajo nobenih omejitev tovornega prometa na svojih cestah (npr. Španija, Anglija, Irska) medtem ko imajo države v osrčju Evropske unije (npr. države Beneluksa) omejen tovorni promet samo, kadar tovorna vozila vozijo v

tranzitu preko njihovega ozemlja. Naj omenimo tudi, da je v večini držav EU tovorni promet omejen samo na cestah, kjer je izredno velik delež tovornega prometa (nad 20 odstotkov) in da je na večini evropskih avtocest mogoče prevažati brez kakršnihkoli omejitev.

Zato predlagamo, da se v Pravilnik o omejitvi uporabe državnih cest za promet tovornih vozil, katerih največja dovoljena masa presega 7,5 tone, vnese določilo, da je na navedenih cestah prepovedan prevoz tovornih vozil, če ta tranzitirajo Republiko Slovenijo. V Odredbi o omejitvi prometa na cestah v Republiki Sloveniji naj se tudi predpiše, da je dovoljen prevoz blaga za tovorna vozila do 12 ton največje dovoljene mase. V tej odredbi naj bo tudi določeno, da lahko vozniki, ki vozijo vozila slovenskih prevoznikov, v času omejitev peljejo od mejnega prehoda do prebivališča voznika ali namembnega kraja ali parkirišča prevoznika tudi, če imajo na tej poti odmor ali počitek. V tej odredbi je potrebno tudi urediti način urejanja prevoza motornih tovornih vozil s priklopnimi vozili v zimskih razmerah na vseh cestah tako, kot je to urejeno na avtocestah ter hitrih cestah, kjer ni več samozločanja vozil.

84. Znižanje glob za prekrške voznikov, prevoznikov ter odgovornih oseb

V slovenski cestnoprometni zakonodaji, ki neposredno vpliva na delo cestnih prevoznikov ter njihovih voznikov, so globe za prekrške večje v primerjavi z globami, ki so predpisane v drugih državah, kar zmanjšuje konkurenčno sposobnost naših gospodarskih subjektov na področju cestnega prevoza blaga in potnikov.

Primerjava podatkov o višini glob v državah Evropske unije in izven kaže, da so globe v Republiki Sloveniji najmanj še enkrat višje od evropskih, kar povzroča zmanjšanje konkurenčnosti domačih prevoznikov.

Predlagamo, da se v zakonih, ki urejajo področje dela poklicnih voznikov in prevoznikov (Zakon o voznikih, Zakon o pravilih v cestnem prometu in Zakon o cestah), znižajo visoke globe za poklicne voznike in prevoznike. V drugih državah poleg voznika in prevoznika ne kaznujejo še odgovorne osebe, zato predlagamo, da se tudi pri nas teh oseb ne kaznuje.

85. Povečanje dovoljenih tež in preučitev možnosti večjih dolžin pri prevozih tovora

Razvoj tovornega prometa gre v smer, da bi se prepeljalo čim več tovora s čim manj vozili. To je mogoče doseči s tem, da se dovoli uporabo vozil, ki so večjih dolžin ali večjih skupnih tež, kot so sedaj dovoljene v Republiki Sloveniji.

V Evropi je že kar nekaj držav, ki dovoljujejo povečanje največjih dimenzij skupine vozil ali največjih skupnih tež pri prevozih blaga na cestah (Francija, skandinavske države). V zadnjem času tudi na nivoju Evropske unije poteka poglobljena razprava o tem, da bi se dovolile večje teže in dimenzije tovornih vozil pri prevozih blaga na določenih (primernih) cestah. Podatki kažejo, da takšni ukrepi bistveno prispevajo k temu, da se zniža poraba goriv pri prevozu blaga ter da se tudi zmanjša število vozil na cestah, kar neposredno vpliva tudi na varnost cestnega prometa.

Zato predlagamo, da se tudi v Republiki Sloveniji s Pravilnikom o merah in masah vozil v cestnem prometu (Uradni list RS, št. 138/2006) dovoli opravljanje prevozov z največjo dovoljeno težo 44 ton za kombinacijo vozil, ki imajo najmanj šest osi. Prav tako predlagamo preučitev možnosti, da bi na določenih cestah lahko dovoljevali prevoze tovornih vozil z večjo dolžino (25,25 m).

86. Sprememba zakonskega določila, ki predpisuje zaseg vozil prevoznikov

Zakon o pravilih cestnega prometa določa, da lahko policist zaseže vozniku motorno vozilo, če je bil v zadnjih dveh letih najmanj trikrat pravnomočno kaznovan za hujše prekrške.

Dogaja se, da policija zaseže tudi vozilo, ki ni last voznika, kar lahko povzroči težave prevoznikom, ki so lastniki teh vozil in jih uporabljajo za izvajanje svoje gospodarske dejavnosti. Po veljavnem predpisu mora policija zaseženi predmet takoj oddati sodišču, ki je pristojno za postopek o prekršku. To mora zadevo obravnavati prednostno in hitro, vozilo pa se lahko do izdaje sodbe o prekršku hrani pri policiji. V praksi se dogaja, da sodišče zadeve ne obravnava prednostno in hitro, zaradi česar postopki za vračilo po vloženi zahtevi lastnikov vozil trajajo tudi več mesecev.

Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije nasprotuje takemu načinu, saj je nesprejemljivo, da je prevoznik kot lastnik vozila oškodovan zaradi prekrškov voznika, ki jih le-ta največkrat naredi zunaj opravljanja svojega poklica.

Ker prevoznik nima realnih možnosti nadzirati oziroma priti do aktualnih informacij glede izrečenih kazni voznika in ker nam ni znano, da bi v katerikoli drugi državi veljala podobna rešitev, ki omogoča zasege vozil prevoznikov, predlagamo, da se spremeni predpis tako, da ni mogoče zaseči vozila, če voznik ni lastnik ali »najemomejalec« vozil.

87. Sprememba Zakona o motornih vozilih in podzakonskih aktov

Že pri nastajanju Zakona o motornih vozilih smo opozarjali na nenadzorovano sestavljanje vozil (iz več poškodovanih ali starih vozil se sestavi novo vozilo, gre tudi za zlorabo vozil, ki so poškodovana do te mere, da predstavljajo tehnično totalko). Taka vozila so mnogokrat tehnično pomanjkljiva ali celo neizpravna ter tudi zato nevarna v prometu – tudi za druge udeležence. Predlagali smo, da se ti postopki omejijo oziroma da je potrebno popravilo dokazovati z nakupom ustreznih delov in homologiranjem vozil.

Ker se je situacija zaradi ekonomskega stanja prebivalstva še poslabšala, pa tudi novi pravilniki, ki temeljijo na Zakonu o motornih vozilih (npr. Pravilnik o delih in opremi vozil iz maja 2013 celo napotujejo na tako ravnanje), zahtevamo, da se takoj spremenijo ti predpisi, ki bodo preprečili taka ravnanja, ki so običajno storjena v neregistriranih delavnicah in so torej taki ukrepi usmerjeni tudi v zmanjševanje sive ekonomije.

LESNOPREDELOVALNE DEJAVNOSTI

88. Ureditev subvencioniranja nakupa domače hlodovine ter zaščita izvoza hlodovine

Ena od večjih primerjalnih prednosti Slovenije je poraščenost z gozdovi, ki pa žal sodi med pozabljeno naravno bogastvo Slovenije. Površina gozdov predstavlja okoli 60 odstotkov celotne površine Slovenije, od tega je 23 odstotkov gozdov v državni lasti, 75 v zasebni, okoli dva odstotka jih obvladujejo lokalne skupnosti. Namesto da bi v Sloveniji smotrno izkoriščali les, ga obdelovali in izvažali končne izdelke, velik delež hlodovine izvažamo, predvsem v Avstrijo in Italijo. Slovenska lesna panoga premore bogato surovinsko zaledje in močno razvejan trg za izdelke.

Na podlagi ankete žagarjev, ki jo je izvedla Sekcija lesnih strok pri OZS, imajo slovenski žagarski obrati okrog 50 odstotkov prostih kapacitet. Slovenski žagarski obrati, ki so tehnološko zelo dobro

opremljeni, bi tako lahko predelali pretežni del posekanega lesa v svojih obratih. Delež izvoza okroglega lesa bi se zato bistveno znižal.

ANKETA ŽAGARSKIH OBRATOV KAŽE TUDI, DA PRETEŽNEMU DELU ŽAGARSKIH OBRATOV PRIMANJKUJE KAKOVOSTNE HLODOVINE IN JE STANJE ALARMANTNO. Zahtevamo omejitev izvoza hlodovine in možnost pridobivanja lesa žagarjev pod enakimi pogoji, kot jih imajo koncesionarji in gozdna gospodarstva. Državne gozdove upravljajo gozdna podjetja, ki so prejela 20-letne koncesije, ki se iztečejo leta 2016. Tuji kupci odkupujejo hlodovino v količinah, ki je na voljo po višjih cenah, kot jih lahko plačajo slovenski lesarji, s krajšimi plačilnimi roki in posledično so stroški hlodovine za slovenske lesarje previsoki. Predelava lesa je delovno intenzivna panoga in vsak kubični meter hlodovine, ki je predelan v izdelke, omogoča številna humana ter zdrava delovna mesta, obenem pa lesni proizvodi bistveno prispevajo k znižanju emisije toplogrednih plinov.

Predlagamo, da Slovenija v sklopu svoje ekonomske strategije razvoja postavi les za svojo strateško dobrino, da vzpodbuja razvoj panoge, ki bo iz lesa naredila dodano vrednost in da se gozd obravnava kot nacionalna komparativna prednost.

Predlagamo, da ministrstvo, pristojno za gozdarstvo, ustvari mehanizme, da tudi slovenski žagarji pridobivajo hlodovino pod enakimi pogoji kot gozdna gospodarstva in ostali koncesionarji. S tem bi omogočili enakomerno preskrbo lesarskih obratov z lesnimi sortimenti, zaposlovanje novih delavcev in izvoz predelanega lesa z višjo dodano vrednostjo.

Predlagamo ukinitve vračila pavšalnega nadomestila (8 odstotkov) za izvoženo hlodovino, ki je bila prvotno namenjena za intenzivnejše gospodarjenje z gozdom (večja dodana vrednost/hektar) in s tem zagotavljanje lesne mase za predelavo lesne surovine na območju Slovenije. Predlagamo ponovno uvedbo investicijskih olajšav in finančnih spodbud za investicije v tehnično predelavo lesa in v delovna mesta, ki povečujejo dodano vrednost lesu.

Glede na obilno lesno maso, ki jo imamo v Sloveniji, podpiramo idejo o ustanovitvi centrov za predelavo lesa (CPL) za trajno oskrbo predelovalcev lesa (žagarji, primarna obdelava lesa, mizarji, tesarji) s kakovostnimi lesnimi sortimenti po dostopnih cenah.

GOSTINSTVO IN TURIZEM

89. Sprememba Zakona o gostinstvu

Sekcija za gostinstvo in turizem pri OZS že vrsto let zahteva, da se črta tretji odstavek 15. člena Zakona o gostinstvu, ki določa, da lahko pristojni organi samoupravne lokalne skupnosti dovoli kmetu, da nudi gostom tudi druge domače jedi in kupljeno pijačo. V praksi to pomeni, da je na izletniških kmetijah mogoče širjenje ponudbe raznih kupljenih alkoholnih in drugih pijač ter drugih jedi, kar zagotovo ni namen opravljanja dopolnilne dejavnosti na kmetiji ter pomeni neloyalno konkurenco gostincem. Vse sosednje države (Avstrija, Italija in Hrvaška) lahko nudijo le doma pridelano in predelano hrano in pijačo. Po podatkih DURS in MGRT – Direktorata za turizem in internacionalizacijo ni evidence tistih, ki so si pridobili dovoljenje. Tudi podatki o nadzoru DURS kažejo, da je ureditev tega področja nujna.

Predlagamo, da se črtata tretji odstavek 15. člena in 15. a člen Zakona o gostinstvu, ki omogoča kmetu, da opravlja gostinsko dejavnost na prireditvi, povezani s predstavitvijo podeželja ali tradicionalnimi običaji, pri čemer sme nuditi le jedi in pijače iz domačega okolja.

90. Sprememba zakona, ki omejuje uporabo tobačnih izdelkov

Zakon, ki omejuje uporabo tobačnih izdelkov, je v veliki meri vplival na znižanje prometa v gostinskih lokalih. Velik upad prometa se občuti posebno v gostinskih lokalih na podeželju, ki so bili središče druženja, ter v lokalih, ki nudijo pijačo. Zato vse več gostincem preti ali pa jih je že doletela nelikvidnost, ukinjanje delovnih mest, zapiranje lokalov, vprašanje odplačil kreditov in preživetja družin zaposlenih.

Praksa je pokazala, da določila zakona o definiciji zaprtega javnega delovnega prostora ni mogoče izvajati. Kajenje je dovoljeno le, kadar so vrt, terasa ali balkon urejeni tako, da na podlagi zakona ne štejejo za zaprt prostor. Za zaprto teraso ali vrt šteje na primer prostor, ki ima streho in popolnoma zaprto več kot polovico površine pripadajočih sten ali stranic, ne glede na vrsto materiala, uporabljenega za streho, stene ali stranice (npr. platno, umetni materiali ipd.). Problemi nastanejo na terasah in vrtovih, ki imajo dve steni in ograjo ali kakšen steber in že v izhodišču ne ustrezajo več definiciji prostora, kjer je dovoljeno kajenje. Dodatni problem so balkoni z ograjo ter poševne strehe na vrtovih in terasah z dvema stenama, kar že takoj pomeni, da je to na podlagi zakona zaprt javni prostor, kjer je prepovedano kajenje. Zaradi vseh naštetih težav je nujno potrebno spremeniti definicijo zaprtega javnega in delovnega prostora, ki ga je v veliko primerih praktično nemogoče izvajati (podhodi, stebri, poševna streha, ograje ipd.), zato predlagamo, da se spremeni preostala dikcija, ki za zaprt javni ali delovni prostor šteje prostor, ki ima streho in popolnoma zaprto »več kot polovico površine pripadajočih sten«.

Gostinci se zavedajo, da je potrebno predvsem mlade kakor tudi zaposlene zaščititi pred tobačnim dimom. Kajenje je odločitev posameznika, zato predlagamo, da se z vidika dobre prakse dovoli strankam, da si v kadirnico odnesejo pijačo. Omejitev vnosa pijače v kadirnice v praksi povzroča težave gostincem, ki so se odločili, da imajo v gostinskem lokalu kadirnico. Predlagamo, da se zakonodaja popravi tako, da si gostje v kadirnico lahko sami prinesejo pijačo, saj si lahko gost kljub prepovedi in opozorilu gostinca odnese pijačo v kadirnico. Strežba v kadirnicah ni dovoljena, zato predlagana rešitev ni v nasprotju s cilji zakona o popolni zaščiti zaposlenih pred izpostavljenostjo za zdravje škodljivim vplivom tobačnega dima v delovnih prostorih.

Problem v praksi so tudi globe zaradi odgovornosti lastnika, najemnika ali upravitelja gostinskih prostorov. Menimo, da v primerih, ko lastnik, najemnik ali upravitelj gostinskih prostorov zagotovi spoštovanje določb zakona, gost oziroma obiskovalec pa kljub temu nadaljuje s kršitvijo, za to kršitev ni kazensko odgovoren.

Obstoječi Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov je tog, neživljenjski ter povzroča nekaterim gostincem poslovno škodo, zato je nujna sprememba nekaterih določil. Spremembe zakona se morajo nanašati na vse, ki opravljajo gostinsko dejavnost, ne glede na velikost oziroma vrsto ponudbe. Glede na stanje na terenu so spremembe nujne.

91. Sprememba zakona, ki omejuje porabo alkohola, in ustrezna ureditev nadzora

Člani sekcije za gostinstvo in turizem pri OZS predlagajo spremembe določil zakona, ki omejuje uporabo alkohola, saj jim v praksi povzroča težave. Gre predvsem za določili, ki prepovedujeta prodajo alkoholnih pijač osebam, ki kažejo očitne znake opitosti od alkohola, in osebam, za katere se upravičeno domneva, da jih bodo posredovale osebam, ki kažejo očitne znake opitosti od alkohola. Gostinci so vedno bolj dodatno obremenjeni z aktivnostmi in obveznostmi, ki so v nasprotju z opravljanjem osnovne dejavnosti (hora legalis, tobačni zakon ipd.). Nosilci gostinske dejavnosti in zaposleni v gostinstvu niso strokovnjaki, da bi lahko v skladu z zakonom strokovno in hitro ugotovili,

kdo od strank kaže očitne znake opitosti od alkohola. Nemogoče je ugotavljanje očitnih znakov opitosti ljudi v večjih skupinah (razne obletnice, poroke ipd.), ker je pijača na mizi namenjena vsem gostom.

Problem v praksi predstavlja nadzor policije v skladu z zakonom, ki omejuje porabo alkohola. Gostinci se ne strinjajo, da v gostinskih lokalih policija izvaja nadzor v smislu represije nad gosti (legitimacija gostov, izvajanje testov alkoholiziranosti v gostinskem lokalu ipd.), prav tako se ne strinjajo, da se policijski nadzor zelo pogosto izvaja ob gostinskih lokalih. Menimo, da je zakon napisan tako, da omogoča subjektivno presojo policista, kateri so zanj očitni znaki opitosti. Niti gostinci niti policisti ne morejo vedeti, koliko alkohola je gost že popil, preden je prišel v gostinski lokal. Navedeni problem se večkrat stopnjuje, saj se gostje ponekod zaradi strahu neradi vračajo v gostinske lokale. Vse naštetu zagotovo ne koristi razvoju gostinstva in dela škodo celotnemu slovenskemu turizmu. Menimo, da se gosti gostinskih lokalov ne smejo bati policije, temveč mora biti policija v pomoč v primerih, kjer se krši javni red in mir.

Zaradi nejasnih določil in posledično vedno večjega pritiska in kaznovanja gostincev zahtevamo ustrežnejše ravnanje policije pri nadzoru v in ob gostinskih lokalih ter črtanje določil v zakonu, na podlagi katerih gostinci plačujejo globe za dejanja, ki jih v praksi ne morejo dejansko izvajati.

STORITVENE DEJAVNOSTI

92. Odprava nelojalne konkurence javnih podjetij

Javna podjetja, ki so prvenstveno ustanovljena za opravljanje nalog v javno korist oz. zagotavljanje javnih dobrin kot gospodarske javne službe, ki jih ni mogoče zagotavljati prosto na trgu, s prelivanjem javnih sredstev opravljajo tudi druge dejavnosti na trgu pod ekonomsko vzdržno ceno. V praksi so tako številni primeri, ko lokalne skupnosti ustanovljajo gospodarske javne službe za opravljanje gospodarskih dejavnosti, ki jih drugi subjekti na trgu opravljajo profitno. To ima za posledico nelojalno konkurenco javnih podjetij drugim gospodarskim subjektom, ki z opravljanjem določene gospodarske dejavnosti želijo ustvarjati materialne in finančne pogoje za delo, življenje in preživetje – torej, da javna podjetja izvajajo normalne tržne dejavnosti in ne samo javnih nalog. Gre za izrabo občinske oziroma lokalne moči na trgu ter posledično pridobivanje in opravljanje določenih del brez razpisov.

V različnih lokalnih skupnostih tako že dalj časa zaznavamo opravljanje predvsem naslednjih dejavnosti v okviru javnih podjetij: slikopleskarstvo, zidarstvo, kamnoseštvo, vzdrževanje zelenic, cvetličarstvo, električna dela in vzdrževanje, ipd.

Navedeno pomeni zasebnim podjetjem nelojalno konkurenco, saj gre za javno podjetje, ki na nelojalen način konkurira na trgu in navedena dela tudi opravlja z osnovnimi sredstvi, stroji, ki jih kupijo občani – in nato z njimi konkurirajo občanom, ki opravljajo komercialno dejavnost. Zasedimo pa tudi, da se za taka dela angažira strokovno nepodkovane osebe, ki so nezaposlene in so prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje – angažira se jih v okviru javnih del.

Zahtevamo, da se pri javnih podjetjih in drugih podjetjih, ki se pretežno financirajo iz javnih sredstev (državnih ali občinskih), z ustreznimi spremembami zakonodaje striktno loči javna in tržna dejavnost oziroma prelivanje sredstev med njima v izogib nelojalni konkurenci na trgu.

93. Sprejeti nov zakon, ki ureja pokopališko, pogrebno dejavnost in urejanje pokopališč ter kamnoseških storitev

Zakon, ki ureja pokopališko, pogrebno dejavnost in urejanje pokopališč, kamor spada tudi postavljanje spomenikov, velja že od leta 1984. Razmere na trgu se nenehno spreminjajo, zato je potrebno sprejeti popolnoma nov zakon, ki bo sledil razvoju in upošteval smernice Evrope in primere dobre prakse. Pogrebne in kamnoseške storitve spadajo po mnenju Evropske komisije v domeno direktive o storitvah na notranjem trgu in niso zajete med gospodarske javne službe.

Za ureditev trenutnih razmer v tej dejavnosti je potrebno čim prej sprejeti nov Zakon o pogrebni dejavnosti in upravljanju s pokopališči, ki bo dovoljeval svobodno izbiro svojcev, naročnikov in plačnikov storitev, določil pogoje za opravljanje pogrebne dejavnosti ter v skladu s stanjem v celotnem slovenskem prostoru določil (omejil) pristojnosti lokalnih skupnosti na področju urejanja pokopališč. Nov zakon nikakor ne sme vsebovati elementov popolnega monopola lokalnih skupnosti, saj so le te odgovorne samo za področja pokopališč, kot javnih površin, kjer se občanom zagotavljajo storitve pod enakimi pogoji. Opozarjamo, da se storitve na pokopališču financirajo iz najemnin za grobna mesta, ob primeru pokopov pa vse storitve prav tako plača naročnik pogreba. Od vlade pričakujemo natančno obrazložitev pojma: kaj je v pogrebni in pokopališki dejavnosti »javni interes« in kaj je »pietetni odnos«. Ostro protestiramo, da vlada ne upošteva naših predlaganih rešitev, ne pripomb, ampak vztraja na svojih političnih odločitvah zapreti trg in vzpostaviti monopol. S tem početjem se uničuje še ta segment malega gospodarstva.

94. Odpraviti neskladja v lokalnih skupnostih pri pogojih za podelitev koncesij in prepovedati izvajanje pokopaliških in kamnoseških storitev z javnimi delavci

V praksi se dogaja, da občinski odloki, ki določajo načine in pogoje za opravljanje pokopaliških storitev, dodeljevanje koncesij in izvajanje del na pokopališčih, niso v skladu s predpisi, nadzor ministrstev pa se v praksi tudi ne izvaja. Lokalne skupnosti nimajo vzpostavljenih enotnih meril za podelitev koncesij, zato v praksi v večini primerov prihaja do nepravilnosti in zlorab.

Vedno več lokalnih skupnosti se zaradi nižjih stroškov odloči, da se pokopališke in kamnoseške storitve zagotavljajo z javnimi deli, kar za naše člane pomeni prenehanje opravljanja dejavnosti in posledično odpuščanje delavcev. Javna dela na ta način »rušijo« poslovno stabilnost upravljavcev pokopališč, jih nekorektno postavljajo v podrejen položaj in izvajajo nelojalno konkurenco, zato zahtevamo, da se takšno početje ustavi.

Opozarjamo tudi na spreminjanje občinskih odlokov o pogrebni in pokopališki dejavnosti nekaterih občin, ki po opravljeni reviziji Računskega sodišča RS, na novo, pod krinko gospodarskih javnih služb vzpostavljajo absolutni monopol nad izvajanjem pogrebne, pokopališke in kamnoseške dejavnosti, širijo občinska komunalna podjetja, nameščajo nove vodilne delavce, zasebna pogrebna podjetja pa silijo v podjetne pogodbe ali celo prepovejo njihovo delovanje. Odločno protestiramo proti takšnemu nelojalnemu početju zapiranja trga in zahtevamo, da se to početje ustavi.

95. Za enake storitve višje tarife in večji stroški za podjetnike kot za občane

Obrtniki in podjetniki nasprotujejo zaračunavanju višjih stroškov, ki jih plačujejo za storitve različnim dobaviteljem (npr. odvoz smeti, vodarina, elektrika...), katerih cena je bistveno višja in večkrat dosega dvakratnik zneska, ki ga za enake storitve in enake količine plačujejo fizične osebe, ki nimajo registrirane dejavnosti (občani).

Menimo, da je to neustavno in da je potrebno prekiniti s to prakso. Tudi na račun teh – višjih stroškov je podjetništvo nekonkurenčno v primerjavi s tujimi partnerji.

96. Spremeniti Zakon o varstvu potrošnikov

Obrtniki opravljajo dejavnost vzdrževalcev tekstilij (kemičnih čistilnic in pralnic za oblačila) brez izjeme, na trgu za katerega veljajo tržne zakonitosti in svobodna gospodarska pobuda. Dejavnost obstaja že desetletja, za opravljanje dejavnosti se zahteva uspešno strokovno izobraževanje in praktično dokazovanje.

Opravljanje dejavnosti je vedno bilo in je težko ter glede na vloženi kapital z nizko donosnostjo; letni zaslužek je eden najnižjih v državi. Za panogo velja celo, da je v počasnem izumiranju, saj so poslovna bremena takega podjetja iz dneva v dan večja; država zahteva od podjetij zelo velika vlaganja v ekološko sprejemljivejša delovna sredstva. Poleg tega obrtniki opravljajo svojo dejavnost vestno, ker so potrošniki vedno bolj pozorni na vsako podrobnost pri izvedbi čiščenja oblačil, še posebej zato, ker gre za njihove osebne stvari.

Menimo, da je določba 40. člena Zakona o varstvu potrošnikov neuravnotežena, saj v primeru škodnega dogodka predvideva prekomerne obremenitve za podjetje (bodisi kot s. p.-ja ali gospodarske družbe) in pretirane koristi za potrošnika. Sprašujemo se, ali je pošteno, da je podjetje v tolikšni meri finančno obremenjeno glede na izjemno majhno tržno vrednost čiščenega oblačila. Primer: potrošnik prinese na čiščenje k vzdrževalcu tekstilij 10 let star plašč. Naroči mu, naj poskusi oprati oblačilo oziroma očistiti madež. Etikete na plašču ni oziroma je njena vsebina zaradi obrabljenosti nečitljiva. Tržna vrednost plašča je morda v najboljšem primeru 1/10 vrednosti novega ali podobnega, s podobnimi kvalitetami, kljub temu, da je v praksi današnje plašče težko primerjati s plašči te starosti. Če bi se podjetju pri kemičnem čiščenju starega plašča primeril škodni dogodek (plašč skrčil) - kljub vsem strokovnim nameram, da se čiščenje izvede v skladu s pravili stroke – bi moralo podjetje skladno z Zakonom o varstvu potrošnikov povrniti odškodnino v višini drobnoprodajne cene novega izdelka ali izročiti nov enak izdelek blaga z enakimi lastnostmi. Taki primeri so pogosti.

Primerna rešitev bi bila upoštevanje določene amortizacije, kot je to urejeno v drugih državah EU. Tako na primer nemška zakonodaja dopušča uporabo posebnih lestvic, ki jih je razvila strokovna praksa in s katerimi se lahko zelo natančno določi neodpisano vrednost uničenega ali nepopravljivo poškodovanega oblačila. Osnovni kriteriji, ki se pri tem uporabljajo, so: nabavna vrednost oblačila, povprečni čas uporabnosti oblačila in ohranjenost oblačila. Tabele in odškodninske zahtevke iz nemške prakse (na podlagi priporočila Instituta Hohenstein) je sekcija vzdrževalcev tekstilij pri OZS prevedla v slovenščino in jih vnesla kot priporočilo v Splošne pogoje poslovanja s potrošniki.

V Nemčiji torej ugotavljajo v primerih sporov med kemičnim čistilcem in potrošnikom dejansko škodo in zato uporabljajo uveljavljene lestvice za določitev neodpisane vrednosti.

Taka ureditev je po našem mnenju primerna tudi za Slovenijo in predlagamo, da se reši tako, da bo v primeru uničenja ali izgubljenega izdelka podjetje dolžno potrošniku na njegovo pisno zahtevo v osmih dneh izplačati odškodnino v višini tržne vrednosti izdelka, ki je bil dan v popravilo, vzdrževanje ali dodelavo, pri čemer se mora tržna vrednost izdelka ugotavljati na dan, ko je bil dan v popravilo, vzdrževanje ali dodelavo.

97. Neživljenjska ureditev plačila obresti na prejeto predplačilo po Zakonu o varstvu potrošnikov

V skladu z 41. členom Zakona o varstvu potrošnikov (ZVPot) je podjetje, ki je prejelo predplačilo, dolžno ob dobavi blaga ali izvedbi storitve obračunati in plačati obresti po obrestni meri, po kakršni se obrestujejo hranilne vloge, vezane nad tri mesece, razen, če bi bilo to blago dobavljeno oziroma bi se storitev začela opravljati v roku manj kot tri delovne dni pred tem.

V današnji gospodarski situaciji plačilne nediscipline je več kot nujno, da podjetja v večini primerov zavarujejo svoje terjatve. Inštrumentov zavarovanj je sicer več. Vendar vsi, razen avansa, so povezani z dodatnimi stroški. Predvsem pa avans pomeni dejansko učinkovit inštrument zavarovanja plačila. To pomeni, da v kolikor prodajalec zahteva druge inštrumente zavarovanj, bi to povečalo njegove stroške, kar pa bi na koncu pomenilo povečano ceno storitve, blaga. Poleg tega v številnih primerih z avansom podjetja zavarujejo vsaj surovine, ki so jih uporabili za izdelavo naročenega blaga, ki ga morda na koncu kupec niti ne plača do celote.

Klasični primeri naših članov: kupec naroči izdelavo kuhinje, mizar mu jo izdelava, pri tem založi svoja denarna sredstva za nakup materiala in izplačilo plač svojih delavcev. Lahko se zgodi, da mu kupec na koncu ne plača kuhinje (korektno izdelane in montirane), mizar pa je iz različnih razlogov ne more uspešno izterjati v izvršilnem postopku. Dejstvo pa je, da mizar ne bo imel narejene kuhinje v treh dneh, da bi ne imel obveznosti iz 1. odstavka 41. člena ZVPot. Da pa bi se prej lotil nabave materiala, to je pred prejemom avansa, pa bi bilo že poslovno neodgovorno. Dejstvo je tudi, da bo mizar v številnih primerih za material, ki ga sam nabavlja, prav tako moral plačati avans, za katerega pa kot nepotrošnik ne bo »upravičen« do obresti iz 41. člena Zakona o varstvu potrošnikov.

Z izplačilom predpisanih obresti v primeru predplačila zakon zahteva od podjetja, da »odobri« kupcu še dodaten popust v obliki obresti, ki jih kupec morda niti ne želi oziroma se jim želi odreči, pa se jim ne more (glede na tolmačenje pristojnega inšpektorata). Dejstvo je, da v praksi podjetja v številnih primerih kupcu, ki vplača predplačilo, odobrijo ravno zaradi tega popust na naročeno blago, storitev. Če se bo 41. člen ZVPot izvajal v praksi kot tolmačeno, kupci ne bodo več deležni navedenih popustov ali drugih ugodnosti. In če tudi bi se želel odpovedati navedenim obrestim zato, da bi bil deležen drugih ugodnosti, zanj bolj pomembnih, se temu ne more odpovedati, ne da bi s tem podjetje še vedno ne kršilo prvi odstavek 41. člena ZVPot.

Da bi si lažje lahko predstavljali te ugodnosti navajamo naslednji primer:

Podjetje se ukvarja z napeljavo centralne in izdelavo centralnih peči. Gre za peči, ki jih je potrebno letno servisirati. Kupcu podjetje ponudi naslednjo servisno storitev: v primeru plačila za ta servis, ki se mora izvesti v enem letu od podpisa te pogodbe, pogodbeni stranki pripada v tej ceni tudi 2 intervenciji, če ju bo v tem času potrebovala. Ti intervenciji sta torej brezplačni. V praksi potem lahko pride do potrebe po teh dveh intervencij, če se kaj vmes pokvari (govorimo o primerih, ki niso stvar garancije), lahko pa tudi ne. Po naravi bi navedeno to lahko analogno primerjali s kasko zavarovanjem. To je primer, ki pa ga sedaj 41. člen ZVPot onemogoča in to na škodo potrošnika.

Dejstvo je, da danes številna podjetja zahtevajo vsaj delno predplačilo. Vsaj v primerih, ko je dobava blaga ali izvedba storitve vezana na predhodni vložek, storitve-blogo pa je prilagojeno posameznemu kupcu. Tudi na primer računalniške družbe: če želiš imeti točno določeno konfiguracijo, določeno kombinacijo strojne opreme, torej jo podjetje sestavi izključno po kupčevih željah, v praksi takšna podjetja zahtevajo 100-odstotni avans. Kar je tudi edino pametno, smiselno, racionalno. Velikokrat se zgodi, da podjetje želenih komponent ne prejme v treh dneh, samo pa je tudi že moralo avansirati plačilo za te komponente svojim dobaviteljem. In kaj se zgodi: zapade pod 41. člen ZVPot.

Pri izpolnjevanju obveznosti iz 41. člena ZVPot se je tudi izkazalo, da gre v praksi v večini primerov za izjemno nizke zneske obresti, ki jih je potrebno izplačati potrošniku. Iz vidika dohodninske obdavčitve pa tudi ti nizki zneski pomenijo, da gre za izplačilo obresti, od katerega je potrebno obračunati odtegljaj davka od dohodkov iz kapitala – to plačilo torej pomeni dodatno davčno breme in nesorazmerno administriranje za podjetje

Glede na navedeno predlagamo:

- da se »manj kot 3 delovne dni«, v primeru katerega ni potrebno obračunati in zaračunati obresti, ustrezno podaljša;
- da se potrošnik lahko vnaprej odpove tem obrestim, če bo storitev opravljena v pogodbeno dogovorjenem roku, ki je lahko daljši od roka iz prve alineje;
- da se določi spodnja meja zneska obresti, v primeru katerih ni potrebno le-te plačati potrošniku, posledično od njih odtegniti davek od dohodka kapitala in izpolniti ob tem vrsto davčnih (REK idr.) obrazcev.

98. Zagotovitev pravice do obveščeniosti

Vsak poslovni subjekt, ki ima v poslovnem prostoru radio za namene obveščeniosti mora plačevati RTV naročnino, ki znaša za poslovni subjekt 13,54 EUR, kar je za 3,59 x višji znesek od prispevka občana 3,77 EUR, poleg tega pa še nadomestila trem avtorskim agencijam, kar je za malega podjetnika občutno preveč (ta strošek je pri večini podjetnikov višji od računa za električno energijo).

Gre za občuten poseg v pravico do obveščeniosti, do dostopa do informacij. Zakon zavezuje, da morajo biti subjekti obveščeni. Podjetja kot so Elektro, Telekom, komunalna podjetja, itd, imajo zakonsko možnost obveščanja o svojih delih in nevarnostih, ki bi utegnile ogroziti podjetnika kakor tudi stranke, le preko lokalnega radia. Kako naj bo podjetnik obveščen, če mu zakonsko predpisujete visoko plačilo za obveščeniost. Če je voda onesnažena, je ogrožen podjetnik, zaposleni in stranke, katere bi utegnile piti omenjeno vodo (odgovarja podjetnik). Če manjka elektrike ali vode v frizerskem salonu in ima stranka na glavi močan preparat za trajno ali barvo za lase, je to lahko zdravju škodljivo, odgovarja pa tako in tako podjetnik. In takšnih primerov bi lahko našteali še vrsto.

Zato bi bilo prav, da bi se za uporabo teh medijev za namene obveščeniosti določil enotni pavšalni znesek, ki bi bil dostopen vsem. Ne nasprotujemo pa temu, da se za drug način predvajanja glasbe (npr. preko CD ali DVD predvajalnika, kasetofona ...) plačuje po drugačni tarifi, saj tu uporabnik sam izbira glasbeni repertoar. Predlagamo, da se zaradi obveznih elementov pri obvezni kategorizaciji gostinskih obratov tudi Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo zavzema za enotno tarifo za radio in TV pri vseh nadaljnjih spremembah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

Tudi za podjetnike, ki imajo v svojih poslovnih prostorih radijske ali TV sprejemnike za potrebe informiranja, je torej potrebno uvesti pravičen prispevek, vključno izenačiti RTV prispevek s prispevkom za občane, ter zagotoviti ustrezno znižanje prispevkov za uporabo radia in TV kolektivnim organizacijam.

Številni mali podjetniki so zaradi navedenih nadomestil in prispevkov že umaknili radijske aparate iz poslovnih prostorov in se tako znašli v informacijskem mrku.

99. Ureditev razmer na področju plačevanja avtorskih pravic in s tem povezana sprememba Zakona o avtorski in sorodnih pravicah

Potrebne so nujne spremembe Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, ki bodo prinesle preglednost pri upravljanju z avtorskimi pravicami in preprečile zlorabe monopolov kolektivnih organizacij za upravljanje z avtorskimi pravicami. Nesporno se je do sedaj jasno izkazalo, da so temeljne slabosti obstoječega Zakona o avtorski in sorodnih pravicah, ki se nanašajo na upravljanje z avtorskimi pravicami, zlasti:

- izkoriščanje kolektivnih organizacij svojega monopolnega položaja na območju Republike Slovenije, ki v skrajni obliki privede do zlorabe;
- nezadostnost nabora ukrepov in pooblastil Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino, da ureja položaje, ko se kršijo bodisi pravice avtorjev ali pravice uporabnikov, ter nadzira zakonitost in posledično sankcionira nezakonitost delovanja kolektivnih organizacij;
- omejevanje svobode uporabnikov in imetnikov pravic za sklepanje posameznih dogovorov glede uporabe varovanih del ter v zvezi s tem tudi v praksi neuresničljiva pravica avtorja, da se sam odloči ali bo sam varoval svoje avtorske pravice ali jih bo predal v varovanje kolektivni organizaciji ali pa se bo odpovedal svojim materialnim avtorskim pravicam;
- nepregledno delovanje nekaterih kolektivnih organizacij, glede česar se vodijo številni upravni in sodni postopki, itd.

Gre za pomanjkljivosti katerih negativne posledice nosijo uporabniki teh avtorskih pravic. Zaradi navedenih se pojavljajo previsoke tarife za uporabo avtorskih nadomestil, stroški in številni sodni spori.

Potrebno je zagotoviti tudi plačevanje vseh potrebnih nadomestil preko skupnega računa, ki bo zagotovil zmanjšanje stroškov poslovanja kolektivnih organizacij, ki vplivajo na določanje višine tarif nadomestil.

100. Ureditev področja neposrednega trženja s pomočjo elektronskih komunikacij

Področje neposrednega trženja s pomočjo elektronskih komunikacij v Sloveniji urejajo štiri zakoni, trije specialni (Zakon o elektronskih komunikacijah, Zakon o varstvu potrošnikov in Zakon o elektronskem poslovanju na trgu) ter sistemski zakon (Zakon o varstvu osebnih podatkov). Osnovna načela glede neposrednega trženja, promoviranja podjetja ali blagovne znamke, ki so predpisana v naštetih zakonih, se nanašajo na naslednje ključne točke:

- pošiljatelj mora predhodno pridobiti soglasje vsakega naslovnika;
- naslovník ima pravico kadarkoli zavrniti nadaljnjo uporabo svojega elektronskega naslova;
- pošiljatelj mora pri obdelavi osebnih podatkov upoštevati Zakon o varstvu osebnih podatkov.

V Sloveniji obstaja veliko število baz podatkov o podjetjih (PIRS, Bizi, AJPES...), ki jih je za potrebe trženja potrebno kupiti. Te baze podatkov so z vidika malih podjetij, ki nimajo razvitih tržnih oddelkov, neuporabne, saj imetniki baz podatkov, ne posedujejo soglasij vsakega posameznega naslovnika. To pomeni, da mora ta soglasja pridobiti vsako podjetje samo, ki pa glede na zakonodajo elektronske pošte brez predhodnega pisnega soglasja elektronske pošte drugemu podjetju ali instituciji sploh ne sme pošiljati.

Trženje po elektronski pošti je eden najcenejših načinov trženja, ki je za mala podjetja (tako d.o.o. kot s.p.) iz zgoraj navedenih razlogov praktično nemogoč, kar posledično pomeni slabšo prodajo in s tem manjše prispevke državi.

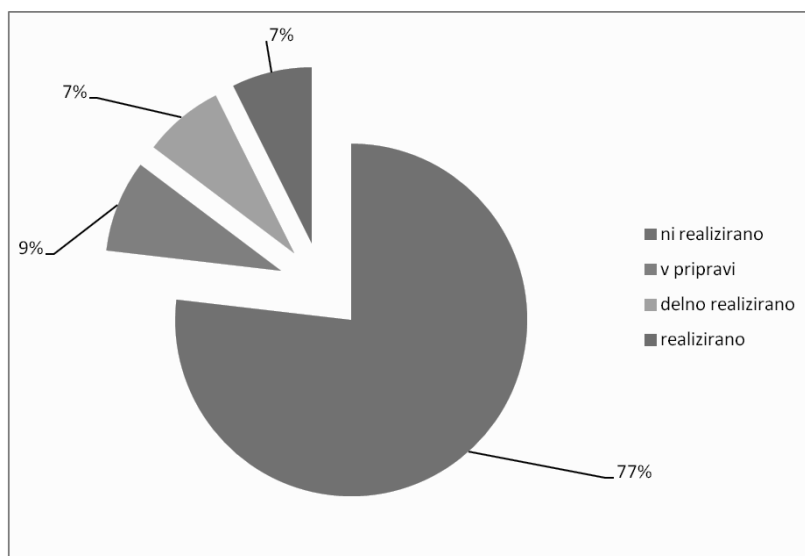
Predlagamo, da se zakoni, ki urejajo elektronsko poslovanje uskladijo tako, da ni potrebno pridobivati predhodnega pisnega soglasja za elektronsko poslovanje med gospodarskimi subjekti.

XI. URESNIČITEV ZAHTEV SLOVENSKE OBRTI IN PODJETNIŠTVA 2013

Zahteve obrti in podjetništva iz leta 2013 vključujejo 95 predlogov ukrepov in predstavljajo nujne ukrepe za izhod iz krize in ponovno rast gospodarstva. Zahteve so se nanašale na davčno področje, izvršbe in insolvenčno zakonodajo, delovnopravno in socialno področje, zmanjšanje obsega sive ekonomije, prostorsko problematiko, varstvo okolja, spodbudno podporno okolje za podjetništvo in dostop do virov financiranja, odpravo administrativnih ovir, poklicno in strokovno izobraževanje, ter ukrepe za posamezne dejavnosti oziroma sekcije.

Do konca leta 2013 je Vlada RS od 95 predlogov iz Zahtev slovenske obrti in podjetništva 2013 uspela realizirati oziroma delno realizirati le 14 % zahtev, 77 % je nerealiziranih, 9 % pa v postopku reševanja.

Realizacija Zahtev slovenske obrti in podjetništva 2013:

Realizirane zahteve iz leta 2013 so:

- Ukinitve obvezne prijave kratkotrajnih del na višini
- Nerealno visoke okoljske takse za hladiva
- Sprememba Zakona o vinu
- Aktivna podpora države pri uvajanju sodobne, ekološke in varne tehnologije v cestnem transportu
- Črtanje zakonskega določila drugega odstavka 33. člena Zakona o prevozih v cestnem prometu (ZPCP-2), da se mora za voznika avtobusa in vozila, ki opravljata stalne izvenlinijske prevoze, uporabljati pogodba o zaposlitvi
- Zagotovitev sredstev za svetovanje in pomoč pri prodoru na tuje trge v okviru posebnega vavčerja za mikro in mala podjetja
- Sistem črpanja evropskih sredstev iz programov teritorialnega in čezmejnega sodelovanja

Z namenom doseganja večjih sinergijskih učinkov ukrepov in v izogib poročanju različnim organom o istovrstnih ukrepih, je Vlada RS oktobra 2013 sprejela Enotni dokument za zagotovitev boljšega zakonodajnega in poslovnega okolja ter dvig konkurenčnosti z ukrepi po področjih. Ta dokument na enem mestu združuje ključne informacije iz Zahtev slovenske obrti in podjetništva Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, dokumenta Tuje neposredne investicije, ki ga je pripravilo ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, akcijskega programa za odpravo administrativnih ovir in zmanjšanje zakonodajnih bremen za 25 %, ki ga je pripravilo ministrstvo za notranje zadeve, Agende 46+ in Agende Malega Gospodarstva Gospodarske zbornice Slovenije, pobud Trgovinske zbornice Slovenije, programa ukrepov za spodbujanje gospodarstva – 2012, ki je nastal na ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo in ukrepov za obvladovanje sive ekonomije Sloveniji.

Ukrepi v tem dokumentu so smiselno razvrščeni v 16 ključnih področjih, vanj pa je vključenih 33 predlogov iz Zahtev slovenske obrti in podjetništva 2013, in sicer s področja sive ekonomije, dela na črno, zakona o gospodarskih družbah, podpornega okolja, dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, odpadkov in odpadne embalaže, virov financiranja, pokopališke in pogrebne dejavnosti, avtorskih pravic in prevoznitva.

Enotni dokument med drugim predstavlja tudi podlago Vladi RS in resornim ministrstvom za pripravo politik, strategij in programov za prihodnje finančno obdobje 2014-2020. Vlada RS se bo o realizaciji ukrepov iz Enotnega dokumenta seznanjala dvakrat letno.

Upamo, da bo takrat uresničitev teh ukrepov iz Zahtev slovenske obrti in podjetništva bistveno ugodnejša za obrt, mikro in mala podjetja, kot je bilo to v preteklosti.

XII. SEZNAM PREDPISOV, KI JIH JE POTREBNO SPREMENITI

ZAKONI

Zakon o avtorski in sorodnih pravicah
Zakon o cestah
Zakon o davčnem postopku
Zakon o davčni službi
Zakon o davku na dodano vrednost
Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb
Zakon o davku na motorna vozila
Zakon o dohodnini
Zakon o elektronskem poslovanju na trgu
Zakon o elektronskih komunikacijah
Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju
Zakon o gospodarskih družbah
Zakon o gostinstvu
Zakon o gozdovih
Zakon o graditvi objektov
Zakon o izvršbi in zavarovanju
Zakon o javnem naročanju
Zakon o javnih gospodarskih službah
Zakon o kmetijstvu
Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov
Zakon o omejevanju porabe alkohola
Zakon o plačilnih storitvah in sistemih
Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju
Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
Zakon o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter urejanju pokopališč
Zakon o pravilih v cestnem prometu
Zakon o prevozih v cestnem prometu
Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno
Zakon o preprečevanju zamud pri plačilih
Zakon o prispevkih za socialno varnost
Zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
Zakon o trgovini
Zakon o urejanju trga dela
Zakon o varnosti in zdravju pri delu
Zakon o varstvu okolja
Zakon o varstvu osebnih podatkov
Zakon o varstvu potrošnikov
Zakon o vinu
Zakon o visokem šolstvu

Zakon o voznikih
Zakon o zaposlovanju in delu tujcev
Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

PODZAKONSKI PREDPISI

Uredba o emisiji snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja
Uredba o izrabljenih vozilih
Uredba o odpadkih
Uredbo o okoljski dajatvi za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida
Uredba o pogojih, pod katerimi se lahko pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest
Uredba o predelavi nenevarnih odpadkov v trdo gorivo
Uredba o vrsti, obsegu in pogojih za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji
Uredba o uporabi ozonu škodljivih snovi in fluoriranih toplogrednih plinov
Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih
Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja
Pravilniki oziroma odredbe o sprejemu izobraževalnih programov poklicno-tehniškega izobraževanja
Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost
Pravilnik o merah in masah vozil v cestnem prometu
Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja
Pravilnik o omejitvi uporabe državnih cest za promet tovornih vozil, katerih največja dovoljena masa presega 7,5 ton
Pravilnik o prvih meritvah in obratovalnem monitoringu emisije snovi v zrak iz nepremičnih virov onesnaževanja ter o pogojih za njegovo izvajanje
Pravilnik o vlogah in dokazilih v zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev ter o zaposlitvah tujcev, ki so vezane na trg dela
Odredba o omejitvi prometa na cestah v Republiki Sloveniji

DRUGO

Aktivna politika zaposlovanja